

Nuorisokirjallisuutta 7.

Lumeen haudattuina

Kertonut

Frans Hoffmann

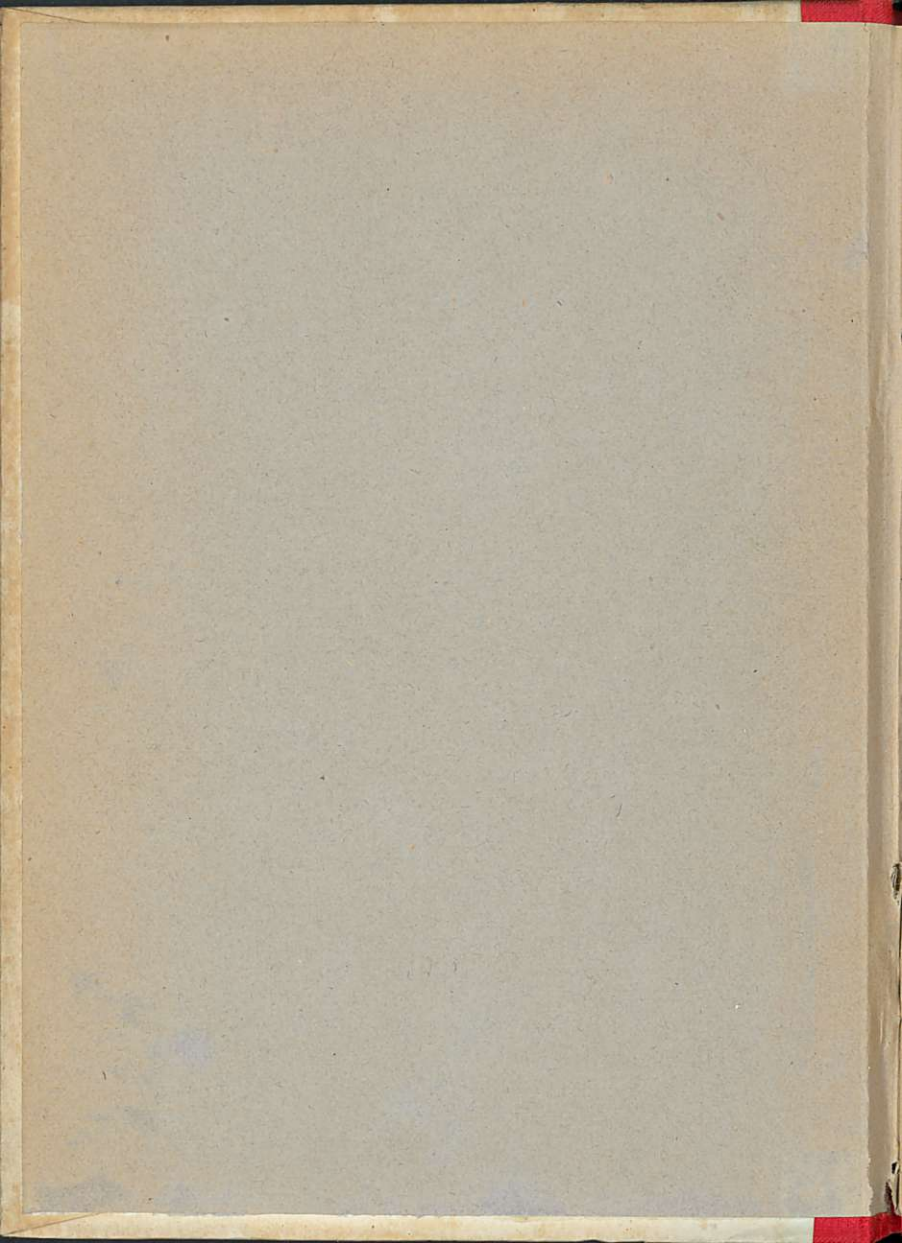
Neljällä teräspiirroksella

Kuopio 1900

U. W. Telén & C:on kustannuksella

LUMEEN HAUDATTUINA!

TOSITAPAHTUMAN MUKAAN KERTONUT NUORILLE
YSTÄVILLENSÄ

FRANZ HOFFMANN

Jotka Herraa pelkäävät, pankoot
myös toivonsa Häneen.

Ps. 115. 11.

NELJÄLLÄ TERÄSPIIRROKSELLA

SUOMENNOS KAHDEKSANNESTA SAKSALAISESTA PAINOKSESTA

KUOPIOSSA,
U. W. TELÈN & C:o KUSTANNUKSELLA

KUOPIOSSA

OSAKEYHTIÖ KUOPION UDESSA KIRJAPAINOSSA, 1900.

ENSIMMÄINEN LUKU.

Jura-vuori ja sen asukkaat.

Moni nuorista lukijoistani tulee ehkä pitämään nyt kerrottavaa juttua mahdottomana, ellei kokonaan uskomattomana, vaan kumminkin perustuu se tositapahtumaan ja tapahtuikin pääkohdissaan tarkoilleen, kuin sitä tulen tässä esittämään. Se joka tuntee Jura-vuoria, se joka kokemuksesta tietää, minkä rajun ja tylyn luonteen sen korkeudet talven aikana saavat, — se joka on elänyt tuolla ylhäällä lumimyrskyn raivotessa, hän on kyllä kohdannut siellä myrskyn, jolla on niin kauhistava ja tuhoa tuottava raivo, ett'ei hän sellaista ole koskaan tavannut tasangoilla eikä laaksoissa. Se, joka on nähnyt sen kauhean lumen paljouden, mikä kylmän vuoden ajan kestäessä ajautuu vuorien huipuilta ja äyräiltä rotkoihin, ei suinkaan epäile, että asukkaat ja varsinkin tämän vuoriseudun paimenparat useinkin joutuvat sellaisten seikkailujen ja vaarojen alaisiksi,

joista meillä tasamaitten asukkailla tuskin voi olla aavistustakaan.

Jura-vuoret muodostavat monta, melkein yhtä-läistä rinnakkain kulkevaa vuorijonoa, jotka Rhône-virran mutkasta alkaen vähän alapuolella Genève-järveä kulkevat koillisessa suunnassa osittain Ranskan, osittain Schweitzin kautta ja ulottuvat aina Aar-joen suuhun saakka, missä se laskee Rhein virtaan. Pituudeltaan ovat nämä kolmekymmentä viisi ja leveydeltään neljästä kahdeksaan peninkulmaan. Suurin osa tätä kalkkikivistä muodostunutta vuorta on Schweitzissä, sitä vastoin ovat korkeimmat vuoren huiput, jylhimmät laaksot ja rotkot Ranskan puolella, missä Jura-vuoria lounaassa rajoittaa Ain-virran laakso ja luoteessa Doubjoki. Täällä kohoa Prè des Marmiers 1575, Reculet 1570, Grand Colombier 1555 metrin korkeuteen, ja sekä näiden että muiden mahtavien huippujen välissä sijaitsee lukemattomia laaksoja ja rotkoja, jotka ovat enemmän tai vähemmän hedelmällisiä sekä mahdollisia joko maanviljelykselle tai karjanhoidolle. Vuorien suurempi tai pienempi korkeus vaikuttaa tässä suhteessa paljon. Mitä korkeammalle niiden huiput kohoavat, sitä hedelmättömämmäksi ja kolkommaksi tulee seutukin, sitä kylmemmäksi ilmanala, sitä lyhyemmäksi kesä, sitä aikaisemmin putoaa lumikin, lumi joka valkoisella vaipallansa peittää niityt ja

nurmikot. Korkeimmilla huipuilla lumi ei kesälläkään sula, mutta lämpimien kuukausien aikana kasvullisuus edistyy kumminkin nopeasti, — kasvullisuus, joka vihannoivana ja kukoistavana nousee aivan lumirajan reunalle. Alempana olevat laaksot ja rinteet ovat peitetyt komeilla ja taajoilla metsillä. Tammet, pyökit, koivut ja plataanit levittävät täällä tuuheita oksiansa, ylempänä taas sijaitsevat nuo ihanat nurmikot, joiden mehukkaat ruohot ja yrtit antavat runsasta ravintoa laitumella käyville lehmä- ja vuohilaumoille. Mutta tämä ihanuus kestää ainoastaan vähän aikaa, korkeintaan viisi kuukautta vuodesta. Se alkaa toukokuun loppupuolelta tai kesäkuun alusta ja päättyy lokakuun ensimmäisinä päivinä, jolloin kova talvi taas alkaa vallita.

Ihana aika alkaa köyhille vuoristolaisille silloin, kun pitkien ja kolkkojen talvikuukausien perästä vihdoinkin etelän lauhkeampi ilma taas puhalttaa vuorien yli ja hellillä huokauksillansa sulattaa lumen huipuilta ja rinteiltä; kun tuhansia puroja ja vesisuonia iloisissa vesiputouksissa kohisten ja pärskyen syöksyy kallioseiniltä alas laaksoihin, ja kevään tuores vihanta nyt vähitellen pistää esille lämmenestä maasta. Ilomielin avaa silloin vuoripaimen navettansa ja laskee lehmänsä ja vuohensa ulkoilmaan, jossa ne ihastuksella hengittävät raitista, hyvälle tuoksuvaan ilmaan ja iloisina juosten, ammuen

ja määkyen kiipeävät laaksoista ylös avaroille, laajoille vuoriselänteille, jossa heitä odottaa mehukas ja rehevä ravinto. Nuo älykkäät eläimet tietävät vallan hyvin, mitä noilla ylängöillä on heille tarjottavana, ja sentähden ei yksikään heistä osoita minkäänlaista vastahakoisuutta, jos kohta äyräät, jota myöten heidän tulee kiivetä ylös, ovatkin jyrkkiä ja tie, joka sinne johtaa, on kivinen ja kolea.

Tämä vuorille muuttopäivä on juhlapäivä kaikille laaksojen asukkaille, ja itse vuoripaimen tervehtii sitä päivää iloisella katseella, vaikka se on vaan ensimmäinen niistä monista päivistä, joina hän, eroitettuna vaimostaan ja lapsistaan, on pakotettu elämään jonkunlaisessa maanpaossa. Vuorien tunteilla ei häntä odota mitkään suruttomat hetket, kesä ei ole hänelle mikään juhlien, huvitusten ja hauskuuden aika.

Vaivaloinen on hänen elämänsä näillä tuntuilla ja täynnä se on vaivoja, raskuuksia ja puutteita monenmoisia. Maito ja perunat on melkein yksinomaan hänen ravintonaan, sadevesi tai säiliöissä sulatettu lumi hänen juomanaan. Hänen alinomaisena toimenaan on karjojen vartioiminen ja tuon kuuluisan hyvänmakuisen juuston valmistus, joka Greyerzer eli Gruyères juuston nimellä on tullut tunnetuksi.

Ylhäällä vuorilla valmistetaan tätä juustoa suurella vaivalla, erinomaisella huolella ja tunnollisella

siisteydellä. Jokaisella paimenella on täällä oma pieni paimenmajansa, joka on hänen asuntonsa ja samalla myös hänen maitokamarinsa. Näitten majojen seinät ovat enimmäkseen lujia ja vankkoja, rakennetut kivistä, katto on ainoastaan halaistuista kuusilautasista eli päreistä, jotka ovat asetetut rivittäin vieretysten ja toinen toisiansa peittäen, sekä ovat kiinnitetyt raskailla kivilohkareilla, jotka ovat paimonon poikkiteloin päreitten päälle asetetuilla kapeilla ruodepuilla. Tämä sentähden etteivät ukkosenilman nostamat myrskyt, jotka tavallisesti useinkin rajusti raivoavat, kiskoisi kepeitä päreitä irti alustastaan ja siroittaisi niitä ilmaan.

Kaikkien karjamajojen sisusta on jaettu kolmeen osaan: ensiksi hyvästi varustettu navetta, jossa karja öisin saa suojaa, toiseksi huone nuoren maidon säilyttämistä varten, maitokamari valkeine, kirkaaksi pestyine puisine astioineen ja vihdoin keittiö, joka samalla on vuoripaimenen makuuhuone. Tämä on useinkin hyvin vaatimaton makuusuoja, jossa kupo olkia nurkassa muodostaa vuoteen. Keittiössä on suuri, avara savutorvi, jonka alla köydessä tai rautaisissa vitjoissa riippuu iso kattila, jossa maitoa lämmitetään, ja jota käytetään juuston valmistukseen.

Koko kesän kuluessa, — se tahtoo sanoa koko heidän siellä olonsa aikana, näkevät paimenparat ani harvoin jonkun ihmisolennon. Sattuu kummin-

kin joku kerta kesässä, että joku vieras matkustaja uteliaisuudesta tai matkustushalusta häipyä tähän kaukaiseen seutuun. Nöyrinä he osoittavat hänelle vieraanvaraisuuttaan, kestitsevät häntä makeimmalla maidollaan ja luovuttavat hänelle makuusijansa ja ovat kiitollisia, jos he saavat vastalahjaksi palasen leipää, jota näillä ylängöillä niin harvoin on saatavissa, ja jota sentähden pidetään mitä oivallisempana herkkupalana. Huolimatta kaikista näistä puutteista, näistä vaivoista ja vaikeuksista, tästä ikävästä ja erillään olostä eivät nämä paimenet valita kohta-loansa. He ovat päinvastoin tyytyväisiä ja eivät toivokaan mitään muutosta tilassansa, he rakastavat tätä paimenelämän synkkää yksinäisyyttä ja pysyvät muuta tahtomatta ja toivomatta totutuissa toimissaan, sekä vanhempiensa ja esi-isiensä perityissä tavoissa.

Vuoripaimenten kesänvietto loppuu tavallisesti lokakuun 9 päivänä, pyhän Dionysiuksen päivänä. Silloin lähtevät paimenet karjoineen alas laskeutumaan, ja tämä paluuhetki on juhlapäivä, sekin, niinkuin ylängöille lähtöpäiväkin oli, ja tämä juhlapäivä on vielä iloisempi, sillä kauan poissa olleet isät ja veljet pääsevät jälleen omaisiensa seuraan. Nyt alkaa kotimajoissa, lämmittävän takkavalkean ääressä uudet työt, aivan toisellaiset kuin kesäiset. Näitten laaksojen köyhyys ei näet salli minkäänlaista jouti-

laana oloa. Köyhät paimenet leikkelevät ahkeroilla käsillään kaikenlaisia pieniä esineitä puusta: lautasia, maljoja, kuppia sekä monta muuta talous- ja kyökki-kalua, joita he myyvät lähiseutukaupunkien varakaimmille asukkaille, ja taitavimmat heistä valmistavat oikein viehättäviä pikku taidesineitäkin mainitusta aineesta, niinkuin esim. tunturivuohia, vuorikaureita, erivärisillä soreilla leikkauksilla kaunistettuja lippaita, pieniä schweitziläismajoja ynnä muuta sellaista, joita matkustavaiset halukkaasti ostavat, vieläpä lähetetään niitä Europan kaukaisimpiin seutuihin.

Kun täysiikäiset tällä tavalla puuhaelevat hyötyä tuottavissa toimissa, eivät lapsetkaan saa viettää päiviänsä joutilaina. Useinkin ovat yksityisten kylien talot niin hajallaan toisistansa, että kovan lumisateen perästä on aivan mahdoton päästä lapsia kouluun menemään. Tässä tapauksessa täytyy heidän tehdä työtä kotona, laskea lukuja, kirjoittaa, lukea ja useimmat vanhemmat pitävät ankaran huolen siitä, että heidän lapsensa hyvästi käyttävät aikansa, koska he tietävät, miten tarpeellista ihmiselle on nuoruudessa hankkia itselleen tietoja.

Sitä paitse tämä kotoinen ahkeruus tuo mukanaan monenlaista hyötyä. Vanhemmat lapset, jotka jo osaavat selvästi lukea, lyhentävät pitkiä iltapuheteita vanhemmiltaan ja sisaruksiltaan lukemalla heille

ääneen hyviä kirjoja, joita ovat saaneet joko papilta tai koulunopettajalta; ja ehkei missään tarkemmin kuunnella lukijaa kuin näissä matalissa, pienissä majoissa, joissa koko perhe yhden ainoan lamppupahasen valossa istuu suuren, karkeasti veistetyin pöydän ympärillä. Lukemisen perästä seuraa tavallisesti keskustelu siitä, mitä on luettu, ja sellaisissa tilaisuuksissa ei suinkaan puutu älykkäitä ja viisaita, siveellisyyttä tarkoittavia varoituksia vanhempien puolelta, joita lapset saavat neuvoksensa painaa mieleensä. Harvoin kuulee näistä yksinkertaisista, köyhistä ihmisistä jotakin pahaa. He ovat hyväsydämiä, heidän tapansa ovat puhtaita, heidän puutteellinen elämänsä antaa heille voimaa ja kestävyttä vaikeimmissakin oloissa. Ilman tätä nöyrää, vankkaa hurskautta, ilman tätä puutteisiin ja ankaaraan elämään tottumista, ei ehkä olisi Jaakko Lopperazparka jaksanut kantaa niitä kärsimyksiä ja kauhuja hirmuisessa tilassaan, johon hänet tavaton kohdalo oli asettanut. Näin ollen pysyi hän vaikeimmissakin olosuhteissa lujana. Kestäväisyys ja kärsivällisyys elähytti hänen sielunsa, auttaen häntä hirvittävässä yksinäisyydessään kaikkien kauhujen ja surkeuksien yli. Kuunnelkaamme siis nyt, mitkä epäsuosiolliset tapahtumat yhtyivät muodostamaan hänen yhtä harvinaisia kuin omituisia olosuhteita.

TOINEN LUKU.

Isoisä ja pojanpoika.

Eräässä Ranskan puolisen Jura-vuorten syrjäisimmässä ja sisimmässä laaksossa eli köyhä, yksinkertainen perhe, jommoisia tässä vuoristossa löytyy monta. Heidän ainoa omaisuutensa oli pieni talo, joka seisoi laakson pohjassa muitten sinne tänne sijoitettujen majojen ympäröimänä, muutamia lehmiä ja vuohia ja se kätevyys, joka pitkien talviiltojen kestäessä sai monta somasti leikelyä taideesinettä tai talouskalua syntymään. Perhe ei ollut suuri. Paitse perheen isää Loprazia ja hänen ahkerata kelpo vaimoansa istuivat talven aikana suuren puupöydän ympärillä vielä vanha isoisä Lopraz, Jaakko, talon kolmetoista vuotias poika ja kaksi pientä seitsemän ja yhdeksän vuoden ikäistä sisarta. Heidän elämänsä oli samanlainen kuin kaikkien muidenkin laaksojen asukkaiden. Kesällä vaelsi isä Lopraz pienine karjoineen korkeille vuorituntureille, hoiti

siellä karjaansa, valmisteli suuria juustoja ja palasi muassaan elukat ja kesän ajalla kertyneet aarteet takaisin kotoiseen majaan, silloin kun kolkot ilmat ilmaisivat että talvi myrskyineen ja lumikinoksiineen oli lähestymäisillään. Sillä aikaa kuin isä eli tunteilla, eroitettuna omaistansa, hoiti äiti kotona pikku taloutta, piti huolen puutarhasta ja siitä vähäisestä peltotilkusta, joka kuului heidän taloonsa, sekä kasvatti lapsiansa ahkeruuteen ja Jumalan pelkoon. Kunnianarvoinen vanha isoisä oli hänelle tässä uskollisena apuna, ja auttoi häntä siinä mihin hänen voimansa vielä riittivät. Joutohetkinä taas isoisä vuoleskeli lautasia ja vatia, hänen vanhat silmänsä eivät näet enää kestäneet hienompia töitä, niinkuin nuorena ollessa, jolloin hän kumppaniensa joukosta oli ollut mitä taitavin puunleikkaaja. Kun isä oli talvella jättänyt tunturit ja palannut jälleen kotia omaistensa luo, työskentelivät taasen perheen jäsenet kukin omalla tavallansa ahtaassa, mutta kodikkaassa mökkisessä, jossa sopu sijaa antoi kaikille perheen jäsenille. Isä ja isoisä vuoleskelivat puukoillaan ja taltoillaan, äiti pyöritteli surisevaa rukkiaan, pienemmät lapset taas istuivat — Jaakko mukanaan — koulutöittensä ääressä, kunnes jokaisen tehtävät olivat suoritettut, ja tämän jälkeen otettiin esille kaunis kirja ääneen luettavaksi. Kaikki kuuntelivat silloin äänettöminä, niin hyvin vakavat

vanhemmat, kuin iloiset pienokaisetkin. Monen hyvän neuvon liitti isoisa tähän, kun siihen sopiva tilaisuus ilmestyi, ja näin nämä pitkät illat katosivat niin, niin nopeasti, että tavallisesti kaikki ihmettelivät ja säpsähtävät, kun käki vanhassa seinäkellossa heleällä äänellä ilmoitti levollemenohetken olevan käsissä.

Tällaista elämää vietti tämä pieni perhe vuodesta vuoteen; joka kesä, joka talvi toi samat toimet, eikä tapahtunut mitään muutosta tässä yksitoikkoisessa elämässä, kunnes sattui tapaus, joka täytti kaikki sydämmet kalvavalla huolella ja raskaalla painostavalla surulla.

Jaakko Lopraz oli, niinkuin jo mainittiin, noin kolmentoista vuoden vanha, kun tuo suloinen kesä jälleen jätti jäähyväisensä Jura-vuorien laaksoille, ja perhe odotti siis joka päivä isän kotiintuloa. Mutta päivä kului toisensa perästä, isää ei kuulunut — ei kaikunut vuohien iloista määkymistä, eikä se tavallinen ammunen, jolla lehmät tervehtivät vanhoja, tuttuja paikkoja. — talo ja navetat ne pysyivät tyhjinä vaan, ja vaikka Jaakko sisaruksineen olisi käynyt kuinka usein tahansa mäellä, jonka törmältä jo etäältä voitiin havaita ikävöityä, niin hänen tarkkaava silmänsä ei vaan eroittanut isän voimakasta vartaloa, ei punaisia lehmiä, hyppiviä vuohia, joille kaikille sijat jo viikkokausia sitten oli valmistettu.

Luonnollisesti valtasi huoli kaikkien sydämmet; aika riensi nopeasti, pyhän Dionysiuksen päivä oli jo ohitse ja kaikki muut vuoripaimenet olivat jo karjoinensa palanneet vuorilta; ainoastaan Loprazia, tuota niin levottomasti ja tuskan huolella odotettua isä Loprazia vaan ei näkynyt. Mikä voi häntä vielä pidättää vuorilla? Olisikohan joku onnettomuus voinut häntä kohdata?

Jaakko juoksi naapureihin, kyseli, tiedusteli, mutta ei kukaan voinut antaa hänelle minkäänlaisia tietoja, vaikkakin rauhoittavia lohdutuksia ei puuttunut. „Mitäs tahdot“, sanoi sekä yksi että toinen naapuri. „Isäsi ehkä vielä kokoelee heiniä talven varalle ja siinä lie syy, miksi hän näin on myöhästynyt. Vuorilla ei hänelle voi mitään tapahtua! Odottakaa vielä pari päivää, niin saatte nähdä että hän tulee!“

He odottivat vielä pari päivää, mutta isää vaan ei näkynyt ja nyt alkoi vanha isoisä, joka tähän asti oli pysynyt muita rauhallisempana, käydä levottomaksi.

„Tämä kestää minusta jo liian kauan“ sanoi hän eräänä aamuna, kun Jaakko palasi törmältä, jossa hän taas turhaan oli käynyt isää tähystelemässä. „Tästä epävarmuudesta täytyy tulla loppu. Tahdon itse lähteä ylös tuntureille tutkimaan, mikä Franssia siellä ylhäällä pidättää.“

Äiti varoitti; hän pelkäsi näet että isoisä olisi aivan liian vanha ja heikko mennäkseen tuota jyrkkää, pitkää, vaivaloista tietä, mutta isoisä hymyili vaan hänen huolilleen.

„Mitäpä vielä,“ hän sanoi. „Olen usein kyllä kiivennyt sinne, viimeksi kaksi vuotta sitten, eikä se ole minulle mitään haittaa tehnyt. Minä varmaan sinne lähden, ja iloitsen siitä että kerran vielä saan tervehtiä tuota vanhaa, rakasta, pientä paimenmajaa. Kuka tietää josko enää ensi vuonna olen tilaisuudessa sitä tehdä? Mutta kuules Jaakko! Eikö mielesi tekisi minun seurassani tulla isääsi tervehtimään?“

Josko poika olisi valmis! Josko hän halusi tulla mukaan.

„Oi kyllä, kyllä isoisä!“ vastasi hän miettivä ja säteilevin silmin. „Olen jo kauan toivonut pääseväni sinne ylös, olen vaan pelännyt että en saisi siihen äidin suostumusta. Mutta sinun kanssasi, isoisä! oi, millä ilolla!“

Äiti, jolle asia esitettiin, ei ollut ensinkään tyytyväinen tuumaan, mutta koska taivas oli selkeä, ilma kaunis ja kun isoisä, joka varmaankin ei jättäisi mitään varokeinoa käyttämättä lähti mukaan, ja koska hän itsekin suurella levottomuudella halusi tietoja miehensä pitkällisestä viipymisestä, suostui hän kumminkin isoisän tuumiin. Päätettiin siis että

isoisä Jaakon seuraamana viipymättä lähtisi ylös tuntureille.

Lähtövalmistukset eivät ottaneet kovin paljon aikaa, ja kohta olivat isoisä ja pojanpoika matkalla. Hitailta askeleilla nousivat he ylöspäin, välistä ah-taitten rotkojen vieritse, välistä syvien kuilujen ohitse, aina vaarojen ympäröimänä, jotka vaativat kaiken heidän huomionsa. Valitettavasti laiminlöi poika muutamaksi silmänräpäykseksi tarpeellisen varovaisuuden. Noin neljännestunnin matkan päässä isänsä paimenmajasta lähestyi Jaakko uteliaana äkkijyrkkää rinnettä, isoisä silloin — kovin pelois-saan hänen uskaliaisuudesta — kiiruhti vetämään hänet pois äyräältä. Ajatellen ainoastaan varoma-tonta pojanpoikaa, hän ei itse ollut tarpeeksi va-ruillaan, vaan kompastui kiveen, joka pyöri hänen jaloissaan, ja lankesi sekä nyrjäytti niin pahasti jal-kansa, että hänen täytyi tuskasta huudahtaa, ja joku hetki meni, ennenkuin hän siitä tointui ja jälleen pääsi pystyyn. Kovasti säikähtäen riensi Jaakko isoisänsä luo ja pyysi kyynelsilmin anteeksi varo-mattomuuttaan. Hyvä vanhus ei ollut kauan pa-hoillaan. Pojanpoikansa avulla hän nousi ylös ja koetteli jatkaa matkaa. Se meni jotakuinkin, kun isoisä nojautui alppisauvaansa ja pojan olkapäihin, ja kumpikin toivoivat että tämä pieni vastoinkäyminen menisi ohitse ilman pitempiä ja pahempia seurauksia.

Vihdoin he saavuttivat paimenmajan ja olivat hyvin iloissaan, kun tapasivat Jaakon isän terveenä ja hyvissä voimissa. Frans Lopraz sitä vastoin hämmästyti suuresti nähdessään näitä odottamattomia vieraita. Hän oli juuri lähtöhommissaan, ja jos isoisä ja Jaakko olisivat odottaneet muutamia päiviä vaan, niin olisivat päässeet tuon vaikean vuorimatkan vaivoista.

„Isäni! Ja vielä sinäkin Jaakko!“ huusi hän nähdessään tulijoita. Varmaankin olette siellä alhaalla peljänneet että joku onnettomuus olisi minua kohdannut!“

„Tietysti olemme sitä peljänneet,“ vastasi isoisä, „emmekä suinkaan ilman syytä; pyhän Dionysiuksen päivä kun jo aikoja sitten on kulunut, ja kaikki muut paimenet kun jo ovat talviteloilleen asettuneet. Mikä se on, joka on voinut pidättää sinua näin kauan tuntuilla, poikani?“

„Yksi lehmistäni sairastui, ja en tahtonut jättää eläinparkaa avuttomana tänne,“ vastasi Frans Lopraz. „Mutta nyt on lehmä jälleen parantunut, ja jo tänään olisin lähettänyt renki Pekan juustokuormineen alas, huomenna olisin itse tullut lehmien kanssa.“

„Olipa siis aivan tarpeetonta, että me tänne ylös kiipesimme,“ sanoi isoisä. „Mitään vaaraa meille kumminkaan ei ole tarjona, jos vaan ei tänä

yönä tule rajuilmaa. Tuuli on puoli tuntia sitten kääntynyt ja tuolla auringonlaskun puolella näyttää taivas sellaiselta, ett'ei se minua miellytä. Jaakko, oletko hyvin väsyksissä?”

Poikanen viivytti vastaustansa, huomattuaan että isoisällä oli joku varsinainen tarkoitus kysymyksellään.

„Minä arvelen,“ jatkoi hän, kun Jaakko hämilään loi silmänsä maahan, — „minä arvelen että olisi viisainta lähettää poika Pekan matkassa kotiin, niin hän ei huomenna sateessa, ehkäpä vielä lumimyrskyssä tarvitseisi kiivetä alas. Etkö sinä ole samaa mieltä, Frans?”

Vuoripaimen heitti tutkivan katseen taivaalle ja kaukana siintäviin vuorenhuippuihin, pudisteli sitten huolestuneena päätään.

„Isoisä on oikeassa“, sanoi hän, „taivas näyttää uhkaavalta ja kaikki ennustaa, että nopea ilmanvaihdos on odotettavissa. Sinun täytyy mennä Pekan matkaan, Jaakko.“

„Ja minä taas en teen sinulle seuraa,“ lisäsi tähän isoisä. „Se tulee tosin tuottamaan minulle vaivaa, mutta kyllä se tulee menemään kunhan vaan saan hiukan levähtää.“

Kohtapa näyttäytyi kumminkin, että vanha heikko mies oli liian paljon luottanut voimiinsa. Tuska hänen loukkaantuneessa jalassaan ei vähentynyt

ollenkaan, päinvastoin se hetki hetkeltä lisääntyi ja hänen täytyi, vaikkakin vastahakoisesti tunnustaa, että hänelle oli mahdotonta lähteä paluumatkalle. Jaakon olisi pitänyt lähteä yksin, mutta koska poika ei tahtonut jättää isoisää, päätettiin vihdoin että kaikki jäisivät paimenmajaan seuraavaan aamuun asti, jolloin he yhdessä lähtivät paluumatkalle.

Vaikkakin maja oli pieni, löytyi siellä kumminkin tilaa heille kaikille. Kattilassa, joka riippui takassa tulen yli, valmisteli Frans Lopraz yksinkertaisen illallisen, keitti maissivelliä, toi varastostansa vähän voita ja juustoa ja kaikki söivät he puukupeistansa paraimmalla ruokahalulla, kunnes yö joutui. Majan nurkassa olevalle olkivuoteelle heittäytyi nyt Jaakko, sillä välin kuin isä ja isoisa vielä hetkisen matalalla äänellä juttelivat, mitä merkillistä oli tapahtunut niin hyvin alhaalla laaksossa, kuin ylhäällä tuntuilla. Vihdoin hekin laskeutuivat levolle, ja nukkuivat siksi, kunnes kirkas aamu kurkisti majan pienestä ikkunasta.

Ikävä ja huolestuttava hämmästys odotti heitä, kun he nousivat ylös koviilta vuoteiltaan. Isoisa ei ollut väärässä, kun hän edellisenä iltana oli peljännyt, että sään vaihdos yön kuluessa tapahtuisi. Peljästyksen huudahtus pääsi hänen huuliltaan, kun hän meni ikkunan luo ja silmäeli ulos. Niin kauas kuin hänen silmänsä kantoivat, olivat vuoret lumella

peitettyt ja yhä vaan pyryili valkoisia hiutaleita alas taivaalta, ja raju tuuli ajoi niitä paksuissa pilvissä mökin yli.

„Tämä on ikävä sattuma“, sanoi isoisä huolestuneella katseella. „Jos tämä lumituisku ei pian lakkaa, tekee se tiet ja polut aivan mahdottomiksi, ja silloin tietää yksin Jumala miten me pääsemme omaisiemme luo laaksoon.“

„Mutta eiköhän se kumminkin lakanne,“ vastasi isoisä heti. „Pelkään että jalkani on niin paljon pahentunut, että minun täytyy jäädä tänne vielä useammiksi päviksi. Jalkaani todellakin kolottaa niin, että tuskin voin nousta seisaalleni. Menkää te lapset, menkää niin kauan kuin vielä on aikaa! Karja on saatettava korjuuseen! Tänään, poikani, voi sinulla vielä olla mahdollisuus saada se alas, jota vastoin se huomenna voi olla liian myöhäistä. Kiiruhda vaan, äläkä välitä minusta.“

„En isäni, en millään tavalla jätä sinua yksiksesi noin sairaana ja avuttomana,“ vastasi Frans. „Vaan miksi emme kaikki voisi yhdessä lähteä? Minun hartiani ovat kyllin vahvat sinua kantamaan, isä, ja Jumalan avulla pääsemme kyllä sillä tavalla vahingotta alas laaksoon.“

„Nyt et mieti puhettasi, poikani,“ sanoi vanha isoisä. „Tällaisessa ilmassa on sinulla aivan tarpeeksi tekemistä pitäessäsi karjaa koossa, ja mah-

dotonta on tämän lisäksi vielä säilyttää kuorma hartioillesi ja samalla pitää huolta pojastasi. Älä kauemmin mieti, saata vaan karja ja poika turvallisuuteen, ennenkuin lumi tekee voittamattomia esteitä, ja jos olisi joku mahdollisuus, niin voisit huomenna naapurien ja kantopaarien avulla tulla minua noutamaan.“

Frans epäröi ja oli kahden vaiheilla, mitä hänen tuli tehdä. Myrsky ulkona ulvoi lakkaamatta ja ajoi yhä uusia lumipilviä ohitse, jotka lyhyessä ajassa tekisivät kaikki tiet aivan mahdottomiksi. Pienen karjansa hoidosta riippui koko hänen perheensä toimeentulo, sään nopeata muutosta ei voitu odottaakaan; siis oli hän sangen tuskallisessa ja hankalassa asemassa. Toiselta puolen oli kysymys hänen pienen omaisuutensa pelastamisesta, toiselta puolen taas oli hänellä vaikea suostua jättämään vanhaa, vaivaloista isäänsä yksin tälle autiolle ja kolkolle ylängölle. Yhä uudelleen kehoitti hän vanhusta jättäytymään hänen vahvojen hartioittensa turviin; Jaakko vakuutti kyynelsilmin, että hän olisi tarpeeksi vahva ja sukkela voidaksensa auttaa isää karjan kuljetuksessa; isoisä pysyi vaan lujana kiellössansa ja vaatii yhä uudelleen, että poika ja pojanpoika lähtisivät kahden matkalle.

Isoisä kehoitti, isä rukoili, Jaakko itki sydämensä tuskissa, ja tällä tavalla kului osa päivää

tulematta mihinkään varmaan päätökseen. Vihdoin ratkaisi Jaakon ehdotus asian:

„Tiedätkös mitä, rakas isä“, sanoi hän, „jätä minut isoisän luo ja mene sinä yksin karjan kanssa. Minä jään tänne mielelläni ja hoidan isoisää niin huolellisesti kuin ikinä vaan voin. Kun emme ole sinulle esteeksi, niin saavut varmaankin pian kotiin, ja silloin on vielä aikaa kutsua naapurit avuksi ja rientää meitä auttamaan. Se olisi varmaankin parasta! Isoisällä on silloin hoitoa ja seuraa, ja minä voin tässä tilaisuudessa osoittaa kuinka suuri rakauteni häneen on. Mene sinä isä! Mene yksin! Me, isoisä ja minä, pidämme huolta toinen toisistamme, ja lopuksi eiköhän kaikkivaltias Jumala ottane meitä molempia suojaansa.“

„Minä luulen että lapsi on oikeassa,“ sanoi isoisä kääntyen poikaansa. „Se on varmaankin viisainta, mitä nyt enää voimme tehdä. Lunta on jo niin paksulta ja tuuli puhaltaa niin rajusti, että pelkään hänen olevan suuremmassa vaarassa, jos hän sinua seuraa, kuin jos hän jää minun luokseni. Mene yksin, Frans, ja ota minun alppisauvani; se on vankka ja siinä on uusi rautainen kärki, niin että voit hyvin siihen turvautua. Kyllä se auttaa sinua alas, niinkuin se minuakin tänne ylös on auttanut. Ota lehmät mukaasi ja jätä meille yksi vuohi vaan ynnä se vähäinen ruokavarasto, joka vielä on

täällä jälellä. Muuten mene Jumalan halttuun ja usko minua, etten minä huolehdi puoleksikaan niin paljon meistä molemmista kuin sinusta.“

Muutamia hetkiä horjui Frans vielä päätöksessään, sillä hänelle oli todellakin vaikeata erota vanhasta isästään ja pojastaan, vieläpä tällaisissa olosuhteissa, jotka epäilemättä olivatkin arveluttavia. Mutta vihdoin täytyi hänen kumminkin älytä, että pitempi viipyminen saisi aikaan pahempia seurauksia ja teki tämän mukaan päätöksensä.

„Olkoon sitten niin,“ hän sanoi, syleillen kyynelsilmin isäänsä. „Jaakon eilinen varomattomuus oli kova onni, sillä jos ei hän olisi poikennut tieltä, ei isoisälle olisi tämä onneton tapaturma sattunut. Sen lisäksi olemme vielä tehneet toisenkin erehdyksen. Eilen, näet, olisi vielä ollut mahdollista saattaa Pekan avulla isoisää takaisin, tänään se on liian myöhäistä, ja Jumala rankaisee tämän lumipyryn kautta tyhmää vitkasteluamme. Tahdon kutsua naapurit kokoon, tahdon pyytää heitä auttamaan minua, ja taivas suokoon että me kaikista vastuksista huolimatta voisimme tunkeutua tänne pelastamaan teitä kauheasta asemastanne!“

„Jumala on sen salliva, toivon minä,“ vastasi isoisä hiljaisella mielenmaltilla. „Mene rauhaan poikani, ja siunaukseni seuraa sinua.“

Frans astui majan ovelle päin, mutta kääntyi vielä kerran ja antoi vanhalle isälleen oljilla ympäri kudotun pullon, joka oli vielä puoleksi täynnä viiniä.

„Ottakaa tämä, pitäkää se isä,“ sanoi hän, „hyvä äitini antoi minulle tämän pullon keväällä matkaani, kun läksin vuorelle ja onneksi on vielä jotain jällellä sen sisällyksestä. Omasta puolestani en viiniä tarvitse, mutta teille voipi se kenties tehdä hyvää. Äiti parka! Kun minä hänet jätin, ja hän viimeisillä jäähyväissanoillansa antoi minulle tämän virvokkeen, emme kumpikaan voineet ajatella, että hän neljä viikkoa myöhemmin lepäisi maan kylmässä povessa, ja etten enää saisi häntä nähdä. Ottakaa, isä, se on lahja kirkastuneelta ja nyt elä terveenä!“

Viimeisen kerran syleili Frans isäänsä, ja sitten hän kiiruhti ulos ajamaan lehmät navetasta. Jaakko oli hänen kintereillään ja auttoi häntä. Kohta olivat elukat kytkeymistään irti ja riensivät ulos avarelle. Kummastuneina ne näkivät joka paikan lumen peitossa ja seisoivat hetkisen ällistyneinä. Paimenen huuto sai heidät kumminkin kohta liikkeelle. Epäilemättä he ymmärsivät, että kotiin lähtö oli käsissä ja juoksentelivat iloissaan paimenmajan ympäri. Vaivalla sai Frans heidät jälleen kokoon. Kun tämä oli tehty, syleili hän vielä kerran poikaansa ja painoi häntä isällisellä hellyydellä rintaansa vastaan.

„Jumala varjelkoon sinua Jaakko,“ sanoi hän, „sinua ja isoisääsi! En tahdo antaa sinulle nuhteita eilisestä varomattomuudestasi, vaikka se juuri onkin syynä meidän nykyiseen tuskalliseen asemaamme, tahdon vaan varoittaa sinua vastaisuudessa ottamaan oppia tästä tapahtumasta. Ole varuillasi lapseni ja hillitse nuoruutesi ajattelemattomuutta. Hoida isoisää, pidä huolta hänestä niin paljon kuin voit, äläkä ole liioin huolissasi ja levoton tulevaisuudesta. Kun Jumala antaa minulle voimia ja saattaa minut onnellisesti kotiin, tulen teitä muutamien päivien perästä pelastamaan. Rohkeutta, kärsivällisyyttä ja toivoa siis, poikani! Jumala teitä suojelkoon ja varjelkoon!“

„Niin sinuakin, isäni,“ nyyhkytti poika painaen kyynelsilmin viimeisen jäähyväissuutelon isänsä huulille.

Vihdoin irtautui Frans lapsensa hellästä syleilystä, kutsui lehmiään ja ajoi pienen karjansa vuoren rinnettä alas, eikä pitkää aikaa kulunut, ennenkuin hän elukkoineen oli kadonnut pyryviin lumipilviin, ja Jaakko koetteli enää turhaan silmillänsä tunkea läpi tuon paksun lumihunnun. Viimeinen jäävyväishuuto, joka kaikui yli tuulten ulvonnin, kohtasi vielä hänen korviaan, sitten katosi kaikki isän jäljet, ja yksin seisoivat poika nyt törmällä, tuulien huminan ympäröimänä, verhottuna lumipilviin,

jotka kohta peittivät hänen hennon vartalonsa valkoiseen, kosteaan vaippaan. „Jumala suojelkoon sinua, isä, sinua ja meitä!“ sanoi hän itseksään vienolla äänellä ja lisäsi huoaten: „Oi, milloin, milloin suopi taivas, että saamme sinua seurata!“

Vielä loi hän armoa anovan katseen kolkkoa, pilvillä peitettyä taivasta kohden, sitten, voittaen tuskallisen tunteensa voimakkaalla ponnistuksella, hän kääntyi pois ja riensi paimenmajan ovelle isoisänsä luo, omistaaksensa hänelle kaiken lapsellisen rakkautensa, hellyyden ja huolen.

KOLMAS LUKU.

Ensimmäinen päivä paimenmajassa.

Kun Jaakko tuli majaan, näki hän isoisän seisovan ikkunan ääressä, josta hän katseillaan yhä vielä näkyi etsivän poikaansa Franssia. Hän kallisti kunnianarvoisen, harmaan päänsä ikkunalautaa vasten, ja hänen huulensa vapisivat ikäänkuin mumisten itseksensä hiljaisia rukouksen sanoja, kenties poikansa puolesta. Hänen kätensä olivat ristissä, hänen katseensa suunnattu ylöspäin. Jaakko purskahti, nähdessään hänet niin surkeana ja samalla niin nöyränä, uudelleen itkuun, lankesi isoisänsä jalkoihin ja painoi kuumat huulensa nuttunsa liepeisiin.

„Hän on poissa, isoisä!“ sanoi hän, „ja Jumala yksin tietää, jos me hänet koskaan näemme!“

„Rukoilkaamme hänen edestänsä, lapseni, ja sulkekaamme hänet Herran suosioon, jota hän niin suuresti tarvitsee,“ vastasi isoisä lempeällä ja vaka-

valla äänellä ja pani vapisevan kätensä ikäänkuin siunaten pojanpoikansa pään ylitse. „Me olemme tukalassa tilassa,“ jatkoi hän, „tukalammassa ja toivottomammassa kuin ehkä nyt voimme aavistaa-kaan, mutta juuri sellaisessa asemassa on soveliainta panna kaikki luottamuksemme Jumalaan, sillä ilman Hänen pyhää tahtoansa ei hiuskarvaakaan putoa päästämme. Ajattele tätä, lapseni, kun tuska ja toivottomuus uhkaavat saada sinut valtaansa, ja kun sinä vaan oikein rukoilet Jumalaa sydämmesi pohjasta, niin on Hän myös antava sinulle rauhan ja levollisuuden. Rauhoitu, lapseni! Älä itke! Ole vakuutettu, että kaikkivaltias Isä tuolla ylhäällä johdtaa kaikki viisautensa mukaan, siis epäilemättä hyvään!“

Jaakko tukahutti kyyneleensä, ja kun isoisä oli istahtanut puutuolille lähelle ikkunaa, hiipi hän hiljaa hänen jalkojensa juureen ja pani päänsä isoisän syliin. Siinä asennossa pysyivät he kauan kokonaan omiin ajatuksiinsa vaipuneina, sillä välin kuin myrsky ulkona yhä riehui ja raivoisalla kiivaudella ryntäsi pientä paimenmajaa vastaan. Yhä paksummat lumipilvet pimittivät ilman, ja vihdoin tuli äkkiä pimein yö, vaikka vanha, puinen seinäkello heleällä äänellensä vasta ilmoitti kolmatta iltapäivän hetkeä.

„Kello on kolme!“ sanoi isoisä, keskeyttäen pitkän äänettömyyden. „Jumalalle olkoon kiitos,

Frans on jo varmaankin nyt ehtinyt suojaavan metsän reunaan, muuten hän ei jaksaisi kestää tämän ilman kauheata raivoa. Mutta varmaan on hän jo niin kaukana alhaalla, että tämä hirmumyrsky ei enää voi häntä vahingoittaa! Mutta kyllä hänellä mahtaa olla tuskallinen huoli meistä!“

Jaakko huokaili, mutta ei vastannut; rukoili ainoastaan hiljaa isänsä edestä. Hänellä oli siihen kyllin syytä. Tuulen raivo eneni hetki hetkeltä, sen kohina, sen ulvonta, sen vingunta pani pojan sydämmen vapisemaan. Pienet ikkunat kilisivät ja tärisivät myrskyn raivosta, ja raesateen tavoin paiskautui pyörivä lumi kalisten ja räiskyen ikkuna-ruutuja vastaan.

Jaakko ja isoisä eivät voineet ajatella mitään muuta, kuin kotimatalla olevaa Franssia ja hänen karjaansa, ja kun joku tavattoman ankara tuulen puuska syöksyi ohitse, oli ehdottomasti kumpaisenkin ajatus heti: „tapaako tämä tuulenpuuska häntä, eli syöksyykö se voimatonna hänen ohitsensa?“ He unhoittivat kerrassaan kaiken muun tämän huolen ja pelon tähden, unhoittivatpa nälän ja janonkin, ja vasta vuohen määkyminen majanviereisessä navetassa muistutti heitä, että kolmaskin elävä olento, — vielä avuttomampi kuin he itse — oli suljettu tähän kaukaiseen paimenmajaan.

„Valikkiparka,“ sanoi isoisä. „Sen olemme kokonaan unhoittaneet ja kiinnittäneet ajatuksemme ainoastaan omiin huoliimme. Maito vaivaa sitä ja se odottaa lypsämistä. Sytytä nopeasti lamppu, Jaakko! Tuottakaamme eläinparalle helpotusta ja syökäämme sitten illallisemme!“

„Joka samalla tulee olemaan päivällisemmekin,“ lisäsi Jaakko tähän. „Sillä tiedäthän isoisä ettemme aamusta saakka ole mitään ravintoa nauttineet.“

Näin sanoen sytytti Jaakko lampun. Kun keittiön ahdas ala tuli valaistuksi, kiinnitti hän huolestuneen katseensa isoisään. Ilokseen huomasi hän kumminkin, että isoisän kasvot ilmaisivat suurempaa luottamusta ja rauhaa, kuin mitä hän oli uskaltanut toivoakaan. Vieläpä hymyili isoisä ystävällisesti hänelle, ja tämä hymyily valoi uutta rohkeutta poikauraukan epätoivoiseen sydämmeen. Raivoisa myrsky ei kumminkaan tauonnut. Päinvastoin, se syöksyi yhä uudistetuilla voimilla paimenmajan kattoa vastaan ja tärisytti kattopäreitä niin ankarasti, että luuli sen kiskovan kaikki mukanaan ilmaan. Ehdottomasti katsoi Jaakko peljästyneenä ylös.

„Älä pelkää lapseni,“ sanoi isoisä huomattuaan katseen. „Katto ja maja ovat kestäneet vielä rajumpia myrskyjä kuin tämä.“ Tiedäthän että vahvat poikkipuut ja raskaat kivet pitävät kiinni kattopäreitä, ja toiseksi on katto niin laaka, ettei tuulella

ole vähintäkään voimaa siihen. Mene vaan rohkeasti eteenpäin ja valaise minua vähän, että me pääsemme navettaan Valikkiraukkamme luo.“

Jaakko meni edeltä, ja yksinänsä navettaan suljettu vuohiraukka oli vimmoissaan ihastuksesta, alkoi määkiä puolta enemmän ja tempoi köyttänsä, kun molemmat kovanonnan kumppalit tulivat sitä tervehtimään. Jaakko silitteli elukkaa ja tarjosi sille pienen pivonsa täydeltä suolaa, jonka se halukkaasti nuoli, eikä antanut ainoatakaan suolaraetta joutua hukkaan. Sillä välin käytti isoisä tilaisuutta lypsääkseen vuohta ja vapauttaakseen sitä liiasta maidostaan. Se antoikin kokonaisen kiulullisen, ja Jaakko katseli sitä yhtä suurella ruokahalulla kuin isoisäkin, sillä kumpainenkaan, niinkuin jo mainittiin, eivät olleet koko sinä päivänä nauttineet mitään ravintoa.

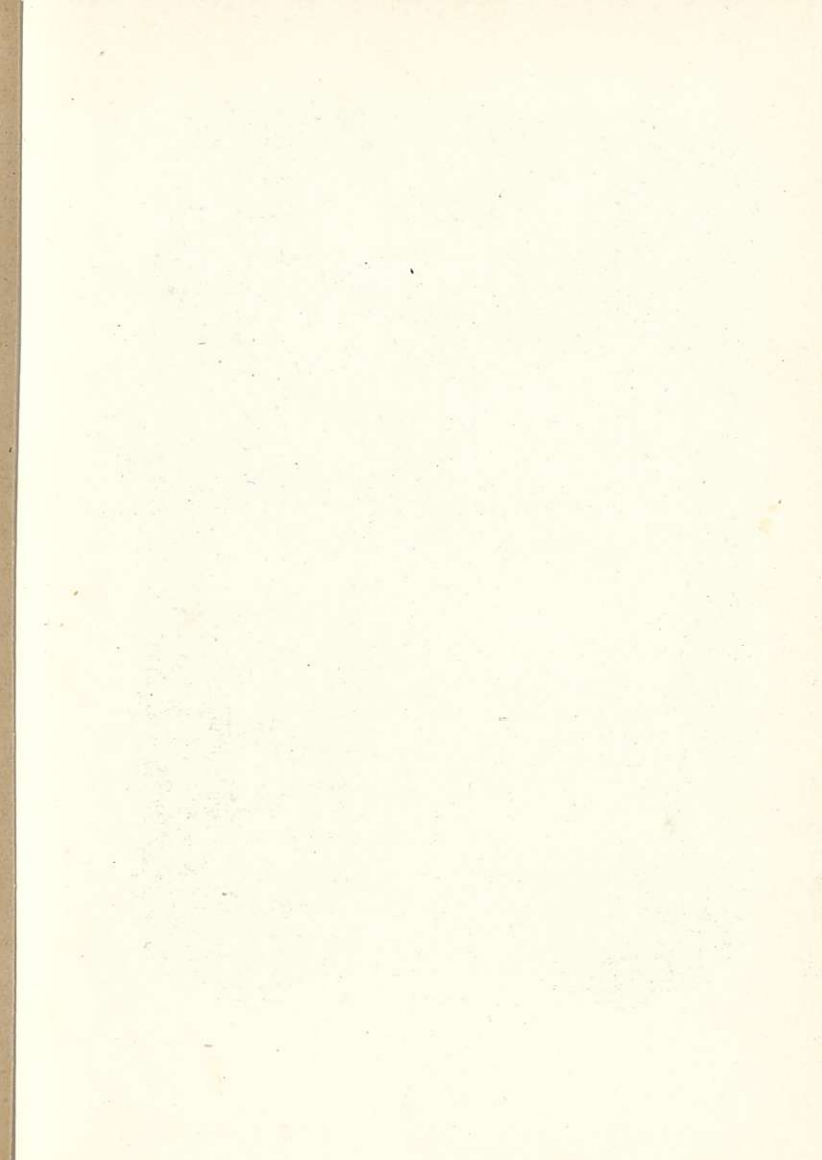
„Meidän täytyy hoitaa Valikki hyvin huolellisesti ja omistaa hänelle kaiken mahdollisen huolen,“ sanoi isoisä, kun he jälleen palasivat navetasta keittiöön, joka, kuten jo mainittiin, oli sekä heidän asuin- että makuuhuoneensa. „Me emme saa koskaan jättää sitä lypsämättä emmekä ruokkimatta, sillä meidän oma toimeentulomme riippuu juuri sen hyvinvoinnista.“

„Sinä peloitat minua, isoisä!“ vastasi Jaakko hämmästyneenä. „Pelkäätkös sinä siis, että meidän

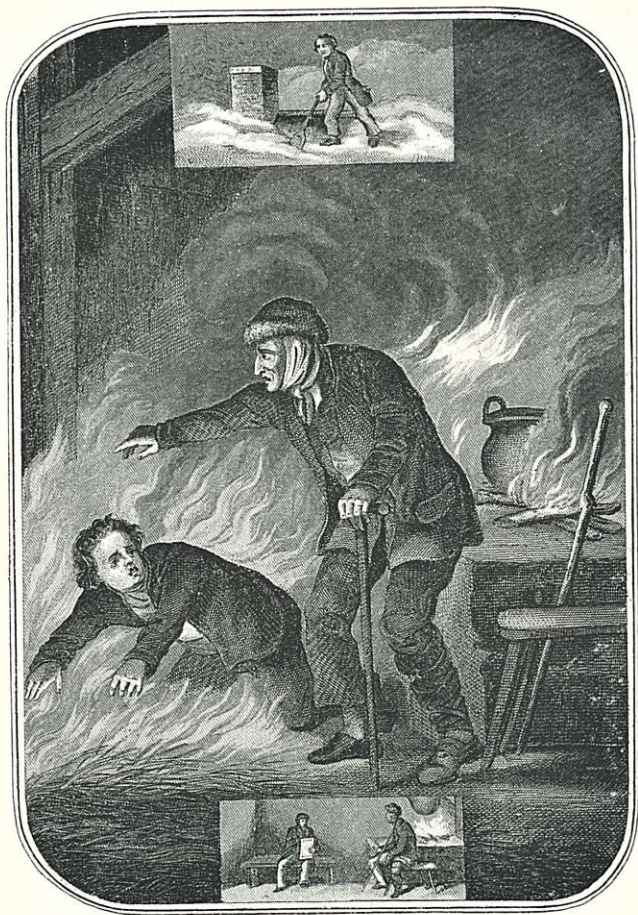
on pakko kauemmin kuin korkeintaan pari päivää viipyä täällä?”

„Kuka voi sitä edeltäpäin sanoa?” vastasi isoisä mieltävällä katseella ja kohottaen hartioitansa. „Ehkä me jo huomenna tai ylihuomenna olemme pelastetut tästä kiusallisesta tilastamme, ehkäpä voipi vielä viikkojakin kulua, ennenkuin meidät täältä vapautetaan. Hyvä on aina varustautua kaikkea, vieläpä pahimpaakin vastaan, ja vaikei ole pakko kadottaa toivoa, niin ei kuitenkaan saa liiallisella varmuudella luottaa toivonsa täyttymistä. Näethän ja kuulet, rakkaani, ettei myrsky ja lumipyry vieläkään ole tauonnut. Itse turvapaikkaammekin tunkeutuvat nuo pyörivät hiutaleet.“

Isoisä ei liioitellut yhtään sanoissansa. Vaikka maja olikin rakennettu melkein suojattuun paikkaan, ja savutorvi ylhäälle päin yhä kapeni, oli myrskyn valta kumminkin niin raju, että se välistä ajoi pieniä lumipilviä ulosjohtavan aukon kautta, ja molempien vangittujen täytyi tuon tuostakin pudistaa vaatteistansa sisään tunkeutuneen lumen. He vetäytyivät tosin uunin äärimmäiseen soppeen, mutta sittenkin puuttui paljon siitä mukavuudesta, jota heillä olisi ollut kotona asunnossaan laaksossa. Heille ei ainoastaan lumi tehnyt kiusaa, mutta myös tuo raju myrsky, joka välistä raivokkailla puuskillia lentää suhahti savupiipun torvesta sisään, uhkasi sammuttaa tulen

takassa ja oli ylipäänsä hyvin tunkeileva ja kiusallinen vieras.

Jonkun aikaa sietivät kumpaisetkin erakkoparat rauhallisella kärsivällisyydellä kiusallista tilaansa, mutta vihdoinkin alkoi tämä jo olla isoisästä liikaa.

„Näethän, Jaakko,“ sanoi hän, „etemme tänään muuten voi lämpimänä pysyä, kuin menemällä vuoteeseemme. Laskeutukaamme siis levolle, sillä peitteemme lävitse ei lumi tungeks eikä myrskykään ole meille niin kiusallinen. Huomenna tahdomme tarkastaa, voimmeko paremmin pitää tätä tunkeilevaa vierasta kauempana ja laatia itsellemme mukavampia istuinpaikkoja uunin ääressä. Tule, rakas lapseni, rukoilkaamme Jumalaa ja heittäytykäämme hänen pyhään suojaansa! Onhan Hän joka paikassa läsnä, niin hyvin syvissä laaksoissa kuin vuorien korkeuksilla; ja joskin lumi vielä sata kertaa paksummaksi karttuisi, niin lepäisi hänen isälliset silmänsä sittekin meidän päällämme! Hän näkee meidän ristiin taipuneet kätemme, Hän kuulee meidän huokauksemme! Niin, Herra, sinä olet aina meidän kanssamme ja me lepäämme pelvotta sinun siipiesi suojassa.“

Niin puhui isoisä, ja Jaakko rukoili hänen kanssansa langeten polvillensa ja kohotti luottamuksella sydämensä ja ajatuksensa Jumalaan. Sitte kävi hän vielä kerran katsomassa vuohta, ettei yön

kuluessa heidän ravinnonantajaltansa mitään puuttuisi, heitti ruokaa sen eteen ja kuivia olkia sen alle, sivellen lempeästi sen pitkävillaista selkää. Valikki oli mielissään näistä hyväilyistä ja hieroi kuvettansa pojan polvia vasten. Eläinraukasta näkyi navetan yksinäisyys pimeässä tuntuvan kolkolta, ja kun Jaakko hänet jälleen jätti, päästi se surkeita ääniä ja määkyi hirveästi. Poika surkutteli Valikkiparkaa, mutta kun hän ei voinut sitä auttaa, sulki hän navetan ja palasi isoisänsä luo, jonka viereen hän pani maata. Kohta hän nukkuikin; vuohen valittava määkyminenkin taukosi vähän ajan kuluttua, ja pienessä paimenmajassa oli kaikki aivan hiljaa, jota vastoin ulkona myrsky yhä vonkui ja ajoi rajussa vauhdissa paksuja lumipilviä pyryten ympäri.

NELJÄS LUKU.

Lumeen haudattuina.

Yö kului ilman muita häiriöitä, ja paimenmajan kaikki kolme asukasta nukkuivat niin rauhallista ja terveellistä unta, kuin jos he täydellisessä turvassa olisivat maanneet kotona vuoteessansa. Kun Jaakko vihdoin heräsi, kummeksi hän suuresti, että majassa oli aivan pimeä, vaikka hänellä oli tunne siitä, että hän oli tavallista kauemmin maannut. Kuullen jalkojen kopsetta hän arvasi sitäpaitse, että isoisä jo oli noussut; hän hieroi kummeksuen silmiänsä voimatta kumminkaan nähdä sen enempää.

„Isoisä,“ sanoi hän, „oletko jo ylhäällä ja päivä ei ole vielä edes noussutkaan?“

„Sinä erehdyt, lapsi,“ ukko vastasi. „Jos me tahtoisimme odottaa, kunnes päivä majaamme pais-
taa, saisimme vielä kauan jäädä makaamaan. Aurinko on jo epäilemättä aikoja sitten noussut, mutta minä pelkään ettemme me sitä voi nähdäkään, sillä

ikkunamme ovat kaikesta päättäen ylhäältä alas asti lumikinosten peittämiä.“

„Suuri Jumala, olisiko se mahdollista?“ huusi Jaakko aivan peljästyneenä, ja hypähti äkkiä vuoteestaan noutamaan lamppua, jonka hän sytytti tulakseen vakuutetuksi surullisten tietojen totuudesta. „Minä toivon että olet pettynyt, isoisä“, lisäsi hän tähän. „Yhdessä ainoassa yössä on mahdotonta, että voisi sataa niin paljon lunta!“

„Nyt saat nähdä ja tulla siitä vakuutetuksi“, vastasi isoisä. „Ikkuna ei ole hyvin korkealla, ja sen lisäksi minä arvelen, että tuisku on pyrynyt lumen majaa vasten. Jos asian laita on niin, ei se paljon merkitse. Lumi makaa ainoastaan kahden tai kolmen jalan paksuudessa ja me voimme silloin helposti lykätä sen syrjään.“

„Niin, aivan oikein!“ sanoi Jaakko rauhoittuneena. „Ja sitte tullaan tänään pelastamaan meitä vankeudestamme. Isä on varmaankin jo matkalla.“

„Me tahdomme sitä toivoa, mutta me emme saa siihen liian lujasti luottaa, ettei pettymys sittemmin tuntuisi kovin katkeralta,“ vastasi isoisä. Viisainta olisi, jos panisimme toivomme ainoastaan Jumalaan ja itseemme, lapseni. Olettakaamme sen mahdollisuuden, että meidän täytyy jäädä tänne suljetuiksi pitemmäksi ajaksi. Millä meidän tulee alkaa? Meidän on pakko siihen mukautua, em-

mekä voi muuta, emmekä parempaa tehdä, kuin arvostella apulähteitämme, ja kun me ne tarkoin tunnemme, menetellä suurimmalla säästäväisyydellä. Mutta kuule, tuossa kukahtaa käkemme . . . . seitsemän, — siis oikein, — päivä on, ja aurinko on jo noussut, jos kohta me pimeydessämme emme ole siitä mitään havainneet. Hyväpä oli kummin-kin että minä eilisiltana vedin ylös kellon! Sitä emme saa koskaan unhottaa, Jaakko, ja ellen minä sitä ajatteleisi, niin pitää sinun minua siitä muistuttaa, kuuletko? Mutta nyt tutkikaamme ensin, kuinka paksulta lumi makaa ikkunamme edessä.“

Kun he juuri olivat tutkimuksiansa alkamaisillaan, tapasi niinkuin eilen vuohen valittava määyntä heidän korviinsa.

„Seis!“ sanoi isoisä, „ensiksi Valikkiparka, sitte lumi! Se saa odottaa!“

Molemmat läksivät siis kaikkein ensiksi navettaan. Isoisä kumartui lypsämään vuohta, ja Jaakko seisoi vieressä ja katseli tarkoin toimitusta.

„Niin, oikein, lapseni,“ sanoi isoisä, joka sen huomasi. „Se on todellakin tarpeellista, että opit lypsämään, niin voit kerran astua minun sijaani, jos minä kävisin liian heikoksi siihen työhön. Näet-hän sinä, että kumartuminen on minun vanhoille jäsenilleni raskasta, ja minun kätenikin alkavat käydä

heikoiksi. Koettelepas kerran, kuinka voit suoriutua Valikista ja lypsämisestä.“

Jaakko totteli, polvistui alas vuohen viereen ja koetteli, alussa kumminkin niin huonolla menestyksellä, että vuohi rupesi potkimaan ja oli vähällä kaataa kiulun kumoon.

„Hellemmin Jaakko, hellemmin! Sinä kosketat kipeästi vuoheen, kun sinä noin kömpelösti tartut siihen,“ puhui isoisä. „Koettele vielä kerran, mutta vähemmällä voiman ponnistuksella!“

Jaakko alkoi uudestaan suuremmalla varovaisuudella, ja muutamien uudistettujen kokeitten perästä onnistui se paremmin. Valikki seisoi levollisna ja antoi taas suuren kiulun täydeltä maitoa, joka niin varovasti vietiin keittiöön, ettei tippaakaan siitä hukkaan menisi.

Kun he molemmat olivat virkistäneet itseensä nauttimalla tuoresta, makeata maitoa, joka yksin muodosti heidän aamiaisensa, käänsivät he huomionsa taas sataneeseen lumeen, ja isoisä avasi hiukan ikkunata koettaakseen, jos hän sieltä käsin voisi mitata kertyneen lumikinoksen paksuuden. Mutta tämä koe ei antanut tyydyttävää tulosta. Niin etäälle kuin hänen käsivartensa ulottui, tunsu hän joka paikassa lunta, joten kinoksen siis joka tapauksessa täytyi olla muutamia jalkoja paksu. Ik-

kuna suljettiin siis ja he menivät savupiipun aukon alle täältä käsin ehkä ylöspäin jotain nähdäkseen.

„Minä näen taivaan, isoisä!“ huusi Jaakko ohjaten katseensa savupiipun torveen.

Isoisä tähysteli myös sinne, ja huomasi ettei Jaakko erehtynyt. Savupiipun vetoryöri oli avoinna ja voitiin ahtaan aukon kautta katsoa ulos avaruuteen. Muutamia tuokioita myöhemmin kimelteli aurinko äkkiä kirkkaasti lumikinoksia vasten, jotka torven yläreunan ympäri olivat kasaantuneet melkoiseen korkeuteen, ja Jaakko, joka tuon kirkkaan kimelteen nuorilla silmillänsä ensiksi havaitsi, huomautti isoisää tästä. Melkein tarkoilleen voivat he, kun heidän silmänsä ensin vähän olivat tottuneet lumen häikäisevään valoon, arvostella kerroksen paksuuden, kun ei mikään ulkoneva osa estänyt näkemästä. Se oli yksinkertainen suppilo, jonka lumi oli muodostanut piisin yli.

„Vahinko!“ sanoi isoisä. „Jos meillä vaan olisi portaat, niin voisit kiivetä ylös ja tähystellä ulkona vähän ympäryksiä. Muistaakseni pitäisi ylhäällä löytyä luukku, jolla savupiippu voidaan sulkea. Isäsi valmisti sen muutamia vuosia sitten tuonne ylhäälle, kun piisiä korjattiin, se kun silloin oli hyvin kurjassa tilassa ja uhkaili ensi myrskyssä murtaa maahan. Se olisi meille suuri etu, jos me voisimme saada aikaan jonkunlaisen laitoksen, jolla

mielemme mukaan voisimme sulkea ja avata luukkua; mutta valitettavasti en näe mitään mahdollisuutta nousta ylös savutorveen.“

„Jos savutorvi vaan olisi hiukan ahtaampi“, sanoi Jaakko, „en silloin porraspuita kaipaisikaan. Minä kapuaisin ylös niinkuin nokinuohoojan oppipoika. Mutta valitettavasti, niinkuin nyt on, ei se käy päinsä, savutorvi on liian laaja voidakseni saada tukea sen molemmista seinistä.“

„Ja kumminkin pitää meidän miettiä, mitenkä keinon keksisimme“, väitti isoisä miettiväisenä vastaan. „Luukku on meille siksi tärkeä. Ajattele vaan, Jaakko, jos taas tulisi myrsky lumipyryineen! Heti sulkisimme luukun, eikä myrsky, eikä lumihiutaleet olisi meille enää haitaksi majassamme; me istuisimme suojattuina ja lämpimässä, kuinka ikinä rajuilma ulkona päättemme ylitse riehuisikin. Sanoppas minulle, Jaakko, osaatko kiivetä? Puissa tarkoitan?“

„Oi, tietysti, isoisä“, vastasi poika vilkkaasti. „Minun kumppalini sanovat aina, että sitä minä osaan paraiten heistä kaikista. Mutta mitä voipi se meitä nyt hyödyttää? Savutorvi ei ole mikään puu!“

„Aivan oikein. Kumminkin johtuu mieleeni, että minä jossain tuolla navetassa olen nähnyt jokseenkin pitkän kuusisen riu'un“, väitti isoisä vastaan. „Mitä jos sen tänne toisimme . . .“

Jaakko taputteli iloisena käsiänsä. „Sepä vasta oli oivallinen ajatus, isoisä“, huusi hän. „Jos riuku vaan on tarpeeksi pitkä yltääkseen ylös asti, niin olemme tarkoituksemme voittaneet. Sata kertaa olen jo puuhun kiivennyt, joll'ei heidän runkonsa vaan ollut niin paksuja, että voin saada käsivarteni ympäri. Etsikäämme heti tuo riuku, isoisä!“

He etsivät, ja riuku löytyi kuin löytyikin. Se oli käsivartta paksumpi ja kuori peitti sen vielä, niin että sen pinta oli karkea.

„Tämä tulee paljon kiipeämistäni helpoittamaan“, sanoi Jaakko hilpeästi, „ja kysymys on vaan, jos me voimme sovittaa sen savutorven sisään.“

„Pitää koettaa“, vastasi isoisä ja he alkoivat työnsä vitkastelematta. Hän tarttui riu'un toiseen päähän, Jaakko toiseen ja hinasivat sen siten navetasta keittiöön. Vaikeinta oli, niinkuin Jaakko oli aavistanut, saada se sovitetuksi savupiipun torveen, jonka kupu oli melkein matalalla. Mutta sekin onnistui muutamien turhien koetusten perästä, sillä riuku taipui katkeamatta, ja vihdoin sai Jaakko sen nojautumaan savupiisin seinää vasten. Se oli tarpeeksi pitkä tarkoitukseensa ja ulottui vielä hyvän matkaa savupiipun yli.

Vitkastelematta alkoi Jaakko kiivetä salkoa myöten ylös. Hän kietoi käsivartensa ja jalkansa

sen ympäri ja kiemurteli taitavasti kuin orava sitä myöten ylös. Vartalonsa ympäri oli hän sitonut kappaleen käärelankaa, jonka avulla hän aikoi nostaa lapion perästensä, kun hän vaan oli päässyt sinne. Iloksensa näki isoisä, ettei Jaakko ilman syytä ollut kehunut kiipeämistaitoansa. Vuorotellen auttoi hän itseänsä käsillä ja jaloilla riukua myöten ylös, käyttäen välistä savutorven seiniä tueksensa ja saapui muutamien tuokioitten perästä onnellisesti majan katolle. Sinne päästyään hän nosti valmiiksi varustetun lapion käärekyöydellä perässään, ja lapioiden lumen syrjään, valmisti hän itselleen paikan, jossa hän sai lujan jalansijan. Sekin onnistui, ja nyt nousi hän katolle, josta hän näki ympäriinsä kaikille suunnille. Kaikkein ensiksi hän huomasi, että lunta oli katolla runsaasti noin kolme jalkaa; paimenmajan ympärille oli se vielä paljoa korkeammalle kokoontuneet, ja niinkuin isoisä oli arvannut, oli tuulen voima ajanut sen paimenmajan seinää vastaan, jossa se vastustusta kohdatessa oli kertynyt kerros kerroksen päälle. Mutta lunta ei ollut ainoastaan täällä paljon; sitä oli vähän ajan kuluessa tullut kauheissa määrin joka paikkaan ja peitti tantereen monen jalan paksuudelta. Niin kauas kuin pojan silmät kantoivat, oli kaikki ikäänkuin valkoisen liinan peittämää. Vuorenselänteet ja äyräät aina syvälti kuusimetsän sisään, joka ra-

joitti näköalan alhaalta laaksoja kohti, kukkulat ja vaarat läheltä ja kaukaa, tasangot, rotkot, kaikki olivat paksuun lumivaippaan verhottuina, eikä mikään keskeyttänyt tämän talvisen taulun yksitoikkoisuutta kuin honkien rungot, jotka tummanmustina kohosivat lumen kiiltävästä valkeudesta. Olipa vielä paljon puita oksille kokoontuneen lumen painosta taittuneet ja syöksyneet kumoon, ja niiden haarukat ja oksat seista töröttivät surkean alastomina ja jäykkänä lumikinoksista.

Tuuli puhalsi vielä yhä melkoisen ankarasti pohjosesta, ja sen henkäys oli jäädyttävä ja jähmeyttävä. Taivas oli peitetty hajanaisilla, synkillä pilvillä, jotka nopeasti kuin linnun siivillä liitelivät ilmassa. Niitten avonaisten lomien kautta lankesivat auringon säteet sinne ja tänne huikaisevalla hohteella avaroitten, lumella peitettyjen kenttien yli, ja nämä loistavat viirut ja pilkut rientää suhauttivat nuolen nopeudella yli vuorien ja laaksojen.

Jaakosta oli tämän näytelmän katsominen hauskaa, ja hän olisi ehkä vielä kauemmin sitä katsellut, ellei pakkaneen olisi häntä vaivannut. Kertoessaan isoisälleen, mitä hän korkealta asemaltansa havaitsi, kalisivat hänen hampaansa vilusta, niin että isoisän itse piti kehoittaa häntä kiiruhtamaan.

„Joutuun, Jaakko, joutuun!“ huusi hän hänelle.
„Älä seiso siellä seutua tarkastamassa, aivanhan

sinä siten jääpuikoksi palellut, lapioi mielummin lumi pois katolta ja paljasta luukku. Se saattaa sinut jälleen lämpimäksi ja edistää tarkoituksiamme!“

Jaakko lienee ollut samaa mieltä, että hänelle oli parempi lapioida kuin vilusta väristä, ja kävi lapioonsa käsin. Hän havaitsi kumminkin pian, ettei hän mihinkään helppoon työhön ollut ryhtynyt. Oikein kelpo lailla piti hänen ponnistella lapioidakseen korkean lumikinoksen syrjään; kohta tippuivat kuumat hikipisarat hänen otsastansa, ja vilua hän ei enää tuntenut laisinkaan. Vihdoin onnistui hänelle puolituntia kestäneen, ahkeran ponnistuksen perästä paljastaa luukku sen päälle karttuneesta lumesta, ja iloinen huudahdus ilmoitti isoisälle, että hän oli sen löytänyt. Nyt ei ollut kysymyksessä muuta kuin saada se niin toimimaan, että sitä voi avata ja sulkea heidän mielensä mukaan. Tämäkin oli kohta käärekyöden avulla aikaan saatu, sillä luukku oli jo alkujaan niin laadittu. Jaakko tarvitsi vaan pujottaa köyden sitä varten laaditun rullan yli, sitoa toinen pää lujasti kiinni ja heittää toinen pää alas isoisälle. Kun hän veti köyttä, niin meni luukku auki, kun hän päästi sen irti, niin sulkeutui se jälleen ja ainoastaan omasta painostaan. Kun tätä oli monta kertaa uudistettu, ja he olivat vakuutetut siitä, että kaikki meni hyvin, laskeutui Jaakko jälleen savutorven kautta alas

majaan, joka hänelle maksoi paljon vähemmän vai-
vaa kuin kiipeäminen ylös.

Isoisä huomasi nyt, että pojan vaatteet olivat läpimärkiä sulaneesta lumesta. Toisia vaatteita ei hänelle ollut, ja heidän piti sentähden ryhtyä varo-
keinoihin välttääkseen vilustumista. He sytyttivät heti uuniin kelpo tulen risuista ja mäntypuista, sul-
kivat luukun jättäen sen vaan vähän raolleen, josta savu pääsi ulos, ja Jaakon piti istahtaa uunin läm-
pimämpään paikkaan, että hänen vaatteensa pikem-
min jälleen kuivuisivat. Isoisä istuutui hänen vie-
reensä, ja niin he viettivät melkein koko sen päi-
vän, ehkei juuri paraimmassakaan mielentilassa.

Mikä heistä oli erittäin epämurkavaa ja todella-
kin kiusallista, oli valon puute. Liehuva tuli lie-
dessä levitti ainoastaan epäselvän ja häälyvän valon,
joka enemmän silmiä häikäisi, vaan jonka valossa
ei mitään tarkoilleen voinut nähdä. Heidän öljy-
varastonsa oli niin niukka, etteivät he uskaltaneet
sytyttää lamppua pelvosta, että he siten sen pian
kuluttaisivat. Ainoastaan jonkun kerran käyttivät
he lamppua muutamia hetkiä mennäksensä navet-
taan vuohta lypsämään. Tämän välttämättömän
tehtävän perästä se sammutettiin, ja heidän täytyi
taas istua pimeässä, tai ainakin melkein pimeässä,
kun takkavalkean liekki, niinkuin sanottu, hyvin

puutteellisesti korvasi lampun lempeämpää ja taiseempaa valoa.

Jaakko tunsi kovaa ikävää, ja tuntui hänestä kuin päivä ei olisi koskaan tahtonut loppua. Tosin olisivat hetket kuluneet nopeammin, jos hän jollain tavalla olisi ollut toimessa; mutta siitä esti häntä voittamaton, sisällinen levottomuus. Hän oli alituisessa, tuskallisessa kiihoituksen tilassa, sillä hän odotti hetki hetkeltään, että hänen isänsä tulisi pelastamaan häntä ja isoisää. Pienimmänkin kahinan, tuulenpuuskan huminan, vieläpä kipinänkin paukkeen kuullessa hän kavahti ylös ja kuunteli jännityksellä, ellei lähestyvien askelten kopse tapaisi hänen korviansa. Ainakin kymmenen kertaa päivän kuluessa nousi hän katolle, tarkasteli ympäristöä ja katseli melkein silmänsä pilalle havaitaksensa jo kaukaa jotakin lähenevää haahmoa. Turhaan koeteli isoisä hänen kuumeentapaista levottomuuttansa rauhoittaa. Jaakko ahdisti häntä kysymyksillä, eikö isä jo aikoja sitten olisi pitänyt saapua kotiin, eikö hän jo eilen olisi kutsunut kokoon naapurua, eikö hän voisi saapua jokikisessä tuokiossa? Isoisä parka, joka itsekin mitä hartaimmin odotti heidän pelastustansa, ei voinut kaikkiin näihin kysymyksiin muuta vastata, kuin että hän toivoi että Frans oli onnellisesti saapunut laaksoon, eikä varmaankaan tuhlaisi hetkeäkään, eikä säästäisi mitään vai-

vaa tuodaksensa heille apua. Mutta kuinka he voivat tietää, mitä esteitä hänellä oli voitettavina? Tiet voivat olla tukossa, hävitetyt tai niin lumen peitossa, ettei mitään mahdollisuutta olisi päästä kulkemaan, ennenkuin ne olisi jälleen saatu kuljettavaan kuntoon. Piti pysyä kärsivällisenä ja odottaa.

Tämä ei suinkaan ollut tyydyttävä lohdutus Jaakolle, joka oli vähällä nääntyä levottomuuteen ja kärsimättömyyteen. Vieläpä myöhäiseen iltaan asti toivoi hän isänsä ja naapurien saapumista, mutta yhä uudelleen piti hänen nähdä pettyneensä toiveissansa. Kauhean pitkäksi kävi hänestä aika.

Jokainen päivä, mitä ikinä se tuottaneekin, pahaa tai hyvää, iloa tai surua, jokainen päivä on vihdoin loppuun kuluva. Niin myös tämäkin. Noin kello kymmenen aikaan iltasilla nousi isoisa liikkeelle, sulki savupiisin luukun täydellisesti, niin että kaikki ilmanveto oli kokonansa suljettu ja läksi levolle kehoittaen Jaakkoa seuraamaan esimerkiksi. Surullisena heittäytyi poika hänen viereensä, ja vielä jonkun tunnin kuuli isoisa hänen hiljaa nyyhkyttävän. Hän ei häntä häirinnyt. Minkä lohdutuksen olisi hän hänelle voinut antaaakaan? Levollisena antoi hän hänen itkeä huolensa loppuun ja huomasi vihdoin hiljaisella tyydytyksellä, että pojan kyöneleet ehtyivät, ja uni levitti rauhoittavan

liepeensä hänen ylitsensä. Jaakko nukkui, ja kohta sen perästä tuli uni isoisänkin silmiin.

Seuraavana aamuna, kun makaajat olivat heränneet ja hieroneet unen silmistänsä, meni Jaakko ensi työkseen luukulle, jota hän koetteli avata nous-takseen katolle ja tarkastaaksensa eikö hänen isäänsä jo näkyisi. Mutta luukun avaaminen teki kaikille hänen ponnistuksillensa niin kovaa vastarintaa, että hänen sen avaamiseen piti pyytää isoisän apua. Yhteisten ja voimakasten ponnistuksien perästä onnistui heidän nyt vasta saada luukku nousemaan syrjään ja syy tähän vaikeuteen selkeni heille pian. Lunta putosi aukon kautta majaan, eikä voitu siis epäilläkään, että yön kuluessa taas uusi lumipyry ja vielä ehkä rajumpi oli raivonnut. Ja niin olikin asian laita, sen Jaakko kyllä näki kiivettyänsä savu-torven kautta ylös. Kaikesta päättäen oli kaiken yötä lunta satanut lakkaamatta, sillä lumi oli nyt ainakin kaksi jalkaa korkeammalla kuin edellisenä päivänä, ja Jaakon oli pakko oikein kelpo lailla käyttää lapiota saadaksensa luukun jälleen käyttö-kuntoiseksi. Vihdoin hän sai sen reilaan ja las-keutui jälleen alas majaan. Isoisä oli sillä välin sytyttänyt tulen takkaan ja odotteli poikaa surullis-in katsein.

„Se on niin kuin arvelinkin“, hän sanoi, kun Jaakko oli lopettanut seikkaperäisen kertomuksensa,

lumi, joka alituisen lisääntyy, ei ennen ensi kevättä sula ja asettaa siis isäsi tielle voittamattomia esteitä. Meidän on pakko tottua, Jaakko, siihen ajatukseen että meidän täytyy jäädä haudatuksi kuukaussmääriä tähän majaan. Näethän ettei se hyödytä antautua pettävien toivomusten valtaan, joitten yhä uudistetut pettymykset väsyttävät sielua ja murtavat kaiken uskalluksemme. Varustautukaamme mieluummin heti ottamaan vastaan pahimpaakin, ja pankkaamme toivomme ainoastaan Jumalan apuun ja turvaan tässä surkeassa asemassamme.“

„Sinä siis ajattelet todellakin, isoisä, ettei meille tänäänkään tule mitään apua omaisiltamme?“ kysyi Jaakko surkealla katseella.

„Mahdotonta! Aivan mahdotonta!“ vastasi isoisä päättävällä varmuudella. „Eilen se jo oli epävarmaa, ja nyt tänään mahdotonta, kun lumikinokset yhä vielä ovat lisääntyneet pari jalkaa, — aivan mahdotonta! Minä tahdon kiittää Jumalaa, jos vaan isäsi onnellisesti on voinut välttää kaikkia niitä vaaroja, joita hän laskeutuessa vuorilta alas on ollut pakoitettu torjumaan. Vielä nytkin toivoa hänen apuansa, olisi hulluutta, lapseni. Ei ole yhdenkään ihmisen vallassa murtaa itsellensä tie näitten lumikinoksien kautta. Ja vaikka isäsi kutsuisikin kymmenen lähimmäistä naapuriensa avuksensa, raukeisi kumminkin kaikki käsivarret tässä jättiläistyössä.“

Niin surullisina kuin nämät isoisän sanat kai-
kuivatkin Jaakkoparan korvissa, kuunteli hän kum-
minkin niitä suuremmalla levollisuudella kuin isoisä
oli odottanutkaan. Muutamia hetkiä hän tosin seisoi
kumartunein päin, ristissä käsin, syviin ajatuksiin
vaipuneena, ja suuret kyyneleet vierivät hänen kal-
peitten kasvojensa yli, mutta vihdoin hän tointui,
kokosi kaiken rohkeutensa ja tahdonvoimansa, ko-
hotti otsansa ja pyyhki kyyneleet silmistänsä.

„No niin, isoisä,“ sanoi hän äänellä, jota hän
koetteli saada vakavaksi, „luottakaamme Jumalaan,
kosk'emme enää voi toivoakaan inhimillistä apua.
Tässä käteni, isoisä, minä en sinua enää koskaan
tahdo saattaa surulliseksi lapsellisella malttamat-
tomuudellani, niinkuin eilen! Pikemmin tahdon
parastani tehdä seistakseni uskollisna sinun rinnal-
lasi eikä yhtään valitusta saa enää kuulua minun
huulillani!“

„Hyvä, poikani!“ sanoi isoisä iloisena puristaen
hartaasti uljaan pojan kättä. „Jos sinä pysyt noin
vakavana, etkä uskallustasi kadota, niin käypi kaikki
vielä Kaikkivaltiaan avulla hyvin. Me emme vielä
ole apuneuvojen puutteessa, ja jos me säästäväi-
sesti niitä käytämme, niin riittävät ne hyvin, kunnes
kevät jälleen maahan palajaa.“

Sellaisella tavalla koki vanha mies, joka parem-
min kuin poika voi arvostella heidän asemansa vaa-

roja, pitää pystyssä pojanpoikansa rohkeutta, ja se onnistuikin hänelle hyvästi, vieläpä paremmin kuin hän oli ajatellutkaan. Muutamia päiviä kului tuomatta mukanaan muuta merkillistä, kuin että lumi yhä edelleen suurissa määrin tulla tuprusi taivaalta. Vastustaaksensa ikävää, vietti Jaakko aikansa siten, että rupesi pitämän jonkunlaista päiväkirjaa kirjoittaen ylös mitä merkillistä oli kohdannut häntä ja isoisää siitä ajasta, jolloin he olivat jättäneet kotinsa laaksossa. Paperia, kyniä ja mustetta oli hänellä riittävin määrin. Hänen oli kiittäminen tämän pienen varaston omistamista sitä asianhaaraa, että hän kerran kesän kuluessa loma-ajalla oli käynyt tervehtimässä isäänsä alpeilla. Voidaksensa siellä valmistaa läksyjänsä, oli hän ottanut mukaansa paperia, kyniä ja mustetta, ja sitten jättäessään isällensä jäähyväiset, oli hän ne jättänyt paimenmajaan aavistamattaan, kuinka mieluinen ja tervetullut tämä pieni aarre muutamana päivänä tulisi hänelle olemaan. Hän kirjoitti ahkeraan takkavalkean loistossa, ja kulutti tällä tavalla monta hetkeä hyödyllisesti ja vieläpä suloisestikin. Kenties annamme ystävälliselle lukijallemme tietoja muutamilla otteilla tästä päiväkirjasta, jota kirjoitettiin niin omituisissa olosuhteissa. Nyt on meidän kumminkin kerrottava eräästä tapahtumasta, joka olisi voinut tuottaa ystäväraukoillemme mitä kauheimpia seurauksia.

Oli 24 päivä marraskuuta. Jaakko ja hänen isoisänsä istuivat tulen ääressä, ja viimeksimainittu antoi pojalle ajanvietteeksi luvunlasku esimerkin. Kun Jaakolla ei ollut kivitaulua, ja hän niin paljon kuin mahdollista tahtoi säästää paperivarastoansa, niin hän otti muutamia kauhallisia poroa takan hiilloksesta ja siroitti sen tasaisesti ohuena kerroksena uunin pankolle. Sillä tavalla käytti hän uunin pankkoa kivitaulun asemesta, niinkuin muutamissa Jura-vuoriston kouluissa menetellään kuivalla hiekalla, tämän kaukaisen seudun asukkaat kun enimmäkseen ovat liian köyhät ostaaksensa kivitauluja ja paperia. Jaakko ei liene kumminkaan tarpeellisella varovaisuudella menetellyt ottaessaan tuhkaa, sillä sillä välin kuin hän numeroitansa piirsi ja isoisä tarkkuudella seurasi hänen työtään, tunsivat äkkiä kumpaisetkin takanansa tavattoman kuumuuden. He kääntyivät ja huomasivat hämmästyksekseen ja kauhukseen, että tämä kuumuus tuli olkikuvosta, jota Jaakko oli aikonut käyttää muutamaa pienempään palmikoimistyöhön, ja jonka hän oli heittänyt lattialle hiilloksesta läheisyyteen. Näille oljille oli luultavasti kipinä pudonnut, ja nyt seisoivat koko kupotullessa.

Jaakko ja hänen isoisänsä päästivät tuskan huuhahtuksen, ja ensi työkseen heittäytyi tuo urhea poika miettimättä tuleen ja pieksi kumpaisellakin

käsillensä liekkiä niitä sammuttaaksensa. Sillä tavoin hän ei kumminkaan saanut mitään muuta toimeen, kuin että hän poltti kätensä liekkiä tukahuttamatta ja niitten nopeata leviämistä estämättä.

Toisin teki isoisä.

Huolimatta niistä tuskista, joita jok'ainoa reippaampi liike vaikutti, heittäytyi hän nopealla päätöksellä olkien päälle, syleili kupoa kumpaisellakin käsivarrellaan siitä päästä, joka ei vielä palanut, nosti sen ylös ja kantoi viipymättä hulmuavat oljet savutorven alle.

„Jaakko,“ huusi hän kovalla äänellä, „vie syrjään kaikki, joka on tulen arkaa!

Jaakko oli nopea liikkeissensä. Reippaasti hän paiskasi puisen jakkaran syrjään, viskasi vähäisen puuvaraston takalta kamarin keskelle ja lykkäsi syrjään kaiken syttyvän, joka oli uunin läheisyydessä. Sen perästä kiirehti hän isoisällensä avuksi ja olikin se todella viimeisessä tingassa. Muutamia hirveitä hetkiä olivat kumpaisetkin kauheimmassa tuskassa. Liekit leimusivat nuoleskellen kuivia olkia myöten eteenpäin ja levisivät rajusti yhä enemmän ympäri. Heinähangon ja hiilikoukun avulla painoivat he palavan olkikuvon muuria vastaan saadakseen sen siten tukehtumaan. Punainen, helakka loiste valaisi huoneen sisustan, tuli ja tomu täytti koko alan ja

olivat melkein tukehuttaa onnettomia, jotka epätoivon ponnistuksilla taistelivat tulta vastaan, joka uhkasi tuottaa tuhoa heille itselleen ja koko majalle. Ei ollut tippaakaan vettä saatavissa; savu ei päässyt minnekkään ja tuli yhä paksummaksi ja tukehuttavammaksi; heidän täytyi vihdoinkin antaa palavan kuvon pudota maahan, tuli lenteli yltymperi, ja nyt näytti todellakin siltä kuin, jos kaikki ilman pelastuksen toivoa olisi hukassa. Suuria sinkaleita palavia olkia lenteli majan toisesta päästä toiseen ja näytti melkein täyttävän koko huoneen. Voisivathan ne pudota olkivuoteelle keittiön nurkassa, voisivathan ne sytyttää kuivia kattohirsiä, tai tarttua hirsiseinäen, joka erotti keittiön navetasta, ja varmaan olisikin jompikumpi näistä tapahtunut, ellei isoisä älykkäästi ja nopeasti olisi kantanut jäännöksen palavaa olkikupoa savutorven alle ja pitänyt sitä siellä kiinni siksi, että suurin osa siitä oli tuhkaksi palanut. Ympäri liehuvat sirpaleet eivät voineet mitään vahinkoa enää aikaan saada, koska ne niin nopeasti hiiltyivät. Siitä huolimatta tuntui tämä meidän peljästyneille ystävillemme ijankaikkisuudelta, kunnes vihdoinkin päästiin niin pitkälle, että liekit siellä ja täällä vähitellen ainoasti heikosti liekahtivat palamaan, vihdoinkin kokonansa sammuiivat ja jättivät vaan pieniä kasoja kiiltäviä kipunoita peitettyt paksuun savuun ja tomuun.

„Reippaasti lapseni!“ huusi isoisä. Hävität kaikki, joka vielä näkyy hehkuvan ja sammuta pienimmätkin kipinät.“

Jaakko totteli ja isoisä itse osoitti hänelle parasta esimerkkiä. Muutamien hetkien perästä olivat tulipalon viimeisetkin jäljet poistetut, ja täydellinen pimeys vallitsi nyt äsken juuri tullen ja liekkien vallassa hehkuvassa majassa. Uhkaava, hirveä vaara oli onnellisesti mennyt ohitse, ja pelastettu oli ei ainoastaan henki, mutta myöskin maja ja kaikki sen näille vaivaisille vangituille kallisarvoinen omaisuus.

Alussa istuivat kumpaisetkin, isoisä ja pojanpoika uupuneina ja puoleksi tukehtuneina, ikäänkuin huumauksissa, ainoastaan yksi tunne sydämissä, nimittäin hartain kiitos Jumalalle, joka oli heidät suojellut niin suuresta onnettomuudesta. Vähitellen vetäytyi paksu ja raskas savu pois, he voivat jälleen sytyttää lampun ja katsoa toisiansa silmiin. Toinen säikähti toista, sillä he olivat mustia kuin hiilenpolttajat tai nokinuohoojat. Mutta mitä se haittasi? He tuskin ottivat sitä huomioon. Olihan kumminkin henki pelastettu, vieläpä ilman suuremmita vammoita kuin muutamia keveämpiä palo- haavoja Jaakon käsissä ja jaloissa.

He pudistelivat tuhkan vaatteistansa ja hiukistansa, jolla ne näkyivät olevan kokonaan peitetyt,

puhdistivat itsensä, niin hyvin kuin voivat ja juttelivat sitten siitä vaarasta, jota hädin tuskin olivat vältäneet.

„Se on meidän oma syyimme, että tämä piti meitä kohtaaman,“ sanoi isoisä. „Meidän tilassamme olevien ihmisten pitäisi aina olla varuillansa kaikkia mahdollisuuksia vastaan! Jos meillä vaan olisi ollut yksi ainoakaan sangollinen vettä saatavissa, ei olisi mitään sellaista voinut tapahtuakaan. Mutta palanut lapsi arkailee tulta, ja me tahdomme tästälähtien kumminkin menetellä viisaammin ja ottaa oppia tästä tapahtumasta. Maitokamarissa olen nähnyt seisovan tyhjän tynnyrin. Lyökäämme siitä ylimäinen pohja pois, kuljettakaamme se tänne, asetakaamme se tuohon nurkkaan ja täyttäkäämme se lumella. Kohta on se kyllä sulava, ja sitte voimme olla ainakin varmat, ettei maja päältämme pala. Muuten pitää meidän kaikessa tapauksessa hyvin varovasti menetellä tulen kanssa, Jaakko, sillä en tarvinne nyt vasta sanoa sinulle, että jos maja palaisi, ja vaikka me kumpaisetkin pelastuisimme liekeistä, tuottaisi se meille välttämättömän kuoleman. Miten voisimme ilman majaa suojella itseämme pakasta vastaan? Mitenkä sammuttaisimme nälkäämme, mitenkä löytäisimme tien välttääksemme mitä surkeinta kohtaloa? Ei ole mikään mahdollisuus päästä alas laaksoon, ja me olisimme sellaisen onnetto-

muuden sattuessa samassa tilassa kuin onneton merimies, jonka laiva on syttynyt tuleen keskellä aavaa merta. Siis varovaisuutta tulevaisuudessa, rakas Jaakkoseni, ja nyt älkäämme kadottako enää aikaa, vaan noutakaamme astia viipymättä tänne.“

Tämä yhtä tärkeä kuin helppo tehtävä oli kohta toimitettu, ja tynnyri asetettiin paikoilleensa, sittekun sen päällimmäinen pohja oli puhkaistu. Lumesta ei ollut mitään puutetta. He tarvitsivat vaan avata sisäänpäin aukiavan oven, ja valkoinen lumiseinä törrötti heitä vastaan, jolla he olisivat voineet täyttää vaikka tuhansia tynnyreitä. Se oli seinä, joka järkähtämättä eroitti heidät kaikesta muusta asutusta maailmasta, ja kun he tarttuivat lapioon ja tätä ajatellen penkoivat lumikinosta, oli heidän sydämiensä raskas ja heidän silmänsä täytetyt kyynelillä, joita he huolellisesti koettelivat toisiltaan salata.

VIIDES LUKU.

Erakkojen elämä.

Lakkaamatta satoi lunta yöt päivät ja kasaantui sellaiseen määrään katolle, että isoisä siitä oli todellakin huolistunut.

„Paino tulee liian raskaaksi,“ hän sanoi, katto-palkit viimein tuskin sietävät tätä painoa ja meidän täytyy sentähden sitä keventää.“

„Se on pian tehty,“ vastasi Jaakko ja riensi luukulle, jonka avaaminen taas vaati tavallista suurempaa ponnistusta. Sitte hän riensi katolle, antoi ojentaa itsellensä lapion ja teki työtä otsansa hiessä muutamia tuntia lapioiden lunta syrjään. Hän jätti ainoastaan jalanpaksuisen kerroksen, jonka tuli suojella majaa ulkoapäin pakkaselta ja pidättää lämmön sisällä; kaiken muun hän lapioi pois.

Tämä työ, niin rasittavaa kuin se olikin, tuotti hänelle kumminkin huvitusta tässä yksitoikkoisessa elämässä paimenmajan suljetussa kammiossa. Mutta

muuten pysyi hän aliinomaan melkein toivottomana, sillä näköala ulkona ei tarjonnut mitään ilahduttavaa, ei silmille eikä sydämmelle. Lumen pinnalla voi tuskin huomata mitään epätasaisuutta, se verhosi kaiken tasaisesti valkoiseen peitteesensä. Raskaana ja synkkänä kohosi taivas yli koko tämän surkean aution seudun, ja sitä nähdessään täytyi Jaakon tahottomattansakin ajatella noita ikuisen jään peittämiä napaseutuja, joista hänen opettajansa koulussa oli kuluneen kesän aikana paljon kertonut. Jaakko ei kärsinyt sitä kauan katsella, sillä suru ja toivottoisuus valtasivat hänen mielensä. Huokaellen hän käänsi selkänsä tähän talvimaisemaan ja laskeutui savutorven kautta jälleen alas majaan.

Isoisä huomasi heti hänen alakuloisen mielialansa ja koetteli etsiä jotain tointa, johtaakseen hänen ajatuksiaan toisaalle. Vielä kerran tarkastivat he tarkoilleen koko käytettävissä olevan varastonsa ja havaitsivat, että tässä pienessä syrjäisessä asunnossa ei kokonaan puuttunut kaikkia välttämättömiä elämän ehtoja. Meidän lumen alle elävänä haudatut ystävämme löysivät niin suuren varaston heiniä ja olkia kuin heidän vuohensa kokonaisen vuoden kuluessa tarvitsi, ja jos Valikki vaan edelleenkin niinkuin tähän asti antaisi maitoa, niin olisi heille arvokas turva tästä elukasta. Mutta joku onneton tapahtuma voisi riistää heiltä tämänkin turvan, ja he

olivat sentähden hyvin iloisia, kun he jostain navetan nurkasta löysivät vähäisen varaston perunoita, jotka he hyvin huolellisesti peittivät oljilla suojelaksensa niitä paleltumasta, jos pakkanen mahdollisesti kiihtyisi. Navetassa he löysivät vielä pienen varaston puita pinottuna, mutta ei kumminkaan niin paljon, että se riittäisi koko talveksi. Kaikissa tapauksissa piti sitä hyvin säästäväisesti pidellä ja päätettiin sitä käyttää vasta viimeisessä tingassa, ja joka tilassa pitää luukkuu huolellisesti suljettuna, ettei lämpö sitä tietä pääsisi ulos. Muuten tekivät kumpaisetkin erakot kohta sen havainnon, että lumi, joka kokonansa ympäröi majan, tuntuvassa määrässä auttoi säilyttämään lämpöä huoneen sisässä.

Paitsi halkoja löysivät he vielä läjän männyn käpyjä, jotka Jaakko kesän kuluessa oli koonnut kotia laaksoon vietäväksi. Se oli onneksi jäänyt tekemättä, ja männyn käpyjä voitiin hyvin hyvästi hätätilassa käyttää halkovarojen lisinä. Olipa vielä olemassa navetassa puusoimia ja häkkiä, ja jos tulisi kysymykseen pelastaa henki, niin voisi niitäkin ottaa käytettäväksi. Ainakin oli se isoisän ajatus, ja Jaakko oli täydellisesti samaa mieltä. Kun laiva on vaarassa, heitetään lasti mereen ja *halvempi täytyy aina hätätilassa väistyä korkeamman tieltä.*

Jo kauas kuluneen vuoden ajan tähden oli

paimenmaja melkein tyhjennetty ja suurin osa kalustoa oli alas laaksoon kuljetettu, mutta suuri katila riippui vielä paikoillaan, ja paitsi sitä löysi Jaakko muutamia kyökkikaluja, kirveen ja sahan. Kirves oli tosin hampaille hakattu ja saha tylsä, mutta sitä saattoi kumminkin käyttää. Vihdoin oli kummallakin sekä isoisällä että Jaakollakin linkkuveitsensä, josta vuorelainen harvoin luopuu, niin että heiltä, mitä kalustoon tulee ei suinkaan puuttunut, mitä välttämättömintä oli. Pahempi oli sitä vastoin muonavarojen laita. He löysivät ainoastaan kolme suurta leipää, jonkunlaisia pumpernikkeleja eli laivakorppuja, jotka pysyvät hyvinä kokonaisen vuoden tai kauemminkin ja viimein tulevat niin koviksi, että niitä täytyy paloitella kirveellä, koskei niitä enää jaksaa veitsellä leikata. — Valitettavasti oli niitä, niinkuin sanottu, ainoastaan kolme, jotka he löysivät suuressa vanhassa, tammisessa seinäkaapissa, jossa he myös paitsi näitä tapasivat vielä hiukan suolaa, jauhettua kahvia, öljyä ja pienen määrän sianrasvaa, — oikeita aarteita, joita he nykyisessä tilassansa eivät olisi tahtoneet vaihtaa puhtaasen kultaan.

„Rasva tulee meille vallan sopivaan aikaan,“ sanoi Jaakko tyytyväisenä, kun hän sen havaitsi vetolaatikossa.

„Todellakin vallan sopivaan,“ vastasi isoisä

ilostuen hänkin. „Mutta me emme saa käyttää sitä ruuaksi, vaan täytyy meidän säästää sitä siltä varalta, että meidän vähäinen öljyvarastomme loppuisi. Tai tahtoisitko mieluummin syödä makeaa ja istua pimeässä, taikka valoa ja niukempaa ravintoa.“

„Minä pidän jälkimäistä parempana,“ vastasi Jaakko arvelematta. „On hyvin surkeata aina istua pimeässä!“

Rasva pantiin siis syrjään ja suuren seinäkaapin tarkastusta jatkettiin. Ruokavaroja eivät he kumminkaan enään löytäneet, sitä vastoin sattui Jaakon käteen aarre, joka täytti isoisän mielen vilkkaamalla ilolla, nimittäin vanha, aivan tomuinen ja hämähäkin verkoilla peitetty kirja, kirja Kristuksen seuraamisesta, niinkuin Jaakko luki kansilehdestä kirjaa avatessa.

„Oi, poikani,“ huusi isoisä, kun hän kuuli kirjan nimen, „se on paras ystävä, joka voi meitä lohduttaa yksinäisyydessämme! Kirja Kristuksen seuraamisesta on todellakin kirja kaikille kärsiville ja onnettomille! Se opettaa meille, että on olemassa ainoastaan yksi paha, nimittäin: *unhottaa Jumala*, — ja ainoastaan yksi onni, se on: *rakastaa Jumalaa!* Sinä näet, lapsukaiseni, että, vaikka olemmekin yksin, me emme kumminkaan ole hyljäytyitä! Olemme tosin jo löytäneet paljon, joka ruumista ravitsee, ja nyt omistamme oivalli-

simman ravinnon sieluillemme! Meiltä ei mitään puutu, jos me vaan ymmärrämme sitä hyvästi käyttä. Varmaankin on, rakas poikaseni, tämä kirja antava meille vielä monta lohdutusta, monta virkistystä ja kehoitusta!“

Kirja pantiin hyvin huolellisesti takaisin kaappiin, sopivana hetkenä jälleen esille otettavaksi. Loppuosa päivästä kului jatkettuihin tutkimuksiin tuottamatta mitään tärkeämpiä löytöjä. Kumminkin olivat ystävä-parkamme mielissään löydetyistä aarteista ja menivät päivätyöhönsä sangen tyytyväisinä levolle. Heidän vuoteensa oli kova, mutta tarpeeksi leveä antaaksensa heille kylliksi tilaa. Heillä oli ainoastaan yksi peite ja matrassin asemesta piti heidän käyttää suurta olkisäkkiä. Kumminkin lepäsivät he sen päällä suloisesti, sillä heidän sydämensä oli täynnä kiitollisuutta Jumalaa kohtaan, joka tänään oli antanut heille niin monta osoitusta alinomaa kaitsevasta, isällisestä rakkaudestaan.

Herätessään seuraavana päivänä — se oli seitsemäskolmatta päivä marraskuuta — huomasivat he, ettei vielääkään ollut lakannut lunta satamasta. Pilvi pilven perästä sataa tihutti alas taivaalta, ja yhä paksummaksi ja korkeammaksi kasaantui lumi vuoralle, jotka siitä syystä joka hetki tulivat mahdottomammaksi liikkeelle lähtijoille. Mitä korkeammalle lumi kohosi, sitä syvemmälle joutui vaivai-

sien vangittujen toiveet saada pelastusta surkeasta tilastansa alhaalla asuvien kylänaapurien avulla, ja itse Jaakonkin, joka vielä yhä oli povesansa kantanut heikkoa toivon kipinää, piti vihdoin antaa tämänkin haihtua. Hetket kuluivat häneltä apeassa mielialassa, ja niin alakuloinen surumieliys valtasi pojan, että isoisä havaitsi välttämättömäksi ajatella keinoja ilahduttaa häntä ja saada hänet unhottamaan surkean asemansa. Toiminta, henkinen tai ruumiillinen, näkyi hänestä varmimpana keinona saavuttaa tarkoitustansa. Hän jutteli hänen kanssansa, antoi hänelle arvoituksia tai useammin luvunlasku esimerkkejä, joita Jaakon tuli ratkaista päässänsä, ja kun hän väsyi, niin kertoi hän hänelle paljon hauskaa, kokemuksista rikkaasta pitkästä elämästänsä tai hyvistä kirjoista, joita hän viimeisinä vuosina oli lukenut, kun vanhuuden heikkous jouti häntä työtä tekemästä. Isoisä kertoi hyvästi ja huvittavasti, ja Jaakko kuunteli häntä suurimmalla tarkkuudella. Huomaamatta auttoi isoisä sillä tavalla häntä monen ikävän hetken yli, ja sitä paitsi Jaakolla oli paljon hyötyä tulevaisuudessa näistä keskusteluista. Hänen vielä nuori sielunsa rikastui tiedoilla, jotka muissa olosuhteissa ehkä olisivat jääneet hänelle vallan vieraksi, ja sitä paitsi voitti hän ajan pitkään sellaisen näppäryyden päässä laskemisessa, että isoisän ja hänen itsensäkin piti sitä ihmetellä.

Sillä tavalla kului muutamia päiviä, ja isoisä luuli nyt, että hän, kun hänen pojanpoikansa nyt oli iloisemmalla mielialalla, voi tehdä huomautuksen asianhaarasta, joka oli yhtä tärkeä kuin välttämätön, jos kohta sangen katkera. Niinkuin jo sanottiin, oli näillä onnettomilla maan pakolaisilla ainoastaan hyvin vähäinen varasto lamppuöljyä. Jos he, niinkuin tähän asti, antoivat lampun palaa kaksitoista tuntia päivässä, niin olisi lamppuöljy yhdessä ainoassa kuukaudessa loppuun kulunut, ja heillä olisi surkea välttämättömyys viettää koko seuraava aika pimeydessä. Tämä ei saanut tapahtua, se oli vältettävä, ja eräänä päivänä ilmoitti isoisä tämän tärkeän asian Jaakolle, joka ihmetellen kuunteli tätä tiedonantoa. Jaakko säikähti, sillä hän ei ollut vielä sitä ajatellut, ja ensi silmänräpäyksessä kauhistutti se häntä, että heidän täytyi luopua lampun ystävällisestä, lohduttavasta valosta. Vähän aikaa ajateltuansa havaitsi hän, että isoisän huolet olivat vallan oikeutetut, ja että välttämätöntä olisi rajoittaa kallisarvoisen öljyn kuluttamista. Hän tyytyi siis tyvenellä mielellä välttämättömyyteen, ja tarkoin asiata punnittua päätettiin, että tästä lähtien poltetaisiin lamppua ainoastaan kolme tuntia päivässä, ja muina aikoina tyydyttäisiin siihen heikkoon valoon, joka takkavalkeasta säteili.

Niin tapahtuikin. Lamppu pantiin pois, ja isc-

isä ponnisteli voimiansa kaksin kerroin saada pojanpoikansa unhottamaan tätä heidän surkeata tilaansa. Hän kertoi hänelle hauskimmat kaskunsa, jutteli hänen kanssansa kaikesta, mikä vaan voi kiinnostaa ja kiihoittaa hänen mielikuvitustansa, haasteli hänelle kuolleesta äidistänsä, isästänsä, sisaruksistansa, ja sai siten vihdoin ajatusaineita, jotka hauskalla tavalla lyhensivät monta ikävää hetkeä tarvitsematta silloin käyttää lamppua. Heillä oli olkia runsaasti, niin etteivät tarvinneet niitä säästää. Isoisä huomautti pojanpojalle tätä asianlaitaa, ja että he tästä voisivat valmistaa olkipalmikoita sekä leveämpiä tai kapeampia nauhoja, jotka olivat sopivia kaikellaisiin tarpeisiin, ja Jaakko suostui innolla tähän hänelle mieluisaan ehdotukseen. Viipymättä toi hän sinne olkikuvon ja istahti lähelle tulta takan viereen isoisänsä jalkojen juureen. Tämä ojensi hänelle tarpeen mukaan oljenkorsia sekä varoi, ettei kipinöitä lennähtäisi olkiin ja aikaansaisi uuden tulipalon. Niin kävi Jaakko ripein sormin työhönsä, joka alussa tosin meni hiukan kömpelösti, mutta kumminkin tuotti hänelle paljon huvitusta.

Se oli itse asiassa hyvin sopiva ja mieluinen työ. Se ei estänyt juttelemasta, eikä tarvittu siinä mitään erittäin kirkasta valoa, ja vihdoin ei se väsyttänytäkään. Jaakko oli sydämmellisesti iloinen, että isoisä oli keksinyt tämän ajanvietteen.

Sellaisilla toimilla ja ajanvietteillä tultiin joulu-kuuhun, tähän ikävään ja pimeään kuukauteen, josta ainoastaan tuo rakas joulujuhla ikäänkuin kirkas tähti pimeästä yöstä loistaa rohkaisten ja ilahuttaen ihmisten mieliä. Jaakko ei sitä aloittanutkaan juuri iloisilla tunteilla, sillä minkä lohdutuksen voivat nämä yhä lyhenevät päivät ja yhä pitenevät yöt tuottaa hänelle, tuolle kaikista erotetulle raukalle? Sillä välin satoi yhä vielä lunta niin suurissa määrin, että se jo seista törötti korkealla paimenmajan katon yli ja verhosi sen täydellisesti niinkuin maa ruumiskirstun haudassaan. Joka aamu piti Jaakon savutorven kautta nousta katolle, pitääksensä uunin luukkuu käyttökunnossa, koska vankiparat muuten eivät voineet saada raitista ilmaa, eivätkä voineet sytyttää tulta uuniin, josta nouseva savu olisi heidät tukehuttanut, kun sen kulku ulkoilmaan olisi suljettu.

„Meidän asemamme ei suinkaan ole mieluisin“, sanoi isoisa eräänä päivänä, kun Jaakko alakuloisena palasi alas savutorven kautta, — mutta ainakin se on monta vertaa mieluisempi vangitun asemaa vankihuoneessa, joka ehkä on yhtä vähän syypää sulkemiseensa kuin mekin. Meillä on tulta ja vähintään muutamia hetkiä päivässä myöskin valoa; me saamme nauttia vankeudessamme jommoimestakin vapaudesta ja voimme monella tavalla

mielemme mukaan huvitella itseämme, joka ei ole sallittu vankiraukalle neljän kolkon seinänsä välissä. Me emme tarvitse joka aamu peljätä epäileväisen, ehkäpä ankaran ja tylyn vanginvartijan esiintymistä! Ja muutenkin eivät ne kärsimykset, jotka Jumalan tutkimaton tahto määrää, ole koskaan niin katkeria kuin ne kärsimykset, jotka luulemme kärsivämme muitten ihmisten vääryyden kautta. Vihdoin, lapseni, ja tämä on tai ainakin näyttää minusta vähintään suurimpana etuna asemassamme, vihdoin näet emme ole *yksin*, vaan voimme molemmin puolin toisiamme lohduttaa, elähyttää, ilahuttaa ja rohkaista. En tahdo sillä sanoa, etten mielummin toivoisi että sinä olisit kotona turvassa isäsi luona! Mutta kun Jumala on kerran sen niin säätänyt, että sinä olet täällä, niin on minulla sinun läsnäolostasi todellinen turva ja ääretön lohdutus. Itse Valikkikin auttaa omalla tavallansa tekemään vankeutemme vähemmän tukalaksi, ja se tekisi minut hyvin surulliseksi, jos minun pitäisi hänet kadottaa, ei ainoastaan maidon vuoksi, jonka se meille antaa, mutta myös koska hänen seuransa tekee minun sydämelleni iloa ja on minulle ajanvietteeksi ja ratoksi.“

„Sinä olet oikeassa, isoisä, sen minä havaitsen“, sanoi Jaakko. „Meidän kohtalomme ei todellakaan ole niin surkea, kuin minä monesti olen uskonut. Ilo, johon toiset ottavat osaa, on kaksin-

kertainen ilo, kärsimykset, joihin toiset ottavat osaa, ovat ainoastaan puolinaisia kärsimyksiä. Nyt vasta, kun sinä siitä huomautit minua, ymmärrän miksi Valikki raukka aina niin surkeasti määkyi, kuin me lypsyn perästä jätämme hänet yksin navettaan. Eläinparka kaihoaa ja ikävöipi seuraa. Miksi emme tuo häntä tänne, isoisä? Hän voipi hyvin hyvästi saada sijaa jossain nurkassa, ja keittiö on siksi suuri ettei meille sen kautta tule ahtaammaksi. Hän iloitsee varmaankin paljon, jos me otamme hänet luoksemme, ja kuka ties ellei hän kiitollisuudesta antane meille enemmän ja parempaa maitoa? Joko minä saan tehdä valmistuksia tuodakseni hänet tänne, isoisä?”

Jaakko tarvitsi vaan tämän isoisänsä myönnöstyksen pannaksensa heti aikeensa toimeen ja tehdäkseenä tarpeellisia valmistuksia. Hän kantoi siihen keittiön nurkkaan, jossa hän arveli sen vähemmän olevan esteenä, pienen seimen, jonka hän suurella puutapilla kiinnitti seinään ja tuki kahdella pylväällä, sekä kiiruhti sitte navettaan tuodakseen Valikin uuteen asuntoonsa.

Oli liikuttavaa nähdä elukkaraukan riemua mieluisesta muutoksesta. Se juoksi iloisena ympäri keittiössä, määkyi tyytyväisenä ja hyväili Jaakkoa ja isoisää niin rajuilla suosionosoituksilla, että ne ajan pitkään jo alkoivat käydä kiusallisiksi. Isoisä

arveli kumminkin että se kohta lakkaisi ja antoi sen tehdä mielensä mukaan. Valikki laskeutuikin vihdoin hiljaa ja levollisena alas nurkkaansa ja ainoastaan hänen suuret lauhkeat silmänsä, joilla se kiitollisena katseli hyväntekijöitensä, säteilivät sitä sisällistä riemua ja tyytyväisyyttä, jota se tunsii.

„Näethän, Jaakko“, virkkoi isoisä hymyillen osoittaen vuohta, „että olet tehnyt hyvän työn; yksi onnellinen sydän enemmän sykkii meidän pienessä, yksinäisessä majassamme!“

Muutamien päivien perästä, kolmas päivä joulukuuta, kun Jaakko tavallisuuden mukaan nousi katolle lapioimaan lunta luukusta, huomasi hän vihdoin ihastuksella sinisen taivaan päänsä ylitse ja kirkkaan säteilevän auringon, joka pilvettömältä taivaalta loisti alas korkeudestaan. Oli lakannut lunta satamasta, ja ilma oli kuiva ja raitis. Avara lumikenttä, joka säihkyen heijasti auringon säteitä, häikäisi Jaakon silmiä, mutta sittenkin viipyi hän tavallista kauemmin katolla ja katseli huviksensa sitä laajaa näköalaa, joka avautui hänen eteensä. Mielellään olisi hän myös isoisälle suonut vielä kerran niin pitkän ja pimeän yön perästä nähdä aurinkoa, mutta hänellehän oli mahdotonta kiivetä katolle, ja kaikki muut tiet oven tai ikkunan kautta olivat lumikinokset sulkeneet. Silloin johtui pojan mieleen äkkiä oivallinen ajatus.

„Mitä“, sanoi hän itsekseen, — „mitä, jos minä koettaisin kovertaa tien isoisälle lapiolla lumikinoksen läpi? Se on onnistuva, jos minä vähitellen kaivaudun ylöspäin ja tungen lumen kumpaisellekin puolen!“

Tämän aatteen valtaamana riensi Jaakko ihas-tuneena taas alas, eikä epäillyt vähintäkään ilmoittaa tätä mielijohdettansa isoisälle. Tämä arveli tosin että sellainen ponnistus oli pojan voimille liian suuri, mutta Jaakko ei tahtonut siitä kuulla puhutavankaan, vaan kävi vitkastelematta työhön käsiksi. Kun hän avasi tuvan oven ja valkea lumiseinästä seistä törrötti häntä vasten, alkoi hän jo tosin aavis-taa, että hänen aikomuksensa ei olisi niinkään helposti aikaan saatu, kuin hän innostuksen ensi kiih-kossa oli arvellut; mutta ajatus saada palvella rakastettua isoisäänsä elähytti häntä uusilla voimilla, ja rohkeasti teki hän hyökkäyksensä vankkaa lumi-seinämää vasten.

Koko päivän teki Jaakko väsymättä työtä eikä olisi illallakaan lakannut, ellei isoisä olisi käskenyt häntä herkeämään. Seuraavana aamuna alkoi hän varhain työnsä uudelleen; sillä jo eilen oli hän siitä tullut vakuutetuksi, että hän oli ottanut tehtäväk-sensä sängen vaivaloisen työn, joka vaati katkeamatonta intoa ja oikein lujaa tahtoa päästäksensä tarkoituksiensa perille. Jaakko ei laimeutunutkaan

innossaan, vaan kaivautui yhä edelleen lumessa, kovertaen askel askeleelta jonkunmoisen tunnelin lumeen. Onnekseen ei lumi ollut liian luja eikä liian pehmeäkään. Kumminkin se oli niin tiukka, ettei se syössyt alas, kun hän lapiolla sitä päänsä yläpuolelta lapioi; vieläpä tarpeeksi pehmeä antaaksensa puristua tiukempaan molemmille sivuille. Jaakko ei tarvinnut lykätä lunta ulos eikä kulettaa sitä pois, vaan painoi ainoastaan syrjään, ja tämä helpoitti hänen työtänsä melkoisesti.

Vihdoin kolmantena päivänä sen perästä kuin Jaakko oli alkanut vaivaloisen yrityksensä, pääsi hän läpi, tie oli avattu, ja isoisä voi sitä myöten kulkea ulos ulkoilmaan. Riemusta säteilevin silmin vei Jaakko tämän tiedon isoisälle ja vaati häntä omin silmin katselemaan hänen „tunneliansa“. Isoisä oli heti valmis, ja Jaakko oli hänellä tukena toiselta puolelta, sillä välin kuin ukko vasemmalta nojautui jonkunmoista käsipuuta vasten, jonka Jaakko muistaen ukon kipeätä jalkaa taitavasti oli laatinut ja kiinnittänyt toisen pään rakennuksen seinään ja toisen syvälti lumeen työnnettyyn vaajaan.

Vaikka päivä oli kolkko ja taivas pilvessä, tunsu isoisä kumminkin haikeamielisyyteen sekoitetun riemun, kun hän saapui lyhykäisen tunnelin päähän ja näki edessään avarat, aukeat lumikentät, kuusien mustat rungot kaukana näköpiirin taustassa

— ja liehuvat pilvet. Mutta liian pian saivat suruvoit-
toiset tunteet ylivallan. Ja todella tämä näköala ei
hänelle suinkaan ollut ilahuttava. Silmä ei tavan-
nut muuta kuin kylmää, kolkkoa, autiota, ja syvä
kuoleman hiljaisuus näkyi lepäävän yli elottomien
kenttien. Ei mikään keskeyttänyt talvimaiseman
surkeata yksitoikkoisuutta. Ainoastaan petolintu lei-
jaili kaukana läpi ilman, kierteli laajoissa kiemu-
roissa, kirkui sitten äkkiä ilkeästi, syöksyi nuolen
nopeudella alas laaksoon ja katosi kylän suuntaan,
jossa maanpakolaisten kotimaja sijaitsi.

Huokaellen katseli isoisa sen perään. „Meidän
pakanallisille esiisillemme“, sanoi hän, „olisi tuon
petolinnun ilmautuminen, sen kirkuminen, sen len-
non suunta ollut ennustuksena joko hyvään tai pa-
haan ja olisivat he tästä enteestä tehneet johtopää-
töksiä joko pelkoon tai toiveisiin. Ja me? Saam-
meko kerran seurata sitä suuntaa, jota kotka osoitti?
Jumala yksin tietää sen, ja Hän on liian hyvä ja
liian viisas nostaaksensa tulevaisuuden huntua sil-
miemme edestä! Tule, tule, rakas Jaakkoseni, ja
odottakaamme kärsivällisyydellä, mitä Kaikkivaltias
on meidän kohtaloksemme määrännyt. Minä kiitän
sinua sydämmestäni kaikesta vaivasta, mitä sinä
minun edestäni olet tehnyt. Toisen kerran, arve-
len minä, voinen iloisemmalla mielellä nauttia sinun
ponnistuksiesi hedelmiä!“

He palasivat majaan takaisin vasten odotuksiansa surumielisinä ja alakuloisina. Tuliko tämä ehkä siitä että he, vaikka nyt voivatkin milloin tahtovat jättää majan, kumminkin olivat yhtä kurjia, yksinäisiä, hyljätyitä vankiparkoja kuin ennenkin? Niin paljon on vaan varmaa, että he tämän päivän kuluessa jäivät hiljaisiksi ja äänettömiksi, eivätkä voineet voittaa takaisin sielunsa rauhallista hilpeyttä. Alituisen harhailivat heidän ajatuksensa alas laaksoon ja kotoiseen majaan, ja he kadehtivat linnun siipiä, jotka niin kepeästi olivat kantaneet sen kaikkien esteiden poikki, joita he eivät millään tavalla voineet voittaa.

KUUDES LUKU.

Sudet.

Seuraavana aamuna olivat ystävämme jo siihen määrin voittaneet takaisin alttiin luottamuksensa Jumalaan, että he voivat ryhtyä miettimään uusia tuumia hankkiaksensa suurempia mukavuuksia kaikesta maailmasta eroitetussa yksinäisyydessänsä. Isoisä ehdoitti puhdistaa ikkuna lumesta ja Jaakko suostui iloisenä tuumaan, vaikka tämä tehtävä oli paljon vaikeampi kuin kovertaa tunneli lumen läpi. Tunnelia kaivaessa hän ei tarvinnut muuta kuin sytätä lumen syrjään; mutta ikkunasta piti hänen poistaa lumi, valmistaksensa valolle esteettömän tien. Kumminkin alkoi hän tämänkin työn eikä sallinut että isoisä häntä siinä auttaisi, ettei hänen kallis terveytensä joutuisi vaaran alaiseksi.

Tunnelin asemesta koverti hän siis ylhäältä päin aukon lumeen, ja koetti sillä tavoin tunkeutua ikkunaan asti. Se meni tietysti hitaasti, sillä hänen

täytyi lapiolla kaivaa aukko eikä saanut jättää sitä liian kapeaksi, ettei sitä ensi lumipyry jälleen täyttäisi. Ensimmäisen päivän ehtoolla oli hän tuskin päässyt jalkaakaan katon räystäään alapuolelle, ja voi siis aivan tarkoin laskea, että hän saadaksensa tehtävänsä valmiiksi vielä tarvitseisi siihen kolme tahi neljä päivää. Tämä ei kumminkaan saattanut häntä peljästymään. Päinvastoin tarttui hän työhön seuraavana päivänä uudella uskalluksella ja käytti lapiotansa sellaisella innolla, että hän valitettavasti unhotti kaiken varovaisuuden. Heittäen lunta kuopasta ylös, kasaantui se vähitellen yläreunalle jonkunlaiseksi penkereeksi, ja isoisä varoitti Jaakkoa luomasta pengertä liian korkeaksi, ettei se tulisi kovin raskaaksi ja lankeaisi takaisin hänen päälensä. Jaakko ei innossansa kuunnellutkaan tätä varoitusta, ja äkkiä tapahtui, mitä isoisä oli peljännyt; löyhä lumi ei kestänytkään korkealle kasatun penkereen painoa, toinen kuopan seinistä vyöryi alas ja hautasi Jaakon hankensa alle, peittäen hänet sinne päätä myöten. Tosin onnistui hänelle pian kyllä saada päänsä lumesta vapaaksi ja siten pelastua tukehtumasta, mutta kaikki hänen ponnistuksensa päästä jälleen irti näyttäytyivät turhilta. Ei edes käsivarsiaanakaan hän saanut lumesta irti, ja vähän aikaa turhaan ponnisteltuansa, ei hänelle vihdoin jäänyt muuta neuvoa, kuin huutaa isoisää

avuksensa. Onneksi oli seinän vyöry tehnyt loven, jonka kautta vanha mies, joskohtakin suurella vai-
valla, voi tunkeutua kuoppaan. Hän lapioi lumen
vähän syrjään, ja kun Jaakko ensin oli saanut toi-
sen käsivartensa irti, ei hänelle enää ollut vaikeata
kokonansa irroittua tuosta lumen kylmästä ja puris-
tavasta syleilystä. Irti oli hän jälleen, mutta vali-
tettavasti sai hän nyt tehdä sen havainnon, että
lumiseinämän murros oli melkein kokonaan hävit-
tänyt hänen tähänastisten ponnistustensa hedel-
mät, ja että hänen melkein piti alkaa uudelleen
alusta asti.

„Näethän ettei pidä koskaan jättää varovai-
suutta huomioon ottamatta“, sanoi isoisa lempeästi
nuhdellen.

„Tietysti, isoisa, minä olen ollut aika tomp-
peli“, antoi Jaakko vastaukseksi. „Mutta tämä ta-
pahtuma olkoon minulle varoitukseksi, ja huomenna
jo tahdon alkaa työni viisaammin.“

Jaakko oli arvannut oikein. Kun hän seuraava
aamuna tahtoi ryhtyä jälleen noin nolosti kes-
keytettyyn työhönsä, satoi lunta, ja hän oli pakoi-
tettu antaa lapionsa levätä. Koko päivän putoili
lunta suurissa määrin, ja sitä paitsi puhalsi ilkeän
kylmä tuuli. Hänen täytyi siis jäädä majaan, otti
jälleen oljenpalmikoimisensa esille, lypsi vuohen,

valmisti isoisälle hänen yksinkertaisen ateriansa ja toivoi, että lumisade yön kuluessa lakkaisi.

Hän erehtyi. Kun hän toisena päivänä pisti päänsä ulkoilmaan, puhalsi häntä vastaan raivoava myrsky jäädyttävällä henkäyksellään ja syyti hänelle sellaisella raivolla lumihiukuksia vasten kasvoja, että hän vallan sokaistuna kääntyi takaisin muistaen väivoin sulkea savutorven luukkuja jälleen.

„Pyhä Jumala, armahda meitä!“ huusi hän palatessaan isoisän luo. „Tämä on kauhein jumalan ilma, joka meillä on ollut siitä asti kun meidät tänne vangittiin!“

Jaakko ei todella ollutkaan vielä kokenut, mikä merkitys hirmumyrskyllä vuorenhuipuilla oli, vaan nyt piti hänen saada se havaita.

Myrsky oli hirvittävä. Huolimatta siitä pak-susta lumikerroksesta, joka ympäriiseen peitti ma-jan, tunkeutui myrskyn pauhu ja ulvonta sen sisim-piin osiin ja täytti aran pojan sydämmen pelvolla ja kauhistuksella. Kerran koettaen avata ovea nä-kivät ystävämme mahtavien lumipilvien raivoavalla nopeudella vihurissa lentelevän halki ilman, ja myrsky oli voimakkaampi heidän yhdistyneitä voimiansa ja riehui suoraan ovea vasten. Mahdottomalta näytti avata luukku uudelleen. Niinpian kuin sitä vaan vähänkään ra'otti, syöksyi tuuli ulvoen savutorvea myöten alas ja ajoi kokonaisia lumipilviä edessänsä.

Kaikki piti huolellisesti sulkea, ja siitä syystä olivat vangitut pakoitetut sammuttamaan tulen takasta, ettei savu, joka ei enää mistään aukosta päässyt ulos, tukehuttaisi heitä.

Niin he istuivat monta pitkää tuntia pilkkosen pimeässä ja kuuntelivat peljästynein sydämmin valtavasti kiihtyneitten luonnonvoimien raivoa. Jaakko vapisi alituisen uudistuneitten, kauheitten puuskien kohdatessa ja puristautui huolellisena isoisäänsä, jolla oli vaiva häntä rauhoittaa ja viihdyttää hänen huoliensa. Kääntääksensä hänen huomionsa pois rajuilmasta, antoi hän hänen lypsää vuohen ja toimittaa muita pienempiä askareita ja pyysi hänet vihdoin luottamaan Jumalan ijankaikkiseen rakkautteen ja laupiuteen.

„Mitä sinä sitte pelkää, Jaakko?“ sanoi hän. „Sama voima, joka sinua tänään niin kauhistuttaa, on aina oleva eikä tule koskaan olemaankaan muuta kuin ijankaikkinen Hyvyys. Silloinkin kuin hän tuhoavassa vihassaan uhkaa murskaksi murentaa taivaan ja maan, käyttää ijankaikkinen viisaus kaikkia näitä myrskyjä ainoastaan välikappaleina, antaaksensa uusia luomisia syntyä tästä näennäisestä kaaoksesta. Hän kasaa äärettömiä määriä lunta vuorillemme antaaksensa niitten keväisin hedelmöittävinä lähteinä ja puroina virrata alas laaksoihin ja herättääksensä niittymme, peltomme, koko kasvi-

kunnan uuteen eloon. Ilman tätä ehtymätöntä hedelmällisyyden lähdeä, jota melkein yksin lumen paljous pitää voimassa, ei ruoho versoisi, ei yksikään kukka ilahuttaisi sinua väriiloistollaan ja tuoksullaan, ja meidän siunatut laaksomme, meidän viheriät nurmikkomme ja vainiomme muuttuisivat hedelmättömiksi erämäiksi. Sentähden älä pelkää! Myös tässä rajuilmassa ilmenee Jumalan hyvyys ja kunnia, ja siunaus vuotaa siellä, jossa sinä et näe muuta kuin hävitystä ja kauhua.“

Jaakon levottomuus tuli jossakin määrin näitteen isoisän sanojen kautta rauhoitetuksi, ja vähennetyllä kauhulla kuunteli hän hirmumyrskyn koleata pauhinaa, joka lakkaamatta täytti värisevän ilman.

Äkkiä tärisytti mahtava isku koko majaa aina perustuksiansa myöten, ja ovi jyskyi ja paukahteli, ikäänkuin se olisi särkynyt tuhansiin pirstaleihin, niin että itse isoisä ehdottomasti säikähtyneenä hypähti ylös.

„Mitä se oli?“ kysyi Jaakko vapisten. „Murtuuko maja murskaksi päämme päällä?“

„Minä toivon, ettei niin tapahdu“, lausui isoisä nopeasti voittaen takaisin levollisuutensa. „Syytyä lamppu, lapseni. Me tahdomme heti tarkastaa, mitä tapahtunut on?“

Jaakko totteli. Kun lamppu paloi, avasi isoisä oven, ja havaitsi sen ulkoapäin salvatuksi, niin-

kuin se aikaisemmin oli ollut, ennenkuin Jaakko oli kaivanut tunnelin lumen kautta.

„Sitä minä ajattelin!“ sanoi hän. „Sinun käsiesi työ on hävitetty, poikani, käytävä on murtunut ja meidän täytyy alkaa alusta, jos tahdomme uudelleen käydä ulkoilmaan. Mutta älä ole pahoillasi, vaan ajattele mielummin, mitä meille olisi voinut tapahtua, jos meidän majamme ei olisi ollut kokonansa lumen peitossa. Lumi verhoo sen ikäänkuin suojeleva pengeri. Ilman tätä pengertä olisi se tuskin voinut vastustaa tätä rajuilmaa ja hirmumyrskyn sysäyksiä. Niin on siis lumivaippa, joka meidän silmissämme oli jotain pahaa, nyt muuttunut siunaukseksi, josta meidän tulee olla Jumalalle kiitollisia, sillä se on suojellut meitä vaaroista, ehkäpä vielä kuolemastakin.“

Aina iltaan asti riehui myrsky ja kesti vieläkin, kun ystäväharkamme laskeutuivat olkisäkkinsä päälle etsiäksensä muutamien hetkien levollista unta päivän väsyttävien mielenliikutusten perästä. Huolimatta rajumyrskystä nukkuivat he kumminkin lähellä toisiansa, ja seuraavana aamuna näytti siltä, kuin myrskyn raivo vähän olisi tauonnut. Mutta he eivät voineet tarkoilleen arvostella, jos asian laita todellakin oli niin, tai josko ehkä lunta olisi keräytynyt niin suunnattomasti majan yli, että sen paljous tukahutti äänen. He koettelivat hiukan

avata luukkuja, mutta se vastusti heidän kiivaimpiakin ponnistuksiansa. Ikkuna, ovi, kaikki olivat niin umpeen lumella peitetyt, ettei mistään ollut mahdollista saada pienintäkään aukkoa, josta voisi johdtaa savua ulos. Raukat olivat pakoitetut viettämään tämänkin päivän ilman tuletta, ja voivat polttaa korkeintain muutamia männynkäpyjä hankkiakseen itselensä vähänkään valoa ja lämpöä. Kuivat männynkävyt eivät antaneet paljon savua, mutta valitettavasti myöskin vähän lämpöä, eivätkä palaneetkaan kauan. Kumminkin oli virkistävää aika ajoin nähdä sen kirkasta liekkiä, joka iloisesti leimueli ja muutamia hetkiä valaisi majan loistavalla valollansa. Valitettavasti ei voitu tätä leikkiä aivan usein uudistaa. Varasto ei ollut suuri, ja talvi oli vielä pitkä. Ylipäänsä viettivät erakkomme oikein ikävän päivän, ja noilla muuten niin nopeasti haihtuvilla hetkillä näkyi tänään olevan lyijynraskaat siivet.

Yhdentenätoista päivänä joulukuuta heräsi Jaakko, vilusta väristen luita ja ytimiä myöten. Vaikka lumi lämmittävänä vaippana ympäröi ja verhosi majaa kokonaisuudessaan perustuksesta katon harjan yli, tunkeutui pakkaneen kumminkin sisään huolimatta tästä suojelevasta verhosta, ja isoisä teki siitä sen johtopäätöksen, että se oli kohonnut tavattoman korkeaan määrään. Hän ja Jaakko värisivät vilusta ja kumminkin heillä ei ollut mitään keinoa lämmit-

tää itseänsä, vaikka he niin paljon kuin mahdollista koettivat olla ruumiillisessa liikkeessä. He eivät vielääkään uskaltaneet sytyttää tulta peljäten siten tukehtuvansa savuun, ja sentähden olivat he ylen vaikeassa asemassa. Valikkikin näkyi voivan hyvin pahoin ja olevan oikein pahimmalla mielialalla. Se määkyi mitä surkeammalla tavalla eikä rauhoittunut edes Jaakon hyväilemisistä. Tämä päivä tuntui vankiraukoille melkein vielä surkeammalta ja loppumattomalta kuin edellinen. He tunsivat olevansa ikäänkuin haudassa, ja syvä, hiljainen hauta näytikin koko tuo lumeenpeitetty paimenmaja olevankin, johon ei mikään melu ulkomaailmasta enää tunkenut. Tarvittiin suuria sielunvoimia pysyä kaikkea rohkeutta ja kaikkia toiveita kadottamatta eikä jättäytyä vastustamatta mustimpaan murheeseen ja synkimpään synkkämielisyyteen. Mutta isoisä omisti onneksi tämän sielunvoiman ja osasi myös siitä antaa osan pojanpojallensa. Ei valitussanaa, ei huokausta päässyt hänen huuliensa yli, eikä Jaakko-kaan tahtonut olla vähemmin urhea, eikä vähemmin kestävä kuin tuo heikko, sairas vanhus, joka hänelle antoi niin oivallisen esimerkin.

Vielä kului päivä, vielä kaksi, tässä yksitoikkoisuudessa mitään merkillistä vaihdosta tuottamatta, kunnes vihdoin aivan omituinen tapahtuma uudelleen ajoi peljästyksen korkeimmilleen ystävisämme.

Jaakko oli juuri eräänä aamuna vuohta lypsämaisillään, sillä välin kuin isoisä aikoi sytyttää pienen takkavalkean männynkävyistä, kun Valikki hörpisti korviansa kuunnellaksensa tavatonta melua ulkopuolella ja rupesi äkkiä vapisemaan kaikissa jäsenissensä.

„Mikä sinua vaivaa, Valikki?“ sanoi Jaakko, jota vuohen tavaton käytös heti kummastutti. „Mikä sinua vaivaa?“ uudisti hän, ja koetteli sitä hyväilyllä rauhoittaa. „Mikä sinua säikyttää? Pysy hiljaa, elukkani, ei sinulle mitään tapahdu!“ Mutta Valikki ei rauhoittunutkaan, ilmaisi vaan uusia kauhun ja pelvon oireita, tunkeutuen täynnä ilmeistä tuskaa Jaakon jalkoihin ja valittaen surkeimmalla äänellä. Mutta samassa silmänräpäyksessä havaitsi Jaakkokin syyn tähän tuskaan. Hurja, kauhea ulvonta kuului ja näkyi kajahtavan juuri heidän päänsä ylitse.

„Laupias Jumala, siellä on susia!“ huusi hän.

„Hiljaa, lapseni! Pysy aivan hiljaa ja koettele myös pitää Valikkia levollisna,“ sanoi isoisä ja tuli nopeasti sinne antaen vuohelle kourallisen suolaa siten rauhoittaakseen häntä. „Näyttää minustakin todellakin siltä kuin susia olisi niskoillamme; meidän täytyy olla varuilla!“

Vaikka Valikki hyvin mielellään söi suolaa, ei se siinä tuokiassa tuskin kääntänyt päätänsäkään

sitä tavoittaakseen, vaan vapisi yhä ja oli tuskissaan, sillä välin kuin ulkoa uudelleen kajahti hurja ulvonta, joka kesti lakkaamatta.

„Ei ole enää mitään epäilystäkään, siellä on susia,“ sanoi isoisä matalalla äänellä. „Mikä onni, että meidän ovemente on suljettu ja ikkunat jälleen lumen peitossa! Ilman sitä olisivat nuo pedot aivan pian löytäneet tien meidän kimppuumme!“

„Mutta olemmeko nyt turvassa, isoisä?“ kysyi Jaakko täynnä pelkoa.

„Minä toivon sen, vaikka meidän joka tapauksessa täytyy olla valmiit vastustamaan hyökkäystä,“ kuului vastaus. „Mutta puhu hiljaa ja koettele rauhoittaa Valikkia, sillä hänen rääkymisensä ilmaisee meidät.“

Vuohi itsekin näkyi oivaltavan, minkä vaaran hänen ääntämisensä voi tuottaa, sillä vaikka se vielä kauheasti värisi, hillitsi se kumminkin huutonsa. Aivan lähelle Jaakkoa painuen pysyi se hyvin hiljaa. Isoisä istahti pojan viereen ja pani kätensä hänen olkapäälleen ollen vakavana valmis kaikkia mahdollisuuksia vastaan.

Nämä olivat tuskallisia hetkiä, jotka he nyt toisiinsa puristuneina ja pelvolla kuunnellen viettivät. Susien ulvonta uudistui monta kertaa, ja kaksi tai kolmekertaa oli se niin kauhea, että Jaakko pelkäsi viimeisen hetkensä tulleen.

„Ne kaivavat itsellensä tien läpi lumen,“ kuis-
kasi hän isoisälle puristautuen! tuskan valtaamana
hänen käsivarttansa vasten. „He murtavat itsellensä
tien tänne ja repivät meidät palasiksi!“

„Ei toki, lapseni, ei toki,“ vastasi isoisä. „Niin
kiireellä se ei mene. Minä en tosin voi kieltää,
että me olemme hyvin tukalassa tilassa, kum-
minkaan en minä usko että meillä on hätä kä-
sissä. Nämä sudet kuljeskelevat nyt vuoriseudun
läpi, koska luultavasti lumi pinnaltansa on jäätynyt
kannattavaksi hangeksi, sillä kylmänä vuodenaikana
he aina vetäytyvät tasangoille ja kylien läheisyy-
teen. Minä otaksun, että ainoastaan joku sattuma
on kuljettanut pedot meidän päämme päällitse. He
ovat ajaneet takaa jotain metsäkaurista tai tunturi-
vuolta, tavoittaneet ja repineet elukkaparan tähän
paikkaan ja ovat nyt tässä tuokiossa valmiit sitä
syömään. Siitä tämä ulvonta ja raivo, joka sinua
niin paljon peljästyttää!“

„Mutta jos he tulevat, isoisä? Jos he tun-
keutuvat katon kautta tai muuten? Mitäs sitte?“

„Minä en usko että se tapahtuu,“ vastasi iso-
isä, — mutta jos se tapahtuisi, niin pitää meidän
asettaa asiamme sen mukaan ja puolustaa itseämme.
Onhan meillä veitset, kirves, heinähanko ja hiili-
koukku. Jos he todella havaitsisivatkin meidän
läsnäolomme, niin ei heille kumminkaan olisi helppo

murtautua läpi katon tai löytää ikkuna tai repiä auki savutorven luukku. Kaikessa tässä on se meille onneksi, että myrsky ja lumipyry ovat syösseet kiinni sinun tunnelisi ja lumella jälleen peittäneet ikkunan, emmekä voi kyllyiksi kiittää Jumalaa, että hän sillä tavalla on suojellut meitä. Sinä valitit tätä rajua ilmaa, ja nyt sinun täytyy tunnustaa että sinun valituksesi olivat liian hätäileviä ja sinun pönistuksesi hankkia meille vähän enemmän vapautta epäviisaita. Sallimus hajoitti ne ja sulki meidät pimeyteen, mutta se pelasti sensijaan meidän henkemme! Mikä onni etteivät sudet tulleet silloin, kun sinä olit toimissasi ulkona! Tulevaisuudessa tahdomme paremmin olla varuillamme.“

Jaakko pudisti huolissaan päätään. „Sinä olet tosin oikeassa, isoisä“, sanoi hän, „Jumala on meitä suojellut, mutta samalla päätän kaikesta tästä, että meidän vankeutemme on tullut kovemmaksi kuin milloinkaan ennen. Talvi on vasta alkanut, pakkanen tulee kiihtymään, tulee ankarammaksi, ja vihdoin — saammeko milloinkaan jättää jälleen tämän majan!“

„Mikä mieletön ja jumalaton pelko lapseni!“ vastasi isoisä nuhtelevalla äänellä. „Epäiletkö sinä Jumalan armoa ja hyvyyttä? Eikö Jumala ole meitä tähän hetkeen asti suojellut, ja eikö meidän jo sentähden tule panna luottamuksemme hä-

neen? Häpeä toki poika! Mitä ikinä tapahtuneekin, Jumalaan täytyy meidän alati järkähtymättömästi luottaa!“

Jaakko näkyi todellakin katuvan luottamuksensa puutetta; hänen silmissänsä välähti kirkkaampi loiste, ja hän oli juuri aikeissa antaa isoisälle rauhoittavan vastauksen, kun vuohi äkkiä päästi valittavan huudon, ja heti sen perästä kajahti susien ulvonta kaksinkertaisella raivolla. Poika tuli kalman kalpeaksi, ja itse isoisän tähän saakka niin rauhallisissa kasvoissa näyttäytyi jonkunmoinen jännitys.

„Ei epäilystäkään,“ sanoi hän vähän ajan kulltua, — Valikin huuto on antanut meidät ilmi, ja meidän täytyy olla valmiit taisteluun. Kuulepas, poikani, miten ahkerasti nuo pedot kaapivat lunta tieltänsä pois! Ne yrittävät tunkeutua katon läpi, mutta he saavat kokea ettemme me ole mitään pelkuria. Reippaasti, poikani, sytytä lamppu! Meidän täytyy tarkastaa, mistä he tahtovat läpi. Rohkeutta vaan, lapseni! Kattomme on jokseenkin vankka, ja sitä paitsi on meillä aseita, joilla puolustautua, ja me voimme hätätilassa siirtyä keittiöstä maitokamariin, ja siitäkin navettaan, siis toisesta varustuksesta toiseen. Valoa Jaakko! Valoa kaikenmokomin!“

Vaikka poika ensi tuokiassa oli säikähtynyt, voitti hän kumminkin heti jälleen rohkeutensa ja

mielensä lujuuden sekä kiiruhti noudattamaan isoisan osoituksia. Lamppu valaisi kirkkaasti tupaa ja matalan katon sisimmäistä puolta, niin että heti oli huomattavissa, mistä paikasta sudet tahtoivat murtautua sisään.

„Hankippas tänne kirves,“ sanoi isoisa, „ja tuo minulle heinähanko. Ennenkuin he pääsevät sisään, pitää heidän verensä vuotaa!“

Jaakko totteli. Isoisa otti heinähangon ja Jaakko puristi kaksin käsin kirveen vartta. Niin seisoivat he odottaen kuolemaa uhkaavata hyökkäystä, sillä yhä lähemmältä kajahti susien ulvonta, ja selvästi voitiin kuulla kypälien kuopiminen ja raapiminen lumessa. Isoisa loi tutkivan katseen pojanpoikaansa, mutta hänellä oli täysi syy olla tyytyväisnä pojan uskaliaisuuteen. Jaakossa ei näkynyt pelvon jälkiäkään. Hänen silmänsä säkenöivät, hän puri hampaansa kiinni ja koko hänen käytöksensä osoitti, ettei hän aikonut väistyä askeltakaan.

„Hyvä, poikani!“ sanoi isoisa. „Odottakaamme vaan!“

He odottivat. Yhä lähemmältä ja uhkaavammalta kuului verenhimoisien, nälkäisien petojen ulvonta, ja kohta luulivat he kuulevansa myös niiden puhkumista. Kasvojen juonnettakaan vääntelemättä, kuunteli isoisa jännittäen huomiotaansa.

He eivät olekaan täällä," sanoi hän äkkiä. „Minusta tuntuu siltä kuin olisivat he suoraan maitokamarin yllä. Katsokaamme Jaakko!“

Jaakko otti lampun ja he läksivät maitokamariin. Aina ovelle saakka seurasi heitä Valikki; mutta siihen se jäi seisomaan, osoitti vilkkaimpia pelvon oireita eikä tahtonut yli kynnyksen.

„Oikeinpa onkin, vahvistaahan Valikkikin minun arveluani," sanoi isoisä. „Kuuletko sinä, täällä kuulee paljon selvemmin kuin keittiössä sen melun, minkä nuo pedot saavat aikaan. Se on meille erittäin hyvä, että he juuri tänne tahtovat murtautua, sillä täällä voimme paraiten puolustaa itseämme. Aseta lamppu nurkkaan, ettemme sitä taistelun hälinässä sammuta. Niin! Siellä se seisoo hyvästi! Ja nyt suuri tamminen pöytä tänne, Jaakko; siitä sinä kirveellä ilman vaivatta voit yltää katonalaisiin asti. Aivan oikein! Aseta se tanakasti! Ja nyt ylös!“

Yhdellä hyppäyksellä oli Jaakko pöydän päällä ja piteli kirvestänsä valmiina hyökkäämään susien kimppuun. Muutamia silmänräpäyksiä odotettiin hengittämättä. Silloin särähtivät äkkiä kattopäreet, ja selvää oli, että sudet olivat tunkeutuneet lumen läpi. Seuraavassa tuokiossa oli taistelu alkava.

„Rohkeutta!" kuiskasi isoisä.

Jaakko vastasi vaan säkeniä säihkyvällä katseella, ja puristi lujemmin kirveensä vartta.

Nyt kajahti uusi ulvonta, kuului päreitten katkonnan rätinä, ja äkkiä tunkeutui suden kypälä polvea myöten katon kautta sisään. Jaakko heilautti kirvestänsä, ja niinkuin nuoli suhisi kirves halki ilman, ja taittuneena lensi kypälä permantoon, samalla kuin hirveä kiljunta kajahti ulkona katolla.

„Hyvästi tehty, Jaakko!“ huusi isoisä. „Tuota emme ainakaan enää tarvitse pelätä! Niitä on ainoastaan neljä tai korkeintaan viisi! Varuillasi, Jaakko! Varuillasi!“

Nämä viimeiset sanat huusi isoisä kirkuen, sillä nopeasti laajentuneen aukon kautta tunkeutui toisen suden pää, joka verisillä silmillä verenhimoisena ja tulisen nälkäisenä katsoa tuijotteli vastustajiansa. Jaakko ei väistynyt vähääkään nähdessänsä nämä kauheat kasvot. Hän paiskasi kirveensä terän pedon pääkalloa vasten, ja käheällä tuskan kirkunalla väistyi sekin takaisin.

Mutta siitä lähtien tuli taistelu ankarammaksi ja vaarallisemmaksi. Vielä haavoittamattomia susia näkyi heidän toveriensa veri kiihoittavan kiukkuisimpaan, äärimäisimpään raivoon, ja heidän vastustajansa olisivat epäilemättä olleet hukassa, ellei heillä olisi ollut etu asemastansa. Kolmas susi tunki puolella ruumiillansa läpi aukon, jota neljäs

laajensi hajoittaen pirstaleiksi terävillä kynsillensä päreet ja sysäten ne syrjään. Vielä silmänräpäys ja kumpaisetkin olisivat tunkeutuneet huoneeseen. Mutta isoisä ei antanut tämän kalliin hetken mennä menoansa sitä hyödyksensä käyttämättä. Kaikella voimallaan ajoi hän heinähankonsa terävän rautasakaran suden rintaan, sillä välin kuin Jaakon kirveen iskusta toinen käpälä taittuneena lensi lattiaan. Nyt seurasi isku iskua, pisto pistoa. Susien raivokiljunta muuttui vähitellen valittavaksi hätähuudoksi, heidän verensä virtasi useammista haavoista katon aukon läpi, ja joku heistä olisi epäilemättä syössyt alas majaan, elleivät poikittaiset katonalaiset, jotka eivät olleet niin heikkoja kuin päreet, olisi estäneet putoamista huoneeseen. Sudet pakenivat. Viimeiselle heistä antoi isoisä vielä syvän iskun heinähangolla kupeeseen, ja silloin sekin poistui ulvonnalla, joka, niin surkealta kuin se kaikuikin, kumminkin vastustajiensa korvissa kajahti suloisimmalta säveleeltä, jota he koskaan olivat kuulleet.

„Saa nähdä vieläkö he palaavat!“ sanoi Jaako, pyyhkien syvästi huokuen hien ja veren otsastansa. „Arveletko että he tulevat takaisin, isoisä?“

„Minä ajattelen että he jättävät sen tekemättä, lapseni,“ vastasi ukko. „He ovat saaneet tarpeeksensä meidän ensimmäisestä vastaanotostamme.“

Kumminkin voimme vähäksi aikaa jäädä paikoillemme. Mutta ei se olekaan tarpeellista, sillä heidän peräytymisensä on todellinen. He ovat kadottaneet liian paljon verta, ja minä luulen että kahden tai kolmen täytyy kuolla haavoihinsa, ennenkuin he ovat ehtineet juosta neljännestunninkaan matkan. Mutta seis! Mitä se on? Etkö kuule?”

Jaakko puristi suonenvedon tapaisesti kirveensä vartta ja kuunteli.

„Ne on sudet,“ sanoi hän. „Mutta kaukana täältä. He eivät ulvo ja huuda kumminkaan samalla tavalla kuin täällä ollessaan. Aivan toisin — ikäänkuin he keskenänsä purisivat ja raatelisivat toisiansa!”

„Niin, niin, niin se on,“ vastasi isoisä. „Johan minä sen ajattelin. Vahvemmat raatelevat heikompia, pahoin haavoitettuja kumppaniansa ravitakseen itseänsä niiden lihalla. Aivan niin kuin arvelinkin, ja nyt, Jaakko, olen minä vakuutettu, ettemme enää tarvitse heitä peljätä. Sinä voit huoletti laskeutua alas pöydältä.“

Jaakko hyppäsi alas ja juoksi isoisänsä syliin.

„Jumalalle kiitos, sydämmellinen kiitos, että hän sinua on suojellut!“ sanoi hän hehkuvilla tunteilla ja ilokyyneleet silmissä. „Se oli kauhea hetki, isoisä!”

„Kauhein kaikista, minkä me täällä olemme eläneet, rakas lapseni!“ vastasi vanhus, painaen pojan lempeästi rintaansa. „Minä olin peloissani sinun puolestasi, senhän minä nyt hyvin voin tunnustaa! Mutta Jumala kuuli minun hartaan rukoukseni, jonka minä sieluni syvyydestä lähetin hänen pyhän armoistuimensa ääreen. Hänelle olkoon kunnia, kiitos ja ylistys! Oi lapseni, missä vaarassa me olemme olleet! Mikä kohtalo olisikaan tullut meidän osaksemme, ellet sinä niin rohkeasti ja urhoollisesti olisi puoltasi pitänyt! Tulla metsäpedoilta raadeltaviksi, kuinka hirveätä!“

Kauan seisoivat he äänetönnä syleillen toisiansa, ja heidän ainoa ajatuksensa oli kiitollisuus Jumalaa kohtaan ja tuo selittämätön tyydytys sieluissa, että he olivat pelastaneet toisensa niin suuresta, uhkavasta kuoleman vaarasta. Vähitellen taukosi susien ulvonta, ja vuohi vahvasti levollisuudellansa isoisän arvelun, että pedot olivat poistuneet niin kauas etteivät enää palaisi. Siitä huolimatta he tekivät tarpeellisia valmistuksia ollaksensa turvassa mahdollisesti uudistettua hyökkäystä vastaan. He korjasivat katon peittäen susien tekemän aukon vanhoilla laudoilla ja ruoteilla, ja työntäen lapion paa-
nojen väliin, lykkäsi Jaakko suuren kasan lunta aukon päälle, niin että he voivat olla rauhoitettuna ei ainoastaan susien uudistettuja hyökkäyksiä vas-

taan, vaan myös ettei pakkaneen tunkeutuisi heidän asuntoihinsa. Näissä toimituksissa tuli ehtoo, ja väsyneinä hakivat ja löysivätkin isoisä ja pojanpoika virkistävää unta, jota he päivän kiihoitusten ja ponnistusten perästä hartaasti kaipasivat.

SEITSEMÄS LUKU.

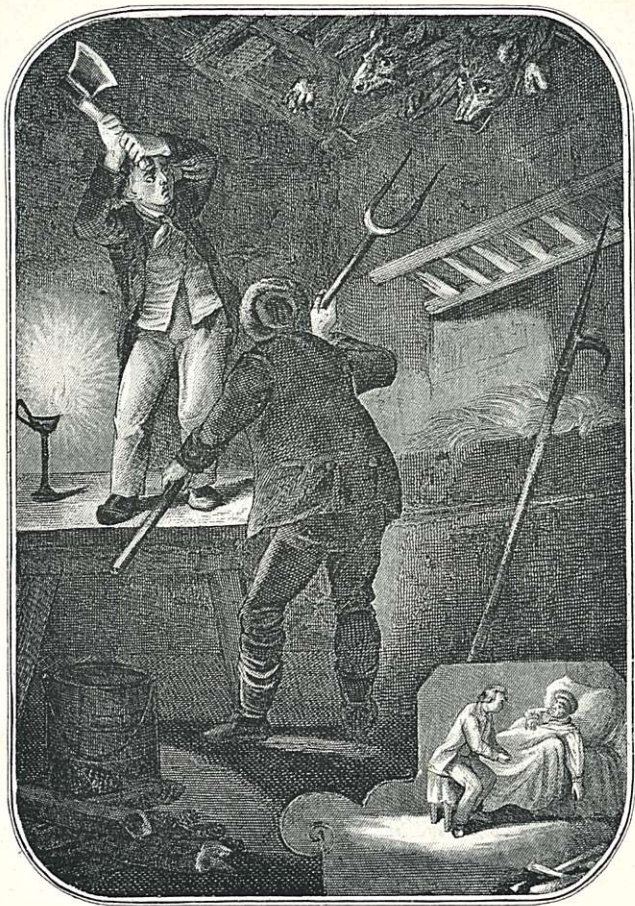
Katkerka kaipaus.

Vaikka Jaakolla olikin mitä suurin syy olla sydämmestänsä kiitollinen Jumalalle omasta ja isoisänsä pelastuksesta tästä näin suuresta vaarasta, ei hän kumminkaan seuraavana päivänä osoittanut onnellisen ja nöyrän sydämmen koko hilpeyttä. Sudet eivät enää tehneet häntä levottomaksi, sillä niistä ei näkynyt eikä kuulunut jälkeäkään, mutta se ajatus ettei hän enää niinkuin ennen voinut hetkeksikään jättää vankeuttansa, hengittääkseen ulkona raitista ilmaa ja virkistääkseen silmiänsä tuolla avaralla näköalalla, sekä katselemalla aurinkoa ja sinistä taivasta. Hän havaitsi välttämättömäksi jättää ovi ja ikkuna lumen peittoon, sittenkun hän eilen oli tullut siihen kokemukseen, että heidän tilansa ilman tätä vallitusta olisi sängen vaaranalainen.

Ennen susien käyntiä oli hän aina iloisella mielellä ajatellut tulevaa päivää. Hän oli arvellut

ja toivonut voivansa valmistaa isoisällekin tilaisuuden nähdä aurinkoa; hän oli ajatellut voivansa johdattaa valoa tupaan sysäämällä lumen pois ikkunasta ja siten rajoittaa tuota alinomaista yötä; hän oli aprikoinut kävelymatkoja isoisän kanssa ulkoilmassa ja monia muita nykyisessä vankeudessa saavutettavia mukavuuksia, ja kaikki nämä toiveet, joista hän oli kuvitellut itsellensä lohdutusta, rohkaisua ja iloa, olivat yhdellä ainoalla iskulla kadonneet.

Hän ei enää uskaltaisi jättää majaa; hänen täytyisi perehtyä ajatukseen jäädä sinne koko talven suljetuksi, viettää aikansa ikäänkuin ruumisarkkuun haudattuna, vieläpä voisi pitää itsensä onnellisena, jos raittiin ilman ja ruumiillisen liikkeen puute ei vaikuttaisi sairaloisuutta, jolla häntä jo uhkaili ravintoaineitten vaihoksen puute. Olihan heidän ravintonsa niin kovin niukkaa. Vuohen maito, palanen kovaa leipää ja muutamia keitetyitä perunoita, suolalla höystetyt, siinä kaikki, mitä heille oli tarjona. Ja sen ohessa täytyi heidän vielä ylen säästäväisesti käyttää perunoitansa, sillä tuo muutenkin vähäinen varasto hupeni päivä päivältä.

Kaikki nämä asianhaarat olivat melkein joka päiväisenä puheenaineena kumpaisenkin vangitun välillä, ja isoisä käytti jokaista sellaista tilaisuutta lohduttaakseen pojanpoikaansa ja saadakseen hänet tyytymään kovaan kohtaloonsa. Useimmiten se on-

nistuikin; joskus taas ei ensinkään, ja silloin täytyi ajatella jotakin hommaa, joka veti pojan ajatukset toisaanne. Tilaisuutta tähän löytyi kyllä, sillä olkia oli riittämään asti ja Jaakosta tuli oikein taitava oljenpalmikoitsija. Vielä toinen ja todellakin hyvin tärkeä asia kiinnitti hänen ajatuksiansa monta päivää perätysten. Kysymys oli valmistaa savulle ulospääsyä majasta, kosk'ei voitu sellaisen savureiän puutteessa pitää tulta takassa, joten heidän täytyi kärsiä paljon pakkasesta. Jaakko löysi vanhan peltitorven navetasta ja nähdessänsä sen johtui hänelle mieleen käyttää sitä kysymyksessä olevaan tarkoitukseen. Jos hänelle vaan onnistuisi kovertaa pyöreä reikä puiseen savutorven luukkuun, jonka kautta hän voisi johtaa torven ulos ulkoilmaan, niin ei hän epäilisikään, että hän voittaisi tarkoituksensa. Mutta mitenkä hän ensin pääsisi luukulle ja siellä ylhäällä pysyisi seisomassa jotakuinkin tanakassa asemassa? Hän tuumaili asiasta isoisan kanssa, ja tämä tiesi neuvon. Hän kiinnitti nuoran vetosolmunsilmukan tavoin ylhäälle luukun salpaan; Jaakko kiipesi tankoa myöten ylös, pujotti jalkansa silmukkaan ja siten oli hän saanut tuen, joka ei suinkaan ollut mukava, mutta joka auttoi häntä kiinnipysymässä. Nyt kaiverti hän vanhalla näverillä reiän luukkuun ja laajensi veitsellään aukkoa niin suureksi, kunnes hän sai torven sinne mahtumaan.

Tämä oli mitä vaivaloisin työ, erittäinkin sen epä-mukavan aseman kautta, jossa hänen tuli työskennellä, ja monta hikipisaraa hän sai vuodattaa, ennenkuin hän pääsi tarkoituksensa perille. Kaikesta muusta oli hänellä paljon vähemmän vaivaa. Hän asetti torven tarkoitettuun paikkaan, tukkesi rievuilla raot sen ja luukun välillä, kiinnitti sen puutapeilla ja havaitsi nyt että sen voi poistaa tästä asemastaan ainoastaan väkivallalla. Hienolla kepillä kaivoi hän pois lumen, joka torvea ylös työntäessä oli sen sisään tunkeutunut, ja nyt tehtiin koe mitenkä tarkoituksenmukainen uusi laitos oli.

Koetus onnistui täydellisesti. Tuli leimahti iloisesti ylös, ja savu tuprusi vastustusta kohtamatta ulos ulkoilmaan, niin ettei se enää vähääkään rasittanut majan asukkaita.

Tämä oli todellakin suuri etu meidän vankiraukoillemme, ja heillä oli täysi syy olla iloisia tästä edullisesta parannuksesta.

Toinen tehtävä oli, että he oikein kelpolailla salpasivat majan ikkunan, sitä tapausta varten, että sudet vielä palaisivat, tapausta, jota yhä vieläkin pidettiin mahdollisena. Ikkuna, näet, tarjosi heille paraimman ryntäyspisteen, ja sentähden se laadittiinkin parimpaan puolustuskuntoon siten, että se varustettiin huolellisesti seipäillä ja navetasta tuoduilla seimien laudoilla.

Kohta sen perästä kun tämä oli tehty, johti satunnainen, itsessään aivan vähäpätöinen tapah-tuma löytöön, joka majaan suljetuille oli erittäin tärkeä. He säilyttivät pienen öljyvarastonsa suu-ressa kiviruukussa, joka seiso i keittiön nurkassa. Eräänä päivänä kaatoi Jaakko varomattomuudessa ruukun kumoon, ja onni oli ettei se särkynyt, sillä silloin olisi koko heidän öljyvaransa mennyt huk-kaan siten, että kova maapermanto heti olisi imenyt sen sisäänsä.

„Meidän tulee olla varuillamme, ettei sellainen sattuma uudistuisi“, sanoi isoisä, kun Jaakko kohotti ruukun ylös ja asetti sen vanhalle paikalleen. Pa-rasta lienee että sinä teet pienen syvennyksen per-mantoon, johon asetamme astian. Sellaisen reiän kaivamisessa ei ole paljon työtä, ja meidän öljy-varamme on silloin paremmassa turvassa.“

Jaakko oli luonnollisesti heti valmis panemaan toimeen isoisän ehdotuksen ja toi sitä varten rauta-kangen navetasta. Mutta tuskin oli hän sillä ensi iskua lyönyt, kun isoisä äkkiä huusi hänelle lakata työstänsä. Jaakko vartoi ja isoisä tuli itse sinne, otti rautakangen hänen käsistänsä ja alkoi itse ko-vertaa koloa tehden sitä suurimmalla varovaisuudella.

„Miksi niin, isoisä?“ kysyi Jaakko, joka heti huomasi, että tällä tavattomalla varovaisuudella oli

erityinen syynsä. „Näyttää melkein kuin pelkäisit rikkoo jotain, joka on maahan kätkeyty.“

„Olet arvannut oikein, lapseni“, vastasi isoisä. „Minä luulen täältä löytäväni pienen aarteen, ja toivon vakavasti, että se kohta tulee päivän valoon. Seis! Katso tänne! Enpä olekaan pettynyt. Katso tänne, Jaakko, — pullo, ja minä uskallan vakuuttaa, ettei se ole täytetty kelvottomammalla viinillä.“

„Niin, todellakin, isoisä!“ huusi Jaakko kovin ilostuneena. „Mutta sepä on todellakin arvokas löytö! Tiesitkö sinä, että se oli sinne kuopattu?“

„Totta kai piti minun sen tietää“, vastasi isoisä hymyillen. „Minä itse hautasin tähän paikkaan neljä tai viisi pulloa viiniä pitkät ajat sitten, kun ne kesävarastostamme jäivät yli. Myöhemmin en ole asiata ajatellutkaan; mutta ensi iskulta, jonka sinä rautakangella löydä tärähytit permantoon, heräsi minun muistini ja minä kiiruhdin, ettet sinä rikkoisi pulloja. Katsos, tässä on jo toinen! Tässä kolmas! Neljäs ja viides eivät saata enää olla kaukana.“

Todella kestitkin ainoastaan muutamia minuuttia, kunnes kaksi viimeistä pulloa oli löydetty, ja Jaakko oli ylen iloinen tästä verrattoman kalliista lisäyksestä heidän varastoonsa. Hän ahdisteli isoisää heti paikalla juomaan lasin tätä viiniä, ja isoisästä se maistui niin hyvältä, että Jaakonkin piti

ottaa siemaus. Sitte pantiin pullot huolellisesti talteen suureen tammiseen kaappiin, ja päätös tehtiin, että tätä oivallista nektaria nautittiin ainoastaan suurimmalla säästäväisyydellä. Jaakko teki itsekseen salaisen päätöksen olla enää maistamatta tippaakaan tästä, koska hän uskoi että tuolla vanhalla viinillä oli erittäin hyvä vaikutus isoisänsä terveyden tilaan. Isoisä oli vanha, heikko ja kivulloinen ja tarvitsi sellaista virvoketta, jota vastoin poika tähän saakka ei vähääkään voinut valittaa terveyden tilaansa tai voimiensa heikkenemistä.

Erakkoparat olivat ylen onnellisia tehdystä löydöstänsä ja katselivat uudella uskalluksella tulevaisuutta kohden.

„Huomenna on meillä talven alku“, sanoi isoisä aamulla 21 päivä joulukuuta, kun Jaakko tavan mukaan sytytti tulen takkaan.

„Talven alkuko?“ intti poika kovin hämmästyneenä. „Minä ajattelin että me jo viikkoja sitten olimme keskitalven paikoilla.“

„Niin kyllä, lumi ja pakkanen eivät kysy, milloin he saavat tulla; he tulevat silloin kuin heitä haluttaa, ja täällä vuorilla aina aikaisemmin kuin alhaalla laaksoissa tai lämpimämmillä tasangoilla“, vastasi isoisä. „Siitä minä en puhukaan, minä sanon vaan, huomenna on talven alku, se on, tänään on aurinko meillä saavuttanut alhaisimman asen-

tonsa, meillä on lyhyin päivä, ja huomisesta alkavat päivät jälleen vähitellen pidetä. Nyt on alkavien toiveitten aika, ja siltä kannalta tahdomme mekin sitä käsittää. Vielä yhdeksänkymmentä päivää, ja kevät on jälleen käsissä, Jaakko! Kevät nuppuineen ja kukkineen, kiireineen ja rientoineen, lämpimämpine auringonsäteineen ja lauhkeampine ilmoineen. Kevät, Jaakko, joka meille pitkän kärsimysajan perästä vihdoinkin avaa majamme portit, joka jälleen antaa meille vapauden ja sen kanssa omaisemme ja ystävämme. Vielä yhdeksänkymmentä päivää, Jaakko, ehkä vähemmänkin, ja me saamme kulkea alas vanhastaan tunnettua polkua myöten laaksoon omaan kotiimme.“

„Yhdeksänkymmentä päivää, isoisä! Se on toki pitkä, pitkä aika“, vastasi Jaakko. „Suokoon Jumala että ne olisivat ohitse!“

„Ne kyllä tulevat kulumaan, niinkuin edellisetkin päivät ovat kuluneet, ja sitä nopeammin, mitä rohkeammin me katsomme niitä silmiin“, vastasi isoisä lohdutellen. „Meidän tulee joka päivä miettiä keinoja lyhentää tämä aika työllä, sillä työ on epäilemättä paras ajanviete.“

„Pitäisihän meidän tehdä työtä“, vastasi Jaakko. „Mutta suurimman osan päivää täytyy meidän istua pimeässä säästääksemme öljyä, ja pimeässähän emme voi mitään työtä toimittaakaan.“

„Kuka ties?“ sanoi isoisa. „Me olemme tosin melkein samassa tilassa kuin sokeat, mutta sokeatkin osaavat saada aikaan kaikellaisia töitä, joitten täydellisyys useinkin panee meidät ihmettelemään. Koetelkaamme ja tehkäämme niinkuin he.“

Jaakko tarttui osoitettuun neuvoon halukkaasti ja koetteli jatkaa oljenpalmikoimistansa pilkkosen pimeässä. Alussa ei se tosin käynyt hyvästi; mutta jo muutaman ajan harjoitusten perästä meni se helpommin, ja hän havaitsi pian että tuntoaisti johonkuhun määrään voi korvata näköaistia. Hän harjoitteli ahkerasti edelleen ja saavutti muutamien päivien perästä sellaisen taitavuuden, että hän pimeässäkin voi punoa yhtä nopeasti ja yhtä somasti kuin palavan lampun ääressä, ja paljoa harvemmin valitti hän nyt valon puutetta, joka häntä aikasemmin aina oli asettanut toimettomuuteen ja samalla tuottanut myöskin ikävän.

Joulujuhla tuli. Mutta näille vankiraukoille ei tämä pyhä päivä ollut mikään riemun päivä, mutta ainoastaan murheen. Suuremmalla ikävällä kuin koskaan ajattelivat he kotoansa ja asettautuivat-ajatukssiansa rakkaittensa keskelle, joista he jo niin kauan olivat olleet eroitettuina. Uskalsivatko he toivoakaan, että he koskaan saisivat nähdä heidät jälleen? Uskalsivatko he toivoa saavansa viettää koskaan taas tämän suloisimman juhlan, joulujuhlan, heidän

seurassansa? Nämä olivat kysymyksiä, joitten vastaukset jäivät syvään hämärään kätkeytyksi.

Tähän tuli vielä uusi huoli lisäksi, joka täytti Jaakon suurella tuskalla. Isoisä oli, näet, sairastellut pari päivää sitten tavallista enemmän ja valitti kovia tuskia kaikissa jäsenissään. Jaakko huomasi, näet, että hänen jalkansa, erittäinkin kipeä jalka, olivat pöhöttyneet ja sanomaton pelko ahdisti hänen sydäntänsä, kun hän ajatteli tuota niin lähellä olevaa mahdollisuutta, että isoisä kävisi todellisesti sairaaksi, ehkäpä voisi vielä kuolla ja erota hänestä, ennenkuin hänelle saapuisi pelastus heidän kovasta vankeudestansa. Isoisää itseänsäkin näkyivät samallaiset huolet painavan. Hän oli päivän kuluessa tavattoman hiljainen ja itseensä suljettu, ja vasta illan tullen tointui hän uneliaasta umpimielisyydestään.

„Miksi ovat meidän sydämmemme raskaat ja mielemme surulla täytetyt?“ sanoi hän. „Onko meillä oikeus nurkua tai valittaa kärsimyksiämme, kun ajattelemme maailman Vapahtajaa, joka vapaaehtoisesti ihmiskunnan lunastuksen tähden tyhjensi kärsimysten katkerimman kalkin? Mitä on meidän kärsimyksemme hänen kärsimyksiinsä verraten? Meillä on suoja, meillä on turva; Jumalan pojalla sitä vastoin ei ollut paikkaa, johon voi päätänsä kallistaa! Me olemme tosin ihmisiltä unhotettuja;

Jesus, Vapahtajamme, sitä vastoin oli heiltä vainottu, häväisty, pilkattu, vieläpä kuolemaan viety! Ei, Jaakko, meillä ei ole oikeutta olla kärsimättömiä, eikä murheellisia! Meidän tulee kiittää ja ylistää Jumalaa, että hän on meitä tähän asti suojellut ja varjellut!“

„Minä en tahdokaan nurkua enkä valittaa, isoisä“, vastasi Jaakko. „Mielelläni tahdon kestää kaikki, mitä Jumala meille lähettää, jos hän ainoastaan säästää minulta kärsimysten katkerimman kalokin!“

„Ja mikä se sitten on, Jaakko?“

„Jos sinä tulet oikein kovasti sairaaksi, isoisä! Minä en voi sitä kantaa, en voi nähdä sinun kärsivän!“

„Hyvä lapseni!“ sanoi isoisä hymyillen. „Niin katkera kuin tämä kalkki sinusta mahtanee näyttääkin, pitää sinun kumminkin tottua ajatukseen asettaa se huulillesi. Minä olen vanha, minun ruumiini on heikko, Jumala voi minä hetkenä hyvänsä asettaa määrän minun terveydelleni, minun elämälleni. Ja miksi minä pelkäisin palata jälleen Jumalan valtakuntaan, Jumalan kunniaan? Ainoastaan yksi ainoa toivo on minulla vielä, nähdä sinut ennen kuolematani oman isäsi sylissä. Kun tämä toivo on täytetty, tahdon mielelläni kuolla. Mutta otaksukaamme vielä sekin, että Jumala ottaa minut luoksensa, en-

nenkuin me voimme palata laaksoon, niin on minulla kumminkin se luottamus sinuun, että sinä kärsit minun poismenoni ilman pelkoa ja ainakin ilman epätoivoa. Sano kumminkin itse, lapseni, mitähän minä tätä nykyä olenkaan sinulle? En muuta kuin kuorma, kahle, jota sinä laahaat perästäsi, ja jota ainoastaan sinun lapsellinen rakkautesi minuun auttaa sinua kantamaan. Sinähän kaikki työt täällä toimitat, ja minä vain korkeintaan joskus annan sinulle neuvon. Mitä sinä siis minussa kadotat? Et saa, Jaakko, et saa peljätä sattumaa, joka minä päivänä hyvänsä voi tapahtua! Ja miksi ennen aikojansa saattaa itsellensä huolia? Vielä en minä ole niin heikko, ettemme nyt niinkuin ennenkin voi toivossa elää. Sinun hellät huolesi minusta, ja vähän varovaisuutta minun puoleltani voivat pitää voimassa minun henkeäni kevääseen saakka, ja minä toivon vielä kerran ennen kuolemaani saada nähdä metsien ja nurmikkojen uudelleen vihannoivan.“

Isoisän puhe näkyi hyvin vähän lohduttavan Jaakkoa, sillä hän itki itsekseen ja jäi koko päivän murheelliseksi ja pahoille mielin. Isoisä huomasi silloin että hänen piti kääntää hänen ajatuksensa aivan toiseen suuntaan ja keskeyttäen kokonaan tämän apean aiheen, puhutteli hän häntä hilpeästi:

„Jaakko, minulle johtuu eräs asia mieleen. Mitä

jos me koettelisimme valmistaa juustoa siitä vuo-
henmaidosta, joka jää meiltä käyttämättä? Oletko
jo ehkä sitä ajatellut?”

Isoisä ei olisi paremmin voinut osua. Niin
pian kuin Jaakko jollain tavalla voi tulla tilaisuus-
teen olla hyödyllinen, unhotti hän heti kaiken muun
ja tarttui nuorison kaikella innolla ehdotettuun asiaan.

„Sepä vasta oli oiva ajatus, isoisä,“ sanoi hän,
„ja huomenna jo tahdon minä panna asian alkuun.“

Ajatukset sairaudesta ja kuolemasta unhotettiin
ja Jaakon mielen täytti ainoastaan tuo uusi aate,
joka vankiraukoille mahdollisesti voi tuottaa suurta-
kin hyötyä.

Seuraavana päivänä hän kävi toimeen. Hän
kokoeli maidon saviruukkuun ja sekoitti siihen vähän
viiniätkkää saadaksensa sen nopeasti juoksemaan.
Asia onnistuikin toivomuksen mukaan. Jaakko muo-
vaeli juuston, pani siihen tarpeeksi suolaa, ja juusto
näytti niin herkulliselta, että Jaakon sydän sitä näh-
dessänsä riemusta hypähti. Vahinko vaan ettei iso-
isä voinut siinä määrässä ottaa tähän iloon osaa,
kuin Jaakko olisi toivonut. Vanhus tunsii-itsensä
niin heikoksi, ettei hän jaksanut vuodetta jättää, ja
kaikki tuskin karkoitettut huolet kietoutuivat uudel-
leen pojanpojan sydämmen ympärille.

Isoisällä oli vaiva häntä rauhoittaa ja oli sen-
tähden olevinaan terveempi ja voimakkaampi kuin

hän todella olikaan. Vanha kunnon mies kärsi suuria tuskia, ja ehkäpä hän jo päivä päivältä tunsi, että hänen voimansa nopeasti riutuivat voidakseen kestää vielä ensi kevääseen asti. Mutta hän kätki huolensa, ettei Jaakko liian aikaiseen saisi tuntea sitä katkeruutta, jota hänen poismenonsa tuottaisi.

Niin tuli uudenvuodenpäivä, ja jälleen tunsi Jaakko tänä päivänä, niinkuin kuluneena pyhänä joulujuhlanakin tavallista katkerammin sen surkean aseman, johon he isoisän kanssa olivat joutuneet. Kumminkin meni sekin päivä rauhallisesti ohitse. Isoisä koki kaikin tavoin Jaakkoa huvittaa ja saada hänet unhottamaan ikävänsä. Hän esitti hänelle arvoituksia, hän antoi hänelle päässälaskuesimerkkejä, kertoi hänelle kuluneita tapauksia ja huvitti häntä sen seitsemällä asialla, jotka voivat pitää vireillä hänen vilkasta mielikuvitustansa. Vieläpä vaati hän sitäkin että uudenvuoden ensimmäinen päivä vietettäisiin jonkunlaisena juhlapäivänä, ja teki sen ehdotuksen, että sinä päivänä oikein elettäisiin herkullisesti. Ensimmäinen juusto, jonka Jaakko oli valmistanut, piti käytettävän siihen tarkoitukseen. Vankiraukat nauttivat sen tuhkassa paistettujen perunoitten kanssa, joivat siemauksen viiniä päälle, ja söivät siten aterian, joka maistui heille niin makealta, kuin jos he olisivat oikein ylöllisyydessä eläneet. Mutta ei Valikkiakaan unhotettu

tässä pienessä juhlatilaisuudessa. Jaakko valikoi hänelle hyvänmakuisimmat heinät, antoi hänelle aivan puhtaita olkia alaisimeksi, ilahutti häntä kak-sinkertaisilla suola-annoksilla ja osoitti hänelle kol-mikertaisia hyväilyjä. Niin päättyi tämä päivä, joka oli uhannut tuoda mukaansa ainoastaan surua ja murhetta, onnellisemmin kuin moni muu, jotka ystä-vämme olivat viettäneet syvässä yksinäisyydessänsä.

Valitettavasti ei seurannutkaan enää monta sel-laista onnellista päivää, ja isoisä näkyikin olevan vakuutettu tästä, sillä seuraavana aamuna käski hän Jaakkoa noutamaan mustetta ja kynää sekä kirjoit-tamaan paperille ne sanat, jotka hän aikoi hänelle sanoa. Nämä sanat kuuluivat:

„Herran, Jumalan nimessä, Amen!“

„Voipi tapahtua että minä eroan omaisistani, voimatta sitä ennen heille ilmausua viimeisen tah-toni. Minä en tahdo tehdä mitään yhteisiä mää-räyksiä vähäpätöisestä omaisuudestani, mutta minun toivoni on jättää rakkaalle pojanpojalleni, täällä lännä olevalle Jaakko Loprazille, todistuksen rak-kaudestani ja kiitollisuudestani kaikesta hänen mi-nulle osoittamastansa uskollisesta huolenpidosta, ja sentähden pyydän minä perillisiäni jättämään hänelle, ellen itse sitä enää voisi, seuraavat esineet:

„Minun taskulyömäkelloni.

„Minun tussaripyssyni.

„Minun raamattuni, joka jo oli minun isävainajani oma.

„Ja sitten vielä teräksisen nimileimasimeni, johon minun nimeni alkukirjasimet ovat kaiverretut.

„Minä toivon että nämä heikot osoitukset rakkaudestani tulevat hänelle olemaan kallisarvoisia sen sydämmellisen ja uskollisen rakkauden tähden, jota me tunnemme toisiamme kohtaan, ja jota itse kuolemakaan ei heikonna.

„Semmoinen on minun tahtoni.

„Asinden paimenmajassa, 2 päivä Tammikuuta 18 . .

Ludvig Lopraz“

Jaakko itki, kun isoisä lausui hänelle nämät sanat kirjoitettaviksi, ja lankesi nyyhkytellen hänen kaulaansa pantuaan kynän syrjään. Isoisä itsekin oli syvästi liikutettu ja painoi pojan rintaansa vasten.

„Rauhoitu, lapseni, rauhoitu!“ sanoi hän lempeästi kuiskaavalla äänellä. „Mitä Jumala lähettää, tulee meidän kantaa, kantaa valittamatta, vastustamatta, hiljaisella nöyryydellä! Karkaise sydämesi, poikani, ja ole valmis ottamaan vastaan mitä tapahtuneekin. Jos minun pitäisikin sinusta erota, niin luota siihen, että minun rakkauteni jää sinun luoksesi!“

Jaakko koetteli rauhoittaa kiihoittuneita tunteitansa ja onnistuikin siinä. Vielähän isoisä eli, vie-

lähän hänellä oli turvaa ja onnea hänen läsnäolonsa, vielä hän hän voi toivoa että sairas jälleen parantuisi ja voittaisi takaisin riutuneet voimansa. Kaikella nuoruuden voimalla tarttui hän kiinni tähän toivoon. Eihän hyvä, laupias Jumala voinut säilyttää hänen hartioillensa sellaista, sellaista tuskaa! Ei, eihän toki, olihan se mahdotonta! Miksi siis epäillä ja pelätä ja kantaa huolia? Ei, ei! Jumala antaa varmaankin isoisän vielä elää yhden kevään, vielä yhden ainoan, antaa hänen vielä kerran nähdä kotoisen laaksonsa ja omaisensa ja auttaa häntä kaikkien tämän talven kärsimyksien, surujen ja tuskien yli.

Sellaisilla toiveilla lohdutti Jaakko itseänsä, rohkaisi masentuneen mielensä ja rukoili Jumalaa, että hän antaisi hänen toivomuksensa täyttyä.

Sillä] aikaa ei mitään muuttunut erakkoparkojemme tilassa; päivät kuluivat vaan verkalleen eteenpäin. Pitkään aikaan ei ollut ääntäkään kuulunut ulkoa, heidän korviinsa; he olivat siis täydellisesti lumeen [haudatuita. Kumminkin toimitti tuo rauhtainen] torvi, jonka Jaakko oli asettanut savupiisiin, yhä] edelleen tehtävänsä ja muodosti ainoan yhdistyssiteen ulkomaailman kanssa, antaen välistä muutamia lumihiihtusia torven kautta pudota majan sisälle. Nämä talven valkoiset lähettiläät olivat ainoat osoitukset siitä, että ulkona vielä kaikki meni tavallista

kulkuaan. Muita ei noilla vaivaisilla sisäänsulje-
tuilla ollutkaan. Jos kello olisi sattunut seisahtu-
maan, eivät he edes olisi tietäneet oliko aamu,
puolipäivä tai ehtoo. Tuskin he voivat sen heikon
valonkajastuksen kautta, joka tunkeutui torvesta,
eroittaa oliko yö tai päivä.

Sitävastoin oli heillä etu, jota heidän tuli kiit-
tää korkealle kasaantuneita lumikinoksia. He eivät
enää kärsineet muusta kuin vähän pakkasesta tuossa
hiljaisessa erakkokammiossansa, eikä heiltä puuttu-
nut raitista ilmaakaan, sillä rautatorvi luukussa oli
tarpeeksi riittävä sitä joka päivä uudistamaan. Jos
vaan isoisä pysyisi välttävän terveenä, jos ravinto-
aineita riittäisi, jos vuohen maitovarot eivät ehtyisi,
niin menisi kaikki vielä Jumalan avulla hyvästi!

Niin kyllä, *jos!* Mutta Jumala oli tutkimatto-
massa viisaudessaan toisin päättänyt, ja surullisia
kärsimyksen päiviä, raskaita koettelemuksen päiviä
odotti vielä Jaakko parkaa tulevaisuudessa.

Oli kolmas päivä tammikuuta. Koko päivä oli
mennyt ohitse melkein rauhallisesti, ja vaikka iso-
isällä oli ollutkin vähemmän ruokahalua, ei hän
kumminkaan valittanut tuskia, vaan oli jokseenkin
hilpeä aina iltaan asti. Yksinkertaisen illallisen
perästä asettui hän uuninnurkkaan jutellaksensa
tavallisuuden mukaan Jaakon kanssa. Mutta äkkiä
meni hän kalman kalpeaksi, kallistui syrjään ja oli

vähällä pudota tuleen, ellei Jaakko nopeasti olisi hypännyt ylös ja tullut hänelle avuksi.

Poika parka päästi tuskan huudon, otti isoisän syliinsä ja kantoi hänet ponnistuksella, joka melkein kävi hänen voimiensa yli, vuoteeseen, johon hän hänet lempeästi asetti alas. Hänen kätensä, jalkansa, päänsä olivat jääkylmiä, kaikki hänen vensä näkyi virranneen sydäntä kohti, ja jonkun aikaa kului, ennenkuin isoisä jälleen oli palannut tajuntaan.

„Missä minä olen?“ sanoi hän heikolla äänellä avaten silmiänsä. „Mitä? Vuoteellaniko?“

„Niin, isoisä,“ vastasi Jaakko vielä pelvosta vavisten. „Pyörtymyskohtaus tapasi sinut, ja sinä kadotit tajuntasi, ja silloin minä kannoin sinut tänne.“

„Sinäkö kannoit minut tänne asti!“ toisti isoisä täynnä kummastusta. „Jumalalle olkoon nyt kiitos, sinun voimasi näkyvät kasvavan samassa määrässä kuin minun heikkenevät. Tule tänne lapseni, syleile minua, niin voin sinua kiittää avustasi.“

Jaakko heittäytyi alas isoisän viereen ja lähenteli lempeästi hänen sivullensa ottaaksensa vastaan hyvin ansaitun hyväilyn. Sen perästä nouti Jaakko pullon viiniä ja kaatoi isoisälle täyden lasillisen, jonka hän pakoitti hänet tyhjentämään. Tämä näkyi häntä virkistävän. Kohta sen perästä tuli

hän uniseksi ja nukkui, mutta Jaakko valvoi vielä hetkisen hänen vuoteensa ääressä. Vihdoin hänkin laskeutui vuoteelleen, ja yö kului rauhallisesti.

Seuraavana aamuna tunsu isoisä itsensä yhä vielä hyvin heikoksi, ja Jaakko vaati häntä jäämään vuoteeseen lepäämään.

Tämä päivä ja seuraava yö eivät tuoneet mitään muutosta, mutta viidentenä päivänä tammi-kuuta näkyi isoisän tila tulleen niin arveluttavaksi, että hän piti välttämättömänä ilmoittaa Jaakolle, että hänen tuli odottaa mitä ikävintä.

„Tule tänne, lapseni, istu tähän vuoteeni ääreen ja kuuntele minua tarkkaan,“ sanoi hän. „Minä en voi kauemmin salata, että minun elämäni loppu ei enää ole kaukana, ja että minun heikko ruumiini on tomuksi muuttuva, ennenkuin sinun vapautesi päivä on tullut. Minun heikkenemiseni lisääntyy nopeudella, joka ei minulle jätä toivon kipinääkään jäljelle. Minä toivon kumminkin, enkä epäilekään, että sinä enemmän suret minun poislähtöäni kuin yksinäsi jäämistäsi. Minä luotan siinä suhteessa sinun rohkeutesi, sinun hurskautesi ja rakkautesi isääsi. Jumala on sinut jälleen johtava hänen syliinsä, ja tämä toivo on sinua pystyssä pitävä. Ymmärräthän sinä, Jaakko, että sinulla minun kuoltuani on vähemmän vaikeuksia vastustettavina kuin nykyisin, sillä enhän ole ollut muuta kuin rasi-

seksi sinulle. Vapaana tästä rasisuksesta tulet pian tuntemaan helpoitusta, ja kun aika tulee, jolloin voit jättää majan, en minä enää ole sinulle esteeksi. Älä vaan hätäile tässä suhteessa, äläkä pane itseäsi varomattomasti alttiiksi vaaroille. Pari päivää myöhemmin tai aikaisemmin ei tee suurta eroitusta niin pitkäaikaisessa vankeudessa, ja sinä panisit kaikki alttiiksi, ellei sinulla olisi tarpeeksi kärsivällisyyttä odottaa oikeata hetkeä.“

„Minä kehoitan sinua siis kärsivällisyyteen, Jaakko! Miksi sinun pitäisikään hätäillä? Sinun terveytesi on hyvä, eikä se ole vielä mitään kärsinyt. Ikävä tulee sinua tosin vaivaamaan, kun sinulla ei ole ketään, jolle haastella; mutta silloin tulee sinun ajatella, kuinka monta vangittua on tuomittu kuukaudeksi, jopa vuosimääriseksi vaikenemaan, joilla ei edes ole se lohdutus, että he, niinkuin sinä kärsit viattomasti. Siis toivon, ettei sinulta tule puuttumaan kestäväisyyttä, ja ainoastaan yksi seikka tekee minut kovin levottomaksi, nimittäin minun kuolemani vaikutus sinun mielialaasi. Kun sinä näet minun vanhan, heikon, hengettömän ruumiini, niin sinua valtaa kammo ja pelko, ehkäpä tuska ja kauhistus, ja sinulla tulee olemaan suuri vaiva voittaa tämä tunnelma.“

„Mutta miksi sinun oikeastaan tulisi peljätä isoisäsi maallisia jäännöksiä? Puhukaamme lähem-

min näistä asioista, Jaakko! Pelkäätkö sinä minua, kun minä makaan? Pelkäsitkö sinä, kun minä äskettäin menin tainnoksiin? Et! Miksi siis peljätä, kun sekin päivä on tuleva? Tiedäthän sinä hyvin, että minä, sinun vanha isoisäsi, en koskaan tekisi sinulle mitään pahaa!

„Kun minä olen kuollut, Jaakko, niin kätke minun jäännökseni maahan. Kaiva kuoppa maahan tuonne maitokamariin, johon emme koskaan tai ainakin hyvin harvoin käymme, koska se nyt ei ole meille tarpeen. Sinun pitää tehdä se niin syvä, että minun ruumiini mahtuu siihen, ja pane se sinne alas ja anna sen siellä levätä, kunnes kevät tulee ja vapauttaa sinut vankeudestasi. Sinun isäsi tulee kyllä sitte pitämään huolta, että minut pannaan kirstuun ja haudataan kyläkuntamme hautausmaahan, jossa minun vanhempani ja esiisäni lepäävät hiljaisessa unessa.“

„Kun olet täyttänyt kaikki nämä surulliset velvollisuudet, tulet tosin tuntemaan itsesi sangen yksinäiseksi ahtaassa asunnossamme, sinä olet vuodatava paljon kyyneleitä, sinä tulet minua huutamaan, ja minä en voi kuulla sinun ääntäsi! Mutta silloin, Jaakko, lapseni, ole varuillasi etteivät murheet mieltäsi murra. Käänny silloin Hänen puoleensa, joka aina meitä kuulee, kun me luottamuksella Hänen apuansa anomme. Jumala, kaikkialla läsnä, on oleva

sinun lohdutuksesi, sinun turvasi, sinun vartijasi! lupaa minulle, Jaakko, kääntyä hänen puoleensa, kun sinun sydämmesi on sortumaisillaan kärsimysten taakan alle!“

Jaakko kuunteli kyynelsilmin, mutta hänen kädenpuristuksensa ilmoittivat isoisälle, että hän oli päättänyt seurata hänen opetuksiansa.

Muutamia päiviä vieri taas toivon ja epätoivon vaiheilla. Pimeys, joka vallitsi suurimman osan päivästä, vaivasi sairasta, ja hän halusi valoa, tahdomatta kumminkaan suvaita että lamppu paloi kaiken päivää. Jaakon mieleen juolahti laatia jonkunlainen yölamppu. Hän täytti juomalasin puoleksi vedellä, kaatoi vähän öljyä sen päälle, laati ohuen sydämmen, jonka hän kiinnitti kolmeen korkkipalaseen ja pariin rautalankaan, asetti tämän yksinkertaisen laitoksen öljyn päälle, sytytti sydämmen ja niin hänellä oli valaistus, joka tosin oli sangen heikko, vaan joka myöskin kulutti hyvin vähän öljyä, mutta antoi kumminkin riittävän valon, joka oli paljoa parempi kuin tähän asti vallitseva pilkko pimeys.

Isoisä osoitti suurta riemua pojanpoikansa pienelle keksinnölle: mutta valitettavasti olikin tämä viimeinen, jolla Jaakko sai häntä ilahduttaa. Hänen päivänsä päate oli lähellä.

Yhdeksäntenä päivänä tammikuuta tapahtui,

mitä Jaakko kauan oli odottanut. Hänen isoisänsä, hänen kärsimyksiensä ainoa kallis kumppani, otettiin Jumalan päätöksen mukaan pois hänen rinnaltansa.

Miten hän kantoi tämän suuren kaipauksen, miten hän häntä kaihoten itki, miten yksinäisyyden, turvattomuuden kauhu syöksyi hänen päällensä, sen näemme paraiten hänen omista sanoistansa, liittämällä tähän muutamia katkelmia hänen päiväkirjastansa.

„Minun Jumalani, se on sinun tahtosi, sinä olet niin päättänyt!“ kirjoitti hän kymmenentenä päivänä vihkoonsa. „Minä olen yksin sinun kansasi, minun Jumalani, kauas eroitettu koko maailmasta! Eilen se tapahtui, . . . Mutta minulle on mahdotonta nyt jo kirjoittaa paperille tuon surkean kertomuksen hänen kuolemastansa! Minun sydämeni vuotaa verta, ja minun kyyneleeni tulvivat tälle paperille.“

12 päivä tammikuuta.

„Niin, tänään on kahdestoista päivä! Kaksi päivää on kulunut siitä, kun minä yllä seisovat rivit olen kirjoittanut. Minun järkeni palaa, minä tajuan jälleen, ja suokoon Jumala, etten uuteen epätoivoon sortuisi. Oi, ellen tietäisi että Herra Jumala on minun luonani, niin kuolisin tuskaan ja huoleen!“

15 päivä tammikuuta.

„Vielä kahdeksantena päivänä olin minä täynnä toivoa, sillä minun hyvä isoisäni näytti voivan tavallista paremmin. Mutta tuskin olin iltasella laskeutunut vuoteelleni, kun minä kuulin hänen huokailevan. Minä juoksin ylös. Odottamatta että hän minua avuksensa huutaisi, heitin minä vaatteet päälleni, sytytin aina valmisna seisovan yölampun ja kysyin sairaalta, mikä häntä vaivaisi?“

„Tainnoskohtaus,“ vastasi hän, „tapahtuma niin kuin äsken, ellei aivan . . .“

Tähän hän päätti.

„Tahdotteko ehkä ottaa lasin viiniä, rakas isoisä?“ kysyin minä.

„Ei, lapseni,“ kuului vastaus. „Hiero ainoastaan minun käsiäni ja kulmiani vähän viiniätikällä . . ja sitte . . mene noutamaan Kristuksen Seuramuksesta, ja etsi se paikka, jonka minä tätä tilaisuutta varten olen merkinnyt.“

„Minä tottelin, ja kun minä olin kostuttanut hänen käsiänsä ja kulmiansa viiniätikällä, sytytin minä lampun nähdäkseni paremmin. Sitten heittäysin alas polvilleni ja luin seuraavan paikan neljännen kirjan yhdeksännestä luvusta: „Herra, minun Jumalani, sinun on kaikki mitä taivaassa ja maan päällä on! Minä uhraan sinulle kaiken sen hyvän, mitä minussa on, vaikka se onkin vähäistä ja vailinaista; että sinä sen puhdistaisit ja pyhittäisit.

Ota se armollisesti vastaan ja kehitä sitä paremmaksi ja saata minut, hidas ja kelvoton ihmisraukka, autuaasen ja hyvään loppuun . . .“

Näiden sanojen kohdalla keskeytti minua isoä, otti minun käteni omiensa väliin ja rukoili.

„Herra, minun Jumalani,“ puhui hän „sinä hetkenä, jolloin minä olen seisova sinun edessäsi, anna minulle anteeksi, etten ajattele ainoastaan minun sieluni pelastusta, mutta myös tätä poika parkaa! Sinä huudat minua luoksesi, ja yksinäisyyteen täytyy minun jättää tämä lapsi! Minä vapisen ajatellessani hänen tulevia kärsimyksiänsä ja koetuksiänsä! Minä vapisen että hänen luottamuksensa sinuun voisi horjua! Oi, Herra, anna Sinä hänelle voimia, opeta Sinä häntä, että hän rauhassa eläisi, niinkuin minä olen valmis rauhassa kuolemaan!“

„Ah, minun Jumalani, minä olen toivonut saada hänen kanssansa käydä alas näiltä vuorilta ja vielä kerran nähdä kevään! Sinun tahtosi ei ollut minun tahtoni, Herra; mutta Sinä suonet, että hän jälleen saa nähdä kotinsa! Lahjoita hänelle kestävyyttä, viisautta ja rohkeutta, ja anna että hän myös minun kuolemani perästä kestävä ja kärsivällinen olisi! Jos vaan hänet annetaan takaisin omaisillensa, niin siunaan minä kohtaloani, sillä minä en epäile, että ne koettelemukset, jotka sinä hänen päällensä panet,

Herra, tulevat hänen sielunsa pelastukseksi. Hän ei koskaan tule unhottamaan niitä liikutuksia, joita hän tässä yksinäisyydessä on tuntenut.“

„Anna anteeksi, Herra, että minä vaan hänestä puhun! Mutta minähän ainoastaan hartaasti rukoulen hänen sielunsa pelastuksen puolesta, joka minun sydäntäni vielä enemmän painaa kuin ne vaarat, jotka uhkaavat hänen henkeänsä!“

Melkein näin kuuluivat armaan isoisän sanat. Hän puhui verkkaan ja heikolla äänellä. Sitte pyysi hän minua rukoilemaan, ja lausui sillä välin raamatunlauseita sellaisella alttiudella ja kristillisellä nöyryydellä, että ne minua liikuttivat sisimpään sydämmen pohjukkaan saakka. Eräs seikka, itsensä vähäpätöinen, enensi vielä minun huoliani. Valikki, heräten tavattomasta valon hohteesta, alkoi surkeimmalla äänellä määkyä.

„Valikki raukka!“ sanoi isoisä. „Minun täytyy sitä vielä kerran hyväillä. Mene, päästä hänet irti, lapseni, ja taluta hänet minun vuoteeni ääreen.“

Minä tein mitä hän tahtoi, ja Valikki, ollen tuttavallinen ja kesy, asetti kumpaisetkin etujalkansa vuoteen reunalle ja nuuski sieltä ja täältä, jos ei jotain annettaisi hänen maistella. Kun arvelin että se olisi isoisälle mieliksi, annoin minä nopeasti kourallisen suoloja kädestäni, ja Valikki pisti ne mielihyvällä poskeensa.

„Hyvä, hyvä on, Valikki,“ sanoi isoisä vielä kerran hyväellen ja silitellen sitä. „Kunnosta itseäsi, elukkani, äläkä anna Jaakon joutua maidon puuteseen!“ Sen perästä käänsi hän päänsä pois, ja minä talutin Valikin jälleen loukkoonsa.

Siitä lähtien isoisä puhui ainoastaan vähän. Hän pyysi minua jäämään luoksensa ja pitämään kiinni hänen kädestänsä; heikko vavistus värähti aika ajoittain hänen jäsenissänsä, ja ainoastaan katseilla lausui hän hellyytensä minua kohtaan. Minä haastelin hänelle muutamia lempeitä sanoja, ja ne näkyivät tekevän hänelle iloa. Sentähden kumaruin minä alas hänen puoleensa ja lausuin kaikella mielenmaltilla, minkä minä voin saavuttaa: „Hyvästi, isoisä, hyvästi ja näkemiin saakka taivaassa! En koskaan unhota sinun hyviä neuvojasi, vaan koetelen aina hartaasti niitä noudattaa! Minä uskon isään Jumalaan, ja Vapahtajaan, hänen ainoaan poikaansa! Älä huolehdi minun kohtaloani, isoisä! Sinä olet minut niin hyvin valmistanut, että minä kaikessa löydän turvan Jumalassa!“

Tässä puristi isoisä hartaasti kättäni ja yritti vastata minulle; mutta hän ei jaksanut muuta kuin ainoastaan huokauksella ilmaista minulle ilonsa.

„Oi, minä vakuutan, isoisä,“ jatkoin minä, „aina tulen muistelemaan sinun neuvojasi, ja rakkaudesta sinuun en tule suinkaan laimin lyömään

mitään, joka voi pitää yllä minun henkeäni ja pelastaa minut tästä tilasta. Hyvästi, rakas isoisä! Taivaassa tulet tapaamaan minun äitiäni, ja myös isääni; sano heille että minun hartain pyrintöni aina on oleva noudattaa heidän ja sinun esimerkkiäsi! Hyvästi, oi, hyvästi!

Tunsin vielä vavistuksen, vienon heikon väristyksen, joka värähti hänen jäsenissänsä; se olikin viimeinen. Hänen kätensä, joka vähitellen oli kylmennyt, soljui minun kädestäni, „Jumala . . sinun . . kanssasi . . lapseni . .“ kuiskasi hän, ja sitte hän erosi tuskatta, vavahduksetta, antamatta kuulua enää huokaustakaan.

Ensimmäiset hetket, jotka minä sen jälkeen elelin, olivat minulle kauheita. Kun olin ensin hiukan jälleen tointunut siitä huumauksesta, johon minun hyvän isoisäni kuolema oli minut saattanut, kun minä havaitsin itseni tässä surkeassa asunnossani aivan yksin kuolleen ruumiin kanssa, silloin, niin silloin värisytti vastustamaton kauhu jäseniäni, erittäinkin kun nyt täysi yö kätki minut salaperäiseen pimeäänsä.

Seuraavana aamuna sain minä kumminkin niin paljon mielentarmoita itseäni, että minä voin vetää ylös seinäkellon ja lypsää Valikin. Pakkanen muistutti minua että tuli oli tehtävä takkaan, mutta sen perästä vaivuin minä synkkään horrostilaan, joka

kesti iltaan saakka. Siihen aikaan nousi ulkona jura myrsky sellaisella pauhinalla ja ulvonnalla, että se tunkeutui minun majani suljettuun huoneeseenkin, joka nyt enemmän kuin koskaan oli ruumis-kirstun kaltainen.

Minä istuin uunin nurkassa yölampun himmeässä valossa, selkä vuoteeseen päin käännettynä; vähitellen tunsin minä jonkunlaisen kammon valtaavan mieleni; minä en voinut pitää koossa ajatuksiani; kauhu kauhun perästä hiipi minun selkäytimeni ylitse, ja minä olisin tuskasta ja pelvosta kadottanut järkeni, ellen minä oikeaan aikaan vielä olisi rohkaissut mieltäni.

„Mitä ihminen pelkää, siihen pitää hänen heti suorastaan kiinnittää silmänsä,“ puhuin minä itselleni, muistutellen muutamia hyvän isoisäni neuvoja, ja nousin ylös lähestyäkseni vuodetta. Minä katsoin isoisää, minä uskalsin häntä liikuttaakin. Se oli tuskallinen hetki; mutta minä vastustin kammoani, minä uudistin katseeni, koskettelin häntä uudelleen, ja tunsin miten kauhu vähitellen väistyi minusta.

Sen ajan perästä palasin minä jälleen vähäisen väliajan kuluttua takaisin hyvän isoisäni kuolevaisen verhon luo ja toimitin tyynenä ja rauhallisena kaikki ne pienet palvelukset, joita tavallisesti siihen tottuneet ihmiset niin kylmäverisesti toimittavat.

Ilmeet nukkuneen kasvoissa olivat niin lempeitä ja rauhallisia, että ne vastustamatta puristivat kyyneleitä silmistäni.

„Ei,“ sanoin minä kyyneleet kurkussa itselleni, „vanhan, armaan isoisäni maallisten jäännöksien ei pidä mitään pelkoa minussa vaikuttaman.“

Ja kumminkin palasi sama pelko jälleen, kun minä valmistauduin levolle menemään; mutta minun tilassani ja minun iälläni ei voine kukaan sitä tuskin ihmetellä. Pitikö minun nukkua kuolleen ruumiin vieressä? Minun rohkeuteni ei ulottunut niin pitkälle, ja minä etsin, sitä en minä voi kieltää, sangen heikon avun mieltäni masentavaa pelkoa vastaan, jonka tunsin voimakkaasti palaavan. Minä menin Valikin luo ja heittäydyin sen viereen. Lämpö, sykkivä elämä, jonka minä eläinparassa löysin, ja sen säännöllinen hengitys antoivat minulle jonkunlaista turvaa.

Mutta miksikä minä vapisin uudestaan tuskasta kaikissa jäsenissäni, kun tuo pieni yölamppu sattumalta sammui? Mielelön lapsi, niinhän olen! Minkä turvan antaa minulle siis tämä heikko liekki? Voipiko se minua varjella, pahasta suojella? Minun hengityksenihän sen sammuttaa, yksi ainoa huokuminen antaa sen kadota, ja kumminkin annan minä rauhani ja tajuntani siitä riippua!

Vihdoin tuli Kaikkivaltiaan, jota tuskissani ru-

koilin, minua sääli; hän rauhoitti minun kiihoittuneita hermojani; minä nukuin ja makasin rauhallisesti ja sikeästi.

Seuraavana aamuna minä jatkoin rohkeusharjoituksiani. Pidettyäni huolta vuohesta ja toimitetuani tärkeimmät askareet, lähestyin minä rohkeana ruumista, enkä ainoastaan sitä kosketellut, mutta pidinpä vielä monta hetkeä isoisän rakasta kunnianarvoista päätä käsieni välissä. Minun pelkoni poistui, mutta minun suruni lisääntyi. Kumminkin oli tämä vaihos, joka minusta näytti sekä luonnolliselta että järjelliseltä.

Minun ajatukseni kääntyivät nyt hautaamishuoliin, ja minä johduttelin mieleeni, mitä minun hyvä isoisäni oli siinä suhteessa lausunut. Mutta vielä oli se minusta liian aikaista käydä tähän työhön käsiksi. Minä torjuin nämä ajatukset ja vietin päivän surullisissa mietelmissä. Vihdoin laskeuduin jälleen levolle ja nukuin, niinkuin edellisenkin yön, häiritsemättä ja sikeästi.

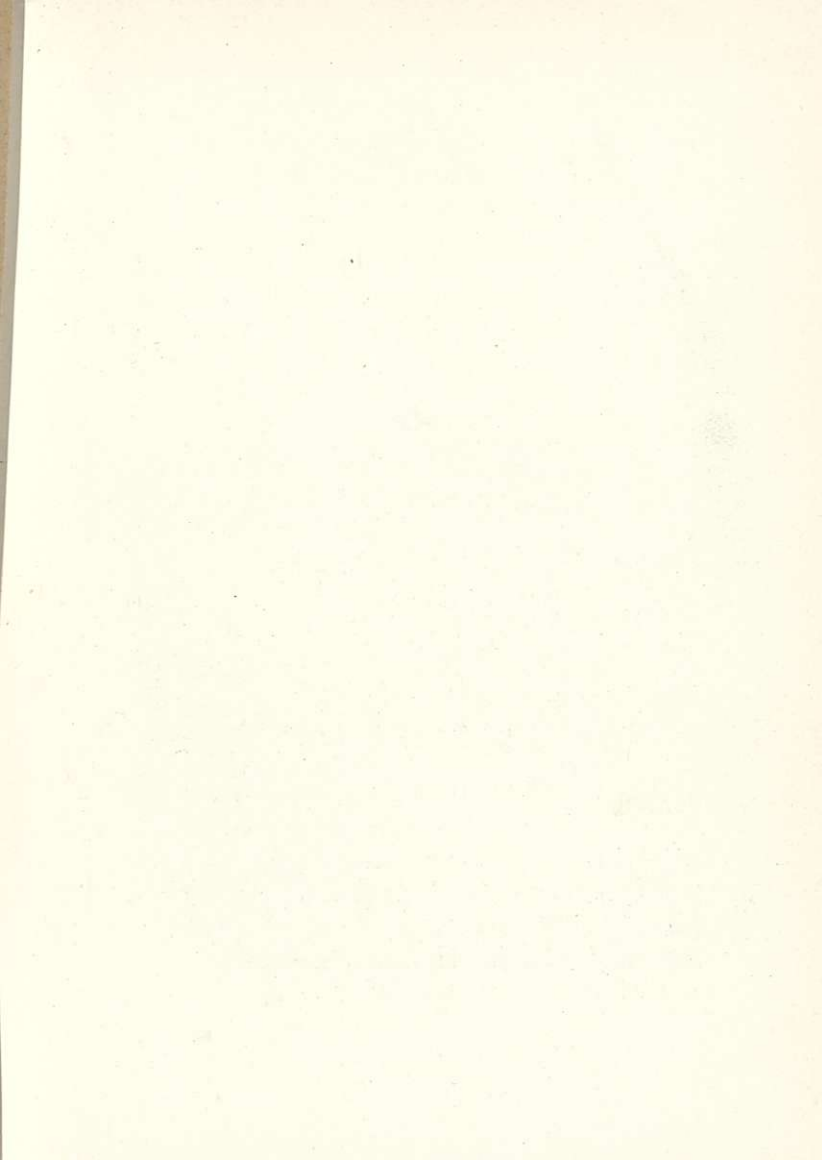
Seuraavana aamuna sen jälkeen koettelin kirjoittaa päiväkirjaani; mutta minun täytyi se lykätä tähän päivään, jolloin minun mieleni on vähän rauhallisempi ja tyynempi. Rukoukset Jumalaan antoivat minulle rohkeutta ja mielenlujuutta jälleen; minun kiihkeä mielentilani asettui vähitellen, ja mi-

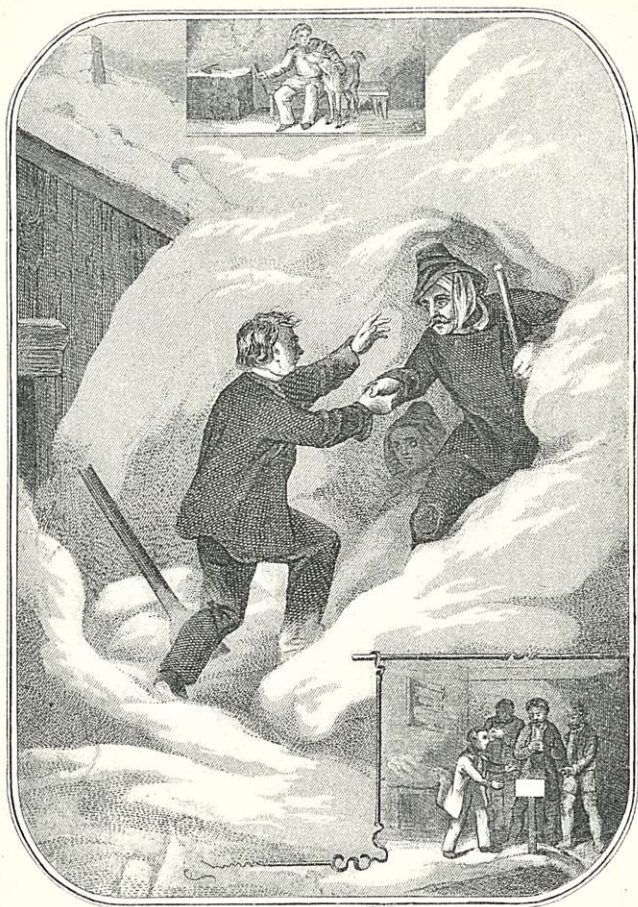
nun pelkoni muuttui, niinkuin armas isoisäni oli ennustanut, suruksi ja huoleksi.

Oi, kuinka monta kyyneltä minä olen vuodattanut sinun ruumiisi ylitse, minun kallis, unhottumaton isoisäni! Minä en voinut hänestä erota! Mutta vihdoin piti minun huolimatta vastahakoisuudestani ajatella hänen hautaamistansa, muistellen pyhän raamatun sanoja, jossa on kirjoitettu: multa pitää jälleen maahan tuleman, niinkuin se ollut on.

Minä otin työkaluni ja avasin maitokamarin oven. „Kaikellaisia toimia sinun pitääkin täyttää,“ sanoin itselleni, kun astuin kynnyksen yli. „Ensin sairaanhoitaja, sitte lääkäri ja nyt vihdoin haudankaivaja!“

Ensimmäinen isku, jonka löin maata vasten, koski sydämmeeni; minun täytyi lakata. Käsivarteni eivät kyllä kieltäneet palvelustansa, — ei, mutta minun henkeni hervastui, ja tuska ryösti minulta tarmon. Jokainen isku maahan tuotti kumean vastakaiun maitokamarissa, joka oli holvattu kuin kellari. Minun täytyi ensin tottua tähän kaikuun, ja melkein kokonaisen päivän tarvitsin minä työhön, johonka muuten tuskin olisi mennyt kaksi tuntia. Maaperä olikin todella löyhä ja hiekkainen, niin että minä voin sitä kihvelillä heittää syrjään käyttämättä lapiota, ja minä kaivoin sentähden haudan

niin syväksi kuin mahdollista. „Sillä“, sanoin minä itsekseni, „jos maja eräänä päivänä tulisi seisomaan tyhjänä, olkoon sitte, että minä sen jätän tai kuolen, niin tahdon tehdä ainakin kaiken mahdollisen suojellakseni hyvän isoisäni jäännökset villipedoilta.“ Minä jatkoin siis verkalleen työtäni, kunnes hauta oli niin syvä, että sen reunat yltivät minun pääni ylitse.

Kello löi kymmenen. Yö oli siis tullut, ja sen kanssa tulivat jälleen synkät ajatukset. Minulla ei ollut rohkeutta käydä hautaamiseen käsiksi, vaikka minun piti sanoa itselleni, että hidasteleminen ei ollut paikallansa. Mutta minä en voinut voittaa itseäni ja sen sijaan kuin minun olisi pitänyt käydä rohkeasti toimeen, kyyristyin alas Valikin viereen ja lykkäsin vielä kerran tuon ikävän toimituksen seuraavaan aamuun.

Tämä aamu tuli, ja nyt en saanut kauemmin vitkastella. Minä vahvistin itseäni syömällä vähän leipää ja juomalla siemauksen viiniä, ja sitten aloitin raskaalla sydämmellä työtäni. Edeltäpäin olin jo kaikki siksi valmistanut. Minä asetin rakkaan isoisäni ruumiin laudalle, sidoin hänet huolellisesti siihen kiinni ja heitin viimeisen lempeän, surullisen katseen häneen. Kun minä näin hänet näin maakaavan, pää syrjään kallistuneena, kädet ristissä

rinnan ylitse, murtui minulta melkein sydän ja minä itkin katkeria kyyneleitä.

„Minun isoisäni!“ huusin minä valittaen — „sinä jätät minun! Sinä et kuule minua enää! Sinä et anna minulle mitään vastausta! Ijäti, oi, ijäti ovat sinun kalpeat huulesi suljetut!“

Minä tarvitsin muutaman ajan tointuakseni tästä tuskan purkauksesta. Mutta täytyihän se tapahtua! Mitä voi hidasteleminen auttaa?

Vaivalla sain ruumiin kamariin ja haudan ääreen. Hiljalleen annoin hänet soljua⁷ alas, ja kun hän nyt pohjalla lepäsi, istahdin minä maahan haudan ääreen ja heittäydyin murheelleni. Kesti kauan ennenkuin voin päättäytyä heittämään ensimmäisen lapiollisen multaa kuoppaan. Vihdoin etsin voimaa rukouksessa. Lankesin polvilleni ja käänsin ajatukseni Jumalaan. Rukoelin voimaa, lohdutusta ja alttiutta itselleni, rukoelin ikuista rauhaa ja autuutta armaalle isoisälleni. Sitte nousin, peitin karkealla liinavaatteella nukkuneen kasvot ja rinnan, ja sitte aloitin toimeni. Käteni vapisivat, ja kyynelvirrat valuivat silmistäni, lapioidessani multaa kuoppaan, mutta kerran alotettuna olikin kohta tämä raskas ja surullinen tehtävä päätetty. Loppuosan päivästä kulutin siten, että veitselläni leikkasin lautaan lyhyen hautakirjoituksen, jonka tahdoin asettaa pään puolelle hautaa.

„Tässä lepää Pietari Ludvig Loprazin maalliset jäännökset“ kirjoitin minä; — „kuollut yöllä 8 ja 9 päivän välillä tammikuuta 18 . . pojanpoikansa Jaakko Loprazin syliin ja saman ikuiseen rauhaan saattama.“

Minä naulasin lautapalasen paaluun, istutin sen hautakummulle ja suljettuani oven menin keittiöön takaisin, jossa minulla nyt ei ollut ketään muuta kumppalia kuin Valikkini.

Vaikka tunsin itseni levollisempana, nyt kun ruumis ei enää maannut vuoteella, näin minä kumminkin kohta, etten vieläkään ollut *kokonaan* voittanut heikkouttani. Minä pelkäsin yhä vielä vaan, ja ainoastaan pelvosta olin sulkenut maitokamarin oven. Tämän heikkouden piti minun voittaa ja minä tein lujan päätöksen. Avasin oven lukostansa, pidin sen ainoastaan linkulla suljettuna, otin tavakseni käydä joka päivä haudalla ja aina ilman valkeata ja toimittaa siellä rukoukseni ainakin aamuin ja illoin. Kaksi päivää sitten olen sen tehnyt ja tunnen että voitan itseni, että rauhani vähitellen palajaa. Ainoastaan tuo surullinen ajatus vielä että olen yksin, aivan yksin, vaivaa minua yhä ja painaa lyijypainolla sydäntäni.“

Niin pitkälle Jaakkoparan päiväkirja, jossa hän suunnittelee heikon kuvauksen niistä kauheista hetkistä, jolloin hän yksin eleli aikansa kuolleen ää-

ressä kammottavimmassa yksinäisyydessä. Hän vaipui nyt synkkään alakuloisuuteen, jota hän turhaan koetteli voittaa tarttumalla jälleen niihin töihin, jotka isoisän kuolema oli keskeyttänyt. Hänen ei onnistunut virkistää suruun vaipunutta ja masentunutta sieluansa, ja koko päivät pitkin istui hän kauan tylsämielisessä horroksessa ja katsoa tuijotti takkavalkean tuleen löytämättä tajuntaansa selvää ajatusta.

Ainoastaan kaksi tapahtumaa löytyy tässä päiväkirjassa merkittynä, jotka tempasivat hänet vähäksi aikaa pois tuskiinsa vaipumasta, ja jotka häneen tekivät hyvän vaikutuksen.

Ensimmäinen tapahtui heti hänen isoisänsä hautaamisen jälkeen. Heikko melu piisissä herätti hänen huomionsa, kun hän eräänä iltana oli aikeessa sammuttaa tulen liedessä ja lampunsa. Lähestyen hän huomasi, että kappale kalkkia kokonansa kars-talla peitetty oli ylhäältä savutorvesta pudonnut alas. Karsta kiilui, ja huolistuneena että koko savu-torvi olisi tulella, asettui Jaakko sen alle tutkiak-sensa asiaa ja ollaksensa varuillansa turvallisuudes-tansa. Ensi katseella ylöspäin hän huomasi että hänen huolensa olivat aiheettomia. Mutta kun hän niin seisoi pää takaisin päin käännettynä ja katseet ylöspäin, havaitsi hän jotain, josta ikäänkuin loh-duttavan toiveen säde lankesi hänen sieluunsa.

Loistava tähti näyttäytyi nimittäin rautaisen savu-
torven reunalla; Jaakko näki sen verkalleen kulke-
van ohitse ja heti katoavan toisen reunan ulko-
puolelle. Koko ilmiö kesti ainoastaan muutamia
silmänräpäyksiä, ja kumminkin oli tämä tarpeeksi
herättämään hänessä vilkkaan liikutuksen. Tähti,
joka lähetti säteensä hänen synkkään hautaansa ja
kävi häntä hänen yksinäisyydessänsä tervehtimässä,
näytti hänestä lohduttavalta tunnusmerkiltä, Herran
lupaukselta, ettei hän kokonaan ollut unhotettu ja
hyljätty, ja hän lankesi alas polvillensa kiittääk-
sensä Jumalata tästä iänikuisen rakkautensa säteestä.
Iloisesti liikutettuna hän meni levolle ja toivoi seu-
raavana iltana vielä kerran näkevänsä saman täh-
den, mutta hänen toiveensa pettyi, vaikka hän tar-
koilleen oli pannut mieleensä hetken, jolloin se oli
näkynyt. Tähti ei enää palannut jälleen, vaan jätti
hänelle ainoastaan lohduttavan muiston, joka muu-
tamia päiviä sulostutti hänen yksinäisyytensä kär-
simyksiä.

Mutta kauan ei tämä lohdutus riittänyt. Entii-
nen, tuskin voitettu synkkä alakuloisuus palasi jäl-
leen. Hän tunsu itsensä kovin onnettoman. Kuo-
lettava ikävä kalvoi häntä ja hivutti hänen voimiansa.
Hän olisi luultavasti vaipunut parantumattomaan ras-
kasmielisyyteen, ellei toinen tapahtuma voimakkaasti
olisi kiskonut hänet siitä irti.

Se tapahtui 23 päivä tammikuuta. Jo muutamia päiviä sitte teki Jaakko sen havainnon, että ilma ulkona varmaankin oli lauhtunut. Hän tarvitsikin vähemmin lämmittää kuin muuten eikä savu vetäytynyt niin helposti kuin tähän saakka savu torven kautta. Silloin kuuli hän äkkiä, kellon kahta käydessä iltapäivällä, kaukaisen, kumean pauhinan ikäänkuin ukkosen jyrinän, jyske ja pauke kiihtyi kauhealla voimalla, ja äkkiä hän tunsu ankaran jysäyksen, joka pakoitti hänet säikähtyneenä juoksemaan ylös paikaltaan.

Hän päästi kauhistuksen huudon. Kaikenlaisia talouskaluja keittiössä kaatuivat kumoon; paksu tomu täytti melkein tukehuttaen ilman, ja jo ennen oli Jaakko kattopalkkien ryskeestä voinut päättää, että paimenmaja oli saanut kauhean sysäyksen.

Ensimmäisessä säikähdyksessä luuli hän jo että kaikki oli pirstoiksi hajonnut hänen päänsä päällä. Mutta kohta hän tuli siihen vakuutukseen, että ainakin keittiö vielä oli aivan hyvässä kunnossa, ja hän teki nyt kiertokulkunsa majan ympäri hankkiaksensa varmoja tietoja, josko joka paikassa oli asian laita niin. Mutta tuskin hän oli tullut navettaan, kun jo ensi katseella näki hirvittävimmän hävityksen jälkiä. Joukko pirstaleita peitti permanenton; seinät seisoivat kyllä vielä paikoillaan, mutta ne olivat nähtävästi saumoiltaan siirtyneet ja uhka-

sivat joka tuokiossa langeta alas; osa katosta oli sortunut, ja kalkkia, kattopäreitä, kiviä ja hirsienpäitä makasi hajallansa permannolla. Joku raskas esine oli silminnähtävästi vyörynyt majaa vasten. Luultavasti joku kalliolohkare, joka majan yläpuolella oli irtautunut vuoresta, tai lumivyöryke, joka korkeammalla olevalta äyräältä oli vyörynyt alas, mutta jolla ei kumminkaan ollut tarpeeksi voimaa ruhjoa kaikki rikki allensa ja haudata ne painollansa.

Jaakko kiitti Jumalaa, että Hän oli suojellut häntä tästä uudesta vaarasta, ja hänen pelastuksensa näytti hänestä olevan varma tunnusmerkki siitä, että Jumalan isällinen silmä nyt niinkuin aina ennenkin valvoi hänen ylitensä. Hän voitti jälleen rohkeutta; hänen masentunut mielensä toipui ja hän saavutti uutta luottamusta tulevaisuuteen.

Mutta todella olikin rohkeutta tarpeen tuolle onnettomalle Jaakkoparalle. Kova onni ei vielä väsynyt häntä vainoamasta. Tapahtui mitä jo iso-isä salaisesti oli aavistanut: *Vuohi alkoi antaa vähemmän maitoa.*

Jaakko huomasi sen vasta tammikuun keskivaiheilla, ja viidentenä kolmatta päivänä hän ei enää voinut sitä epäilläkään. Hänelle johtui mieleen iso-isän sanat, jotka hän kerran oli lausunut: „Mitä tekisimme, Jaakko, jos vuohen maitolähteet ehtyi

sivät? Epäilemättä tulisi meidän teurastaa Valikki ja käyttää ravinnoksemme sen liha!“

Mutta tappaa Valikki, hänen kärsimyksiensä uskollinen toveri? Ei, sitä ei Jaakko hennonut tehdä! Ainakin päätti hän lykätä tämän hetken niin kauas kuin mahdollista ja sillävälillä tyytyä kaikkein välttämättömimpään. Toistaiseksi Valikki vielä antoi vähän maitoa. Juustoa ei Jaakko tosin enää voinut siitä valmistaa, mutta hänellähän olikin vielä muutamia säästöissä, ja kukaties Valikin asiat vieläkin voisivat parantua. Tämä piti kumminkin kohta tapahtuman, jos siitä apua olisi. Tarkoin tarkastettuaan kaikkia varojaan laski Jaakko, että hän korkeintaan viisitoista tai kuusitoista päivää voisi tulla näillä toimeen. Ja vielä oltiin tammikuussa, eikä hän siis voinut; ajatellakaan voivansa jättää paimenmajaa!

Aina tammikuun 30 päivään ehtyi Valikki päivä päivältä, kunnes Jaakon mieleen johtui antaa sille kaksinkertaisen annoksen suolaa. Mutta tästäkin oli vaan apua yhdeksi päiväksi, ja neljäntenä päivänä helmikuuta sai hän ainoastaan muutamia tippoja. Jaakko oli siis pakotettu tekemään jonkunlainen päätös Valikin suhteen, niin vaikealta kuin se hänestä tuntuikin.

Kahdeksantena päivänä helmikuuta havaitsi Jaakko Valikin maitolähteet kokonansa ehtyneiksi.

Se ei antanut hänelle enää tippaakaan. Hän istahti permannolle elukkaraukan viereen, kietoi käsivartensa sen kaulan ympäri ja itki katkerasti. Tuo ikävä hetki oli siis tullut. Hänen piti, hänen täytyi tappaa kärsimyksiensä lempeä toveri, ainoa elävä olento, joka oli sulostuttanut hänen yksinäisyyttänsä; uskollisen elättäjänsä piti, täytyi hänen surmata, täytyi pistää veitsen sen kurkkuun, täytyi tuottaa sille tuskaa, vaikkakin se oli hänelle osoittanut ainoastaan pelkkää hyvyyttä!

Hän ei voinut vielä päättäytyä tähän julmaan ja kumminkin niin välttämättömään tehtävään. Hän lykkäsi tehtävänsä toistaiseksi. Olihan hänellä ravintoaineita muutamiksi päiviksi, hän tahtoi niitä säästäväisesti, ylen säästäväisesti käyttää.

12 päivä helmikuuta merkitsi hän päiväkirjaansa: „Mahdotonta on minulle niitten tuskien ja murheitten keskellä, jotka minua ympäröivät, panna kaikkia paperille. Minun ravintoaineeni tyhjentyvät, ja kumminkaan en enää voi ilman vaaratta terveydelleni päivän annoksiani supistaa. Valikki sitä vastoin tulee yhä lihavammaksi, tarjoutuu yhä paremmaksi ravintoaineeksi. Ja kumminkin . . . minä en voi siinä suhteessa voittaa itseäni.

13 päivä helmikuuta.

Minä olen toimittanut uusia tutkimuksia, etsinyt läpi koko majan, monessa paikassa tonkinut maata,

— turhaan! Minä en löydä mitään ravintoainetta enää, ja minun ponnistukseni ovat vaan kiihoittaneet minun nälkääni. Mitenkä käynee minulle ja Valikkiraukalle? Oi Jumala, auta sinä meitä!

17 päivä helmikuuta.

Pakkanen on eilisestä asti niin paljon kiihtynyt, että minun on ollut pakko kaiken päivää lämmittää. Tämä olisi oivallinen ilma säilyttää Valikkiparan lihaa, se jäätyisi ja pysyisi sentähden turmeltumatta. Mutta eikö pakkanen voi jälleen lauh-tua? Jos niin kävisi, niin puuttuisi minulta suolaa, suolatakseni lihaa. Ei, minä tahdon vielä odottaa! Odottaa viimeiseen saakka!

18 päivä helmikuuta.

Pakkanen voittaa yli valtaa ja muistuttaa minulle susien hyökkäystä. Ei mikään nyt estä heitä jälleen vaeltamasta vuoristossa. Jumalani, varjele minua heidän kynsistänsä! Tulla heidän hampaitensa raadeltavaksi, mikä kauhea kohtalo! Mieluummin soisin että lumipyry minut hautaisi. Sellainen kuolema olisi suloinen tuohon toiseen ver-raten!

20 päivä helmikuuta.

Minä olen tehnyt rohkean päätöksen. Niin, minä huomenna jätän paimenmajan, ja sitä tapausta varten, että minua joku onnettomuus kohtaisi, tahdon päiväkirjaani kirjoittaa, mikä minua on tähän

päätökseen saattanut. Eilen herätti minua Valikin määkyminen hirveästä unesta. Minä näin unta, että vereen tahratuilla käsillä hakkasin Valikin palasiksi, ja että eläinparka yhä vielä kirkui kauheasti ja katseli minua haikeamielisillä katseillaan. Tämän huu-don kuullessa heräsin minä. Kasvoni olivat kyy-neleistä tulvillaan, mutta ihastuksekseni havaitsin, että Valikki oli vielä ihka elävänä. Minä juoksin hänen luoksensa, minä hyväilin häntä herttaisim-malla tavalla . . . mutta minun riemastukseni katosi jälleen. Mitä minua viivytyks auttoi? Vielä kaksi päivää ja minun elantovarani olivat aivan lopussa. Minun piti tehdä päätökseni . . . minä tartuin puuk-kooni . . . minä syöksyin Valikin kimppuun antaak-seni sille kuoleman iskun!.. Mutta en voinut. Minusta tuntui, ikäänkuin olisin tahtonut tehdä murhan, puukko putosi kädestäni ja sen sijaan että minun olisi pitänyt tappaa Valikki, syleilin sitä uudelleen.

Pakkanen oli ankara, minun täytyi sytyttää tuli, ja kun minä sen ääressä lämmittelin, ajattelin itsekseni: „Koska sudet juoksentelevat lumessa, miksi et sinä voisi tehdä samoin?“

Tämä ajatus pani minut ilosta vapisemaan; mutta kohta sen perästä rupesin jälleen pelkäämään. Etten tarvitseisi uhrata Valikkia, tahdoin siis itse antautua vaaraan, joutua susien kitaan?“

Kumminkin — niin ajattelin minä vielä — jos tappaisin Valikin, tietäisinkö varmuudella, että sen liha riittäisi siksi kuin pelastusta minulle tuotaisiin? Välistä ovat Juravuoret lumen peitossa kesään saakka, ja niin hyvää tilaisuutta kuin nyt, jolloin hanki kannattaa, ei ehkä tarjoudukaan uudelleen. Vihdoin on susienkin hyökkäys hyvin epä tiedossa, ja kun kelkassa ajaa alas vuorelta, niin pääsee nopeasti rientämään paikasta paikkaan, ja koetelkoot sudet, miten he minut saavuttavat.

Ajatus lähteä kelkassa ajamaan ratkaisi asian. Minä aion vitkastelematta ruveta kelkkaa valmistamaan ja arvelin käyttää siihen soveliaimmat puut, mitkä löytäisin. Kelkka piti oleman hyvästi tehty, tarpeeksi vahva, suuri ja leveä kantaaksensa minua ja Valikkia. Muuten minä kyllä ymmärtäisin ohjata kelkkaa huimaavammassakin vauhdissaan. Valikilta sitoisin jalat kiinni, ettei se olisi minulle esteeksi, ja asettaisin sen taakseni, ja niin lähtisimme uskaliaasti Jumalan nimessä pakoretkellemme.

Kumminkin tunsin olevani vaihtelevien tunteiteni vallassa. En voinut ilman sääliä jättää tätä majaa, jossa olin niin paljon kärsinyt, ja jossa minun armaan isoisäni tomu lepäsi! Minä ajattelen kauhulla sitä pitkää matkaa, joka eroittaa minua kylästäme; mutta kumminkaan en tule päätöstäni muut-

tamaan. Jos sinä, oi Jumala, vaan olet minun turvani ja suojanani, niin en minä mitään pelkää.“

Eikä Jaakko horjunut aikomuksessansa, niin uskaliaalta ja vaaralliselta kuin se näytti ja niin surkeasti kuin se mahdollisesti voisi päättyäkin. Varhain aamulla 21 päivä helmikuuta heräsi hän. Pakkanen tuntui olevan ankarampi kuin koskaan ennen, mutta pakkanehan juuri suosisikin hänen yritystensä, ja sentähden hän ei kadottanut tuokiotakaan. Ensiksi hänen piti kovertaa itsellensä tie läpi lumen; mutta kun hän lykätöksensä lumen syrjään ainoastaan tarvitsi heittää sen majan sisään, ei se hänestä tuntunut liian vaikealta. Lapiolla ryhtyi hän rynnäkköön kauan miettimättä ja teki työtä sellaisella innolla, että vihdoin väsyi ja piti hiukan levähtää. Hän meni majaan ja teki tulen.

Mutta tuskin tuprusi savu piisistä ulos, kun hän äkkiä kuuli melua ulkoa. Hänen ensimmäinen ajatuksensa oli, että mahtoi olla susia, jotka olivat vainunneet hänen siellä olonsa ja tulivat nyt häntä raatelemaan. Mutta hänen pelkonsa ei kauan kestänyt. Susien ulvonnan asemesta hän kuuli ihmisääniä, eroittipa vielä oman nimensäkin, ja nyt hän päästi riemuitsevan ihastushuudon, johon ulkoa vastattiin samaan tapaan.

Uudelleen tarttui nyt Jaakko, puoleksi tunnottomana ilosta, lapioonsa ja ponnisteli voimakkaasti

päästäkseen läpi lumen pelastajiansa, vapauttajiansa vastaan. Kohta eroitti hän yhä selvemmin äänet ja kuuli, kuinka ihmiset ulkona kiihoittivat toisiansa työhön. Ja nyt . . . suuri Jumala, mikä autuus! — nyt tunsu hän isänsäkin äänen, joka kaikui hänen korviinsa ja pani hänen sydämensä värisemään. Hän riemuitsi, hän ponnisti voimiansa kaksin kerroin, ja ulkoapäin riennettiin voimakkaasti hänelle avuksi, ja vihdoon, pitkien minuuttien kuluttua, oli lumikinos, joka vielä eroitti hänet ystävistään, murrettu.

Jaakon isä, joka oli täynnä kiihkeätä malttamattomuutta, ei malttanutkaan odottaa siksi, kuin aukko oli saatu mukavaksi. Hän tunkeutui läpi, hän riensi eteenpäin ja riemuhuudolla syleili hän poikaansa ja rakkautensa kaikella voimalla hän painoi hänet rintaansa vasten.

„Entäs isoisäsi, poika?“ huusi hän.

Jaakko oli niin liikutettu ja tunteittensa valtaamana, ettei hän voinut vastata. Hän vei isänsä maitokamariin, heittäytyi alas isoisänsä haudalle ja puhkesi kyynelisiin. Hänen isänsä arvasi kaikki, ja lautapalanen kummun päässä vahvisti hänen aavistuksensa. Jaakko koetteli antaa isällensä kuvauksen kaikista kestäyistä kärsimyksistä, mutta hän oli vielä liian kiivaassa mielenliikutuksessa, ja yrittys meni hänen voimiensa yli.

„Myöhemmin, lapseni, myöhemmin!“ sanoi isä itsekin syvästi liikutettuna. „Seuraa minua, emme saa antautua alttiiksi uusille vaaroille ja aika rientää. Muutenkin palausmatka ei mahtane tulla helpoksi.“

Sillä välin olivat myös muut tunkeutuneet aukon läpi, ja kun he astuivat majaan, tunsivat Jaakko kaksi setäänsä, — isänsä veljet — ja renki-Pekan. Kaikki syleilivät häntä ja toivottivat onnea hänen vapautukseensa. Sitte kiiruhtivat he matkalle lähtöä. He olivat tulleet suksilla, ja kaksi paria olivat he vielä tuoneet mukanaan, joista toiset valitettavasti olivat liikaa. Toisille piti Jaakon nousta.

Pekka otti kelkan hinatakseen ja Valikki sidottiin sen päälle, eikä susia peljättykään. Sudet saivat tulla, milloin heitä halutti. Vapauttajat olivat hyvästi aseilla varustettuna ja Jaakkokin sai pysyn, jonka hänen isänsä ripusti hänen olkapäillensä ja tarttui sitte hänen käteensä.

„Nyt ei ole tilaisuus“, sanoi hän, „ottaa mukamme armaan isoisäsi jäännökset. Keväällä palaamme jälleen ja silloin pidämme huolen, että hän saa kristillisen hautauksen kylämme kirkkotarhassa. Mutta rukoella tahdomme vielä kerran hänen haudallansa!“

He astuivat kaikki maitokamariin ja polvistuivat isoisän hautakummulle.

„Jää hyvästi, rakas, kallis vanhus“, lausui Jaakon isä liikutetulla äänellä. „Minä noudatan varmaan sinun tahtoasi, kun saatan tämän lapsen, niin pian kuin voin, hyvään turvaan! Jää hyvästi, ja levätköön tomusi rauhassa!“

Kaikkien silmät seisoivat täynnänsä kyyneliä, kun he jättivät paimenmajan, jonka oven he huolellisesti sulkiivat. Alaskulkeminen meni nopeasti, mutta oli vaivalloinen. Jaakon silmiä, jotka niin kauan olivat pimeyteen tottuneet, häikäisi valkean lumen kiilto. Sen ohessa oli todellakin pakkänen ankara; vaan Jaakko ei sitä vähääkään valittanut, sillä pakkänenhan juuri olikin pelastanut hänen henkensä ja Valikinkin, joka vilusta väristen makasi kelkassa.

Ilman muuta onnettomuutta, kuin että he välistä upposivat polvia myöten lumeen, saapuivat he vuoren juurelle ja tapasivat täällä jo valmiiksi ta-soitetun tien, jonka kylän asukkaat kauheilla ponistuksilla olivat raivanneet läpi lumen. Jaakkoa hämmästytti se mahdottoman suuri vaiva ja työ, jonka tämän tien aikaan saaminen oli kysynyt.

„Niin, todellakin se oli vaikea tehtävä“, sanoi hänen isänsä. „Me olisimme jo joulukuussa vapauttaneet sinut, jos pakkänen vaan olisi pysynyt paikoillaan. Ei meiltä, rakas Jaakkoni, eikä meidän naapureiltakaan ole puuttunut uskollista intoa, mutta

miesmuistiin ei ole ollut sellaista lumen paljoutta. Neljä kertaa olemme raivanneet tien ja neljä kertaa on se jälleen pyrynnyt kiinni!“

„Oliko siis tie jo ensimmäisestä päivästä alkaen käyttämätön?“ kysyi Jaakko.

„Ei ensimmäisestä päivästä“, vastasi isä, „mutta toinen este viivytti sinun pelastustasi.“

Ja nyt hän kertoi, miten hän laskeutuessaan alas vuorelta lumimyrskyssä oli vähällä menettää henkensä. Tunnotonna oli hänet löydetty jyrkenteen reunalta, eikä kaukana siitä isoisan alppisauva; siis luultiin hänen ja Jaakonkin joutuneen turmion omaksi. Kolme päivää oli isä horjunut elämän ja kuoleman välillä, ja kun hän vihdoin tajuntaan palasi, oli lumi päässyt sellaiseen voimaan, että lummeen haudattujen pelastusta ei enää toistaiseksi voinut ajatellakaan. Vasta kovan pakkasen tultua oli kylän asukasten väsymättömät ponnistukset onnistuneet, ja he tervehtivät nyt palaavaa Jaakkoa sellaisella rakkaudella ja riemulla, että hän kävi hämmilleen koskaan epäilleenkään heidän harrastuksiansa.

Jokainen tahtoi häntä nähdä, jokainen Valikkia. Kumpaistakin hyväiltiin ylenmäärin. Valikkia silitettiin lempeästi ja kaikilta haaroilta tuotiin heille monenlaisia makupaloja.

„Jumala on henkeni pelastanut, ja minä ylis-

tän hänen armoansa!“ kirjoitti Jaakko päivänä vapautuksensa perästä päiväkirjaansa. „Ei ollut hänen pyhä tahtonsa, että minun kallis isoisäni näkisi jälleen perheensä; mutta tämä uskollinen mies, jota minä aina tulen suremaan, on minulle opettanut, ett’ei koskaan saa nurkua Sallimuksen ohjauksia vastaan. Minä en napisekaan, mutta varmaan Jumala ei vihastune, jos minun sydämmeni on täynnänsä surua kadotettuani isällisen ystäväni. Oi, minun Jumalani, jos minä Sinua sydämmestäni rakastaisin ja Sinua olisin oppinut tuntemaan, niin kiitän siitä ainoastaan häntä, tuota kallista, hellä-tunteista isää? Suo, oi Jumala, että minä olisin luja uskossa ja vakava hurskaudessa niinkuin hän, että minä hänet taivaassa jälleen tapaisisin, kun keran pääsen käymään sinun kunniaasi. Amen!“

Juon. kont. kirj. 5.
Nuorisobyöallisuutta... 7

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 6131

Kustannuksellamme on ennen ilmestynyt seuraavat nuorisolle soveliaat kirjat:

— Nuorisokirjallisuutta: —

1.

SPYRI, JOHANNA. Hyvässä turvassa.

2.

Juutalaiset kaksoisveljekset.

3.

CERVANTES. Don Quixote. Kuvitettu.

4.

MAYNE REID. Kullankaivajat ja indiaanit.
Varustettu 23 kuvalla.

5.

FRANS HOFFMANN. Tonin kummalliset vaiheet.

6.

I. (Cornelia Levetzow). Kolme kertomusta.

U. W. TELÉN & C:o.

Hinta 1 mk. 50 p.